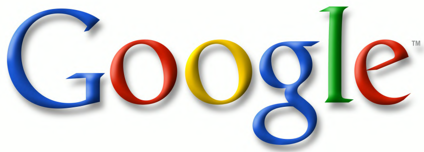

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

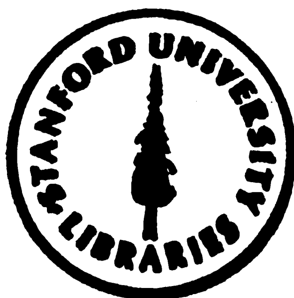
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

PG 5438 .O7 E9 C.1

PG54

EŽO VLKOLINSKÝ.

BÁSEŇ

HVIEZDOSLAVA.

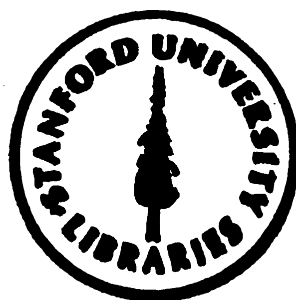
Otisk zo »Slovenských Pohľadov«.

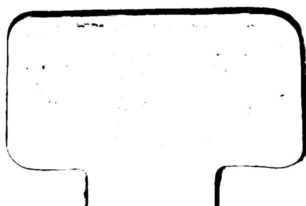

TURČ. SV. MARTIN.

Nákladom »Slovenských Pohľadov«.

1890.

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG5

EŽO VLKOLINSKÝ.

BÁSEŇ

HVIEZDOSLAVA.

Otisk zo »Slovenských Pohľadov«.

TURČ. SV. MARTIN.
Nákladom »Slovenských Pohľadov«.
1890.

PG5438
O7 E9

PG 5438 .O7 E9 C.1

Pán Beňo Vlkolinský (z línaje
pradeda Jóba: jak to rodostrom
vám ztvrdí povesený v sypárni,
keď odhrniete pláchu pavučín,
prach zofúkate —), zemän zarytý,
kedysi najhorlivší insurgent
na Vlkolíne; v slávnej obci tej
držiteľ hrdý prvej kúrie,
i majetností spolných direktor;
muž vážny, vzácna hlava rodiny,
kmeť sprevádzaný úctou napospol:
dnes ľahol na máry a skončil púť
pozemskú. Z vetchej váže kostolca
(kde i on vládnul vlastnou stolicou
s vkladaným erbom, v ktorej sedával,
bo prísny viery otcov vyznavač,
za služieb božích zhusta — nad hlavou
mu prapor s chóru svislý — a vše sa
v pohodlí svojmu stavu príslušnom,
pres plecia skvostná s majcom mentieka,
v nej porozloživ: hlučne velebil
z Tranosciusa; abo uprel zrak
— nad riasne brvy šupnuv okuliar —
na kazateľa: i fúz šedistý
si prihlaďujúc ukazovákom,

na ňomžto prsteň dedičný sa skvel,
počúval zbožne, v zápale jak kňaz
tekst tohočasný umne vykladal —),
z tej viežky starej, sťaby ulieval,
to jemu zvonia hranou kvílivou
a jemu blízko u dvier kostolných
to kopú čierny hrob . . .
Už na mukách
dlel takmer, aspoň smutní domáci
tak trôfali, — syn Ezech skrúšene
si dumal v šerom kúte u hodín
i neraz placho zazrel na otca,
kým tohoto choť verná, Estera,
za rezaný štít konča postele
zas túlila sa, kryla do dlaní
tvár, časom poutrela slzný tok —
a ešte starosť kás' ho trápila.
Pokýval chvelým prstom. Skočil syn
Ezechiel takoj; ale zdvihla sa
i matka v tom, upustiac ručníček,
a poodtisknúc syna, chorého
už pýtala sa: čo mu? hlavnicu
či popraviť má a či podať liek?
I v kríži ako dobrá manželka
len sama chcela si ho ošetriť.
On pokrútil však hlavou záporne;
i keď mu desný záduch uľavil,
— bo žena preds' len dvihla podušky —:
viac šeptmo sdelil súrnu žiadosť tú,
by dali papier, pero, černidlo,
syn ale aby podklad opatril.
Estera nevedela od divu,
na syna žmurkla na znak zákazu,

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

v spech zatitlala čierny pod čepiec
si našedlý vlas, šuchla obočím,
a: »ešte čo! — a nač?« sa pýtala.
Nemocný zbrhlal kruto, hlava mu
pokvácla stranou, čelom stával pot;
»Estera moja,« vetil úzkostne
a v svoje ruky chvatol zcivené
jej pravicu, »už vkrátce odídem
ku otcom od vás — skoro veta — ach,
a ešte nezrobil som poriadku —«
»Poriadok! aký?« prudko ozvala
sa manželka, i vstala s peľasti
a pravou podnesla si zásterku;
»či syn náš Ežo je nie jedinák? —
Bár kľapäl by bol v školách, ako ja
som nástojila! nesedľačil by
dnes, a i mne by lepšie napotom —
A či, pán manžel, obávate sa,
že ja to všetko sebou odnesiem,
až príde na mňa rad —? Ba testament!
toť moje vlasy žúžel ešte vždy,
či nie?« v tom vyskubla chvist zpod čepca
a zosŕkajúc sklesla k posteli.
Pán Beňo vypľaštil zrak na tú reč,
polykol horič zrejme, lebo tvár
viac zmraštil ešte, schradlú neduhom,
zastenal, zdvihol ruku, upustil,
i dodal iba toľko: »Ezechiel,
jak ctil si dosiaľ oboch rodičov,
cti matku naďalej i poslúchaj —
a šanuj, synku, otca mozole;
no nado všetko Boha nezpusť sa —«
Ten prívet odreknuv, nímž pohýbal

natoľko mäkkým srdcom synovým,
že tento ledva ztlumil hlasný plač, —
priam skoršie začal k smrti pracovať;
hruď dmula sa mu prudšie, krátil dych —
zrak lomil sa — či svetlo haslo, bo
von zchumelila meteľ marcová? —
Po chvili bily staré hodiny,
i prebral sa a zpýtal: koľko to?
»Päť«, hlesla šeptom v bázni manželka
a v zásterku prúd polapila sĺz.
»Päť — ani piaď — Aj, deň sa nachýlil —
a slnce —«, nedokončil, zanemel
a, zchrkav, zavrel oči na veky.

A pochovali Beňa s veškerou
okázalosťou: jak sa svedčilo
na značného tak člena rodiny
široko známej, starozemianskej.
Kňaz parentoval ozaj výrečne.
Do venca vovil kvietkov na spôsob
zpomienky zásluh všetkých, jakové
už zosnulý ten — urodzený pán —
tak hojne vydobyl si, pokým žil,
o dobro obce, cirkve, vidieka;
jak pečoval zvlášť svojich o prospech,
na srdci nosil samodediča,
sťa svojho onen starý Tobiáš,
s manželkou tiež vždy v láske nažíval,
bo bola mu aj strážnym anjelom —
i požehnával jeho domu Bôh:
to všetko zpomnul pekne, dojemne
a okrasou mu složil na rakev.
Na koniec menom jeho žalostné

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

dal ‚vale' všetkým, vďaku za počesť —
i hnul sa z dvora zástup veliký
pri zvukoch teskných: ‚Ach, jak biedny, ach...'

A vdova žila vedno so synom.
Dom spravovala ako predtým, ba
i hospodárstvo pod jej dozorom
sa točilo, jak plynul roku tok.
Jej povel aspoň čerstvo ozýval
sa s povláčky vše; čo viac, riadne si
i sama vysúkala rukávy
a jako robotnica najtuhšia
prác vedla predok. Syn len poslúchal —
no jak sa zdalo, žili vo shode.

Je svätodušnie ráno rozkošné.
Sťa oko čistý blankyt nebeský
sa šíre rozpial ponad svet a hôr ·
kdes' za okruhom na zem pooprel:
a po ňom ako modrým kobercom
si vykračuje slnce, panovník
ten svetla. S pliec mu skvúci splýva plášť,
a pred i za ním v slávy jasote
chór spevných škorvánkov...
I nálada
kol vozduchu je taká sviatočná:
jak čakal posla znad Jordána by,
či ševel plamenistých jazykov —
Bez šumu porozlial sa priestorom
sťa jazero, čo búrok nepozná,
lež večite je smavé, priesvitné.
Doň hravo tečú bujných zo zahrád

tu stínov sladkých vodopády, tam
stých vôní jarky, ručaj vtačích nôt;
doň spŕcha rosa s líček pivoníj,
veň ľavendule dechot plyne, doň
svoj opojný kvet striasa orgován...

— Na Vlkolíne, jak i inde snáď
pred touto práve krásnou slávnosťou
mládenci zvykli milým dievčinám
staviavať máje, hviezdnej za noci,
keď ešte panny sladko snívajú
o šťastí budúcom...
A poneváč
i Ezech Vlkolinských srdce mal
na svojom mieste, v žilách teplú krú
a oči, ktoré lipnú za pekným:
nuž nie div, keď čo mládenec i druh
tiež pripojil sa k jarej čeliadke.
Paholci kdes' dve šumné jedličky
mu ulovili. (Radi mali ho,
mladého gazdu). Tie si tedy bol,
vše pod večierkom v sade za včelín
sa ukryjúc, sám rúče vyzdobil:
do hladuškej jích kôrky nožíčkom
narezal totiž podôb, nanajviac
však srdiec, ružo-kvietkov ku tomu
a ľalíj, pomedzi jíchž obrázce
sa hybkou chvojkou vine rozmajrín;
ba všetko to i vhodne zabarvil.
I jako svätvečer sa pominul:
dľa dohovoru v polnoc vysokú
s družinou vychytil sa. Od dola
zajali postať, každý na pleci

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

si nesúc stromky, ktorých vetvice
sa pri mesiačku leskle mihaly.
Tak zamestknaní, došli poriadkom
— a bolo skoro horňom na konci —
i pred dom, v ktorom podľa rozsudných
hláv dedinských čo ruža kvitla vraj
najkrajšia panna — Žofka Bockovie.
Dom na briežku stál strojný, nad cestou;
zahradka pred ním, jejžto u dveriec
ker bazičkový dychčal voňave,
kým za hrádzou si jarok zurkotal.
Tu Ezech šepnul druhom: »ostaňte;
toť viešky podáte mi ponad plot —«
a do zahradky vošiel tiško sám;
tam pod oblôčky dal sa do práce,
i onedlho máje zasadil.
Kým sádzal ich, vše vzozrel mimoďak;
no v okienku len luny obličaj
sa skvel — preds' ona spala v čase tom,
ba možno práve toho zrela v snách,
kto pod jej oknom túžil. Za svet by
ju nedal zbudiť, prerušiť jej sna!
nech spí — Veď skoro i tak svitne deň,
turíčna slávnosť: a on v nádhere
zdob sviatočných si uvidí ju zas
nad sviece krajšie v chráme plápolať,
na ústkach zvonný spev a modlitby
horúci zánet v duši — Nech že spí —
Nuž z hĺbky srdca zaželal si len:
jak totie jedle v horskom obvode
sa k smrečkom švarným rady tesnaly,
i ona, ktorú láskou zobjal on,
by večne sa tak k nemu túlila —

»— Hej, Ežo! driemeš?« zvolali naň v tom.
»Šak ešte máme sadiť, hybaj —« Šli —

I nie div tedy: slnko nastalé
že nemáličko zarazilo sa,
keď stromky, ktoré v bralách vídalo
do nedávna v hrách s vrstvou rozmilých,
mu prišlo razom v obci uvítať.
No lúče jeho najskôr uhádly,
jak a kým cieľom jedle došly ta:
bo ani vtáčky priam sa rozlietly,
i sadly na chvoj; každý ihličku
si vyzrel za korysť — Hja, vtáčky to,
čo miesto zrnka rosu zobkajú:
a na ihličkách totých najsladšie
jej krôpky, perly lásky visely.
I maly ozaj pravú hostinu
na májoch sviežich — Len keď popod ne
sa mihol devy utešený zjav,
čo prišla uviť z kvieťat perečko,
jej čarné rúcho, čistý tváre pel —
či keď sa dvormi zjagal partíc jas
u neviest, ktoré zrejme mienily
už do kostola — v ulíčkach tiež ruch:
len vtedy slniečko sa ocítlo,
prebralo z onej vňadnej rozkoše:
i pospešilo nebom, zbadajúc:
jak dlhú ešte púť má pred sebou! —

— U Vlkolinských pokoj slávnostný
tiež rozhostil sa. Včasne čeliadka
si odbavila všetko, čokoľvek
sa pri gazdovstve musí pokonať,

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

či piatok a či sviatok znači deň.
V staväniach tedy ticho, po dvore
i čisto k tomu.
Kde sa jaksi preds'
kus opozdili: bolo v kuchyni.
Ezechiel aspoň drahne sedel už
u stola v prednej — čakal raňajky;
no nedajbože vyčkať — Divil sa,
tým viac, bo ani matky nevidel
dnes ešte; proti zvyku vystala
i od služby: nuž zticha prespieval
za rannou i tú ‚Přijdiž, Duchu —' sám.
Nevedel poňať, čo sa mohlo stať.
Hnul sebou, že sa pôjde presvedčiť;
v tom ale šťuklo v dverách —
Vkročila
mať strmou chôdzou; čosi na miske
priniesla, i priam drgla pred syna.
Dnu razcová polievka špľachla, zrel;
i ešte čudnejším mu: výročná
preds' slávnosť — a toť, aká objedza!
Chcel pozreť na matku; no nechal tak,
neriekol slova, — prichytil sa jesť.
Však matka zastala si oproti,
zrak pohrúžila doň (bol nevľúdny),
a na roh stola zprúc sa, rekla mu:
»ty, Ežo! — ty len chceš ma dopáliť,
bárs vystríhala posiaľ som ťa dosť —
Kde blúdil si zas noci predošlej,
há? — Neodtajíš! lebo, tuláku,
i nocou ťa ja zápät sprevádzam;
keď usnem, iní za mňa strehocú —
znám kľučky tvoje — tedy?«

Ezechiel
pozdvihol oči, vzhliadnul matke v tvár,
v tom zapýril sa; složil ližicu,
i opäť vzozrúc, krotko odvetil:
»nie, netajím; bol som — šak viete, kde —«
a kukol oknom —
»Viem!« mať nevrle
mu odsekla, až zvrátil spešne zrak,
a ťažko polkla. »No ty ešte vždy
nevedieť zdáš sa: že to protiví
sa mojej vôli, synku! A preds' som
ti to už dudala, i za otca
(och, kejby ťa bol lepšie zavracal!
a nie ti povoľoval vo všetkom —);
ba neraz-nedva som ťa úprimne
i upomla — Ty ale, zrejmá vec:
dnu jedným uchom, druhým pekne von
si púšťal všetko; túrnul na oko
a pritom ďalej svoje vyčíňal,
nu, pravý potmehúdol! Teraz však
ti zahudiem ja (v tom sa vypäla),
mňa nebudeš viac vodiť za nosom!
Nuž ostatní môj ortiel zneje, čuj:
Tú ledačinu nikdy nevezmeš,
kým žijem! a keď budem umierať,
i v závete ti prísno zakážem —
vieš, Ežo? nikdy! (v doklad do dlane
si pľasla päsťou). To si pamätaj!
Ja prelomím ti tvoju hlavatosť!
ja uvidím —«; a stiahnuc obočie,
»čo neješ!?« doložila zhrozene.
»Ďakujem,« vetil chladnokrevne, bár
ho jedno slovo ozaj pobodlo,

PG 5438 .07 E9 C.1
PG5

však prevýšil sa; »už je po jedle —
je preslanô —« S tým na stoličke sa
popravil, zšimral prsty po skráni,
i podoprev sa na stôl, nadpriadol
tak potichu: »no, mamko, dovoľte
raz riecť i mne, som preds' už dospelý.
Čo máte proti Žofke? povedzte.«
»Čo!?« zdúpnela. »Čo? — že je sedliačka!
že —« zajakla sa. On sa uškrnul,
zhral prsty po stole, »to?« pýtal sa,
»to? — dajsabože! Vaše zemianstvo
či nepošlo tiež dolu Dunajom
i s košútkami, pani matko? jak?
Ba utenulo veru, žiadna plť
ho nedohoní viacej! — Ale, hľa,
i Žofkina mať bola zemianka!
veď z rodu Vlkolinských pochodí —«
»Čuš mi s tým!« skočila mu do reči;
»aj pochodila — vydedili ju,
hej — len že ty to ani nechápeš! —«
»Dosť na tom: neviete jej pohany —«
»Viem!« vrkla. »Akú?« »Takú: za cudzie
sa groše parádi —« »To nepravda!«
vykríkol Ezech, zbľadol, zachvel sa,
vstal — však zas sadnul. »Utrháčstvo to! —
No počujte i vy môj úmysel:
ja slúchal som vás posiaľ vo všetkom,
i poslúchal som, lebo matku, rád;
v tom ale jednom niet mi rozkazu,
to nejde nijak! nemôže byť, Bôh
môj svedok, mamko! — Upokojte sa.
Viem, vám sa páči vaše krstňa, viem:
tú za nevestu by ste chcely mať,

i česť jej všetka; ale darmo je:
— a tu ver' každý mne dá za pravdu —
kde o mne je reč, mojom o srdci,
tam výlučne ja právo voľby mám:
a mne sa ľúbi Žofka jedine.
Len tú si vezmem — Upokojte sa —«
»Čo!?« zdupkala, až čipky čepca jej
sa pootriasly, oči podbehly
jej krvou, zvrávorala pohnutím
i zhýkla — »nuž ty! ty sa protiviť
mi budeš, papľuh? opovážiš sa
mne protirečiť? moje myšlienky
mi prekrižovať? — Či vieš, že som mať
i otec v jednom? Vieš, čo vo štvrtom
na veky stojí? — Ale horký vieš,
ty rebelant! — Šak počkaj, poviem ti
hneď inšie — Ale prečo nevstaneš,
keď shovára sa s tebou rodič, há?
neúctivec! — seď, bodaj — Nuž či vieš,
človeče! že tu všetko moje je,
či dom či role, celý majetok?
tvoj otec že len prilepil sa a
čo palec na prístupky prišiel sem?
či vieš to? hovor!« — »Od vás počúvam —«
»Vieš, že ti otec neporučil nič,
ni bylky márnej?« — »Chudák, nemôhol —«
»Vieš tedy, že tu pani som len ja,
a rozhodovať môžem, ako chcem,
môj rozkaz platí všetky nad súdy,
a tys' len črviak —?« Stisol plecama.
»Keď vieš, i to vedz: od dneška si nie
viac mojím synom! navždy odriekam
sa ťa i vymietam ťa zo srdca —

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

Staň môjho od stola! a zpod strechy
mi vystúp mojej! Ber sa, kade chceš —
a vrátiť sa sem kedy, Bôh ťa chráň! —
Som vdova a dnes umrel mi i syn:
i budem sama, sama ako trsť,
sťa jabloň obráňaná — Rušaj priam!
choď!« ukázala rukou na dvere
a jako mračno, hrozila jej tvár...

On iste toho konca nečakal,
čo viac, v deň taký! — váhal, myslel ísť
i zas len zostal. Až keď zkríkla znov:
»si hluchý!?« sosbieral sa, s klina sňal
si mentiečku i líštiu čapicu,
a šupnul dvermi, slovka nerečúc,
len zosŕkajúc zrejme príkrosťou.

Povedľa cestou ľudia medzitým
už prechádzali vážne do chrámu:
vše v slnku zblískal zlatých čepcov jas,
skvost mentiek, parta, hodbáb lunivý —
Začuli ostrú vravu u Beňov;
zo zvedavosti ztíchli postupom,
i flochli starej hrušky pres vetve
(čo stála kde-tu v kvete v zahradke)
do okien: ale zvedieť nemohúc
ni vysvetliť si kriku príčinu,
šli zvoľna ďalej...
A len Ezechiel
von mykol, zvony slávne zahraly:
jich velebný tón letel údolím
čo anjel-zváč a všade hlásil sa,
z dom do dom ťuknul v okno peruťou

i volal ostro, volal láskave:
ó, poďte! poďte! poďte! —
Estera
tým precítla vraz z búri duševnej:
v um svitol jej deň slávny; povedľa
aj, zbožných húfy — Ako? boži Duch
len jej dom mal by obísť? — Užasla.
Skrušená padla na podlahu v tom,
i na kolenách, ruky skľúčené,
zodvihla zrak a z hlbín vyvzdychla:
»môj Bože! odpusť moje hriechy mi...«

Od Beňov neďaleko, len že za
potokom, ktorý tiekol pres obec,
ju krájal pozdĺž takmer na poly,
brat Beňov starší býval: Eliáš;
pravda že starec, ale k podivu,
bez šedín, prostý, rezký ešte vždy
natoľko: že sa mnohí mýlili,
za mladšieho ho držiac od Beňa,
kým tento v skutku mladší toť už hnil.

Tiež mal sa dobre. Hodné gazdovstvo
uhájal; klopotil sa, hrdláčil
a škývražive sháňal na hŕbu,
sťa keby celý svet chcel obsiahnuť:
a všetko vzdor tomu, že pre koho
ni nemal sporiť, bo veď potomka
mu nedoprial Bôh — Sestru Zuzannu
síc obdaril bol hojne drobiskom
tým, k tomu ovdovela zavčasu

PG 5438 .07 E9 C.1
PG5

i v nebárs pomeroch sa octla, bo
pán švagor Daniel — pravdu hovoriac —
nu, popíjal si pilne do smrti;
no že len dcérky mala: bezdetný
brat naskrz nemal vôle dajedno
vziať za svoje; a ženin — Judkin — rod
zval v istej pýche zavše háveďou.

Tým horšie s bratom Beňom ráčil sa.
Zajedno už to strašne škrelo ho,
že otec do škôl Beňa vypravil
(kdes' do Gemera...) a rad rokov naň,
až po jurátstvo takmer (pokým sám
nezomrel), mnohý tvrdý dvadsiatnik
utrovil z dúžej mošny: jeho však,
leda že stihol prebŕsť donátom,
už privrel ku pluhu a robotou
i v samom zraste tela zaväzil.
Len tým sa zvedlo: že brat Beňo raz
i jurassorom stal sa, tykal si
so službodvorským; slovo v stolici
mal aké-také: kým on, Eliáš,
ač zemän tobôž, navždy krpčiarom
toť musel zostať, k hrude prikutý
a bez povážky — I jak by mu to
nebolo oči klalo dôsledne
a neškvarilo jatrá závisťou!? —
Ku tomu prišiel process rodinný,
čo okľukami vliekol sa sťa had
i trval veľké roky. Eliáš
po smrti otca totiž vo všetkom
bol zostal; i jak šťastný držiteľ
odoprel rovný diel dať Beňovi:

nuž preto zkrsnul medzi nimi spor.
A toto bolo, čo ich ešte viac
rozdvojilo a sťa tie póly dva
i odcudzilo — najmä staršieho!
(hja: on bol, ktorý prehral pravotu
vzdor, že i novonarodzeniatka
mu čepček šupla Judka do vačku —),
hej, toho natoľko, že verejne
sa zaprisahal: nikdy, prenikdy
vraj neprekročí jeho noha viac
Beňovho prahu! — I ver' držal sľub:
ni neobzrel sa v stranu Beňovu,
ak povedľa šiel, vše odvrátil zrak;
a môhol sa aj buchnúť stretnutím
doň abo jeho vážnej manželky:
čo kameň odrazil sa — najviac ak
zahmkal, odpľul — a už drobčil diaľ.
Tu Beňo onemocnel osudne.
Nuž navštívil ho asnáď? Prehorký!
bárs vedel, že ver' Beňo zabudol
už dávno na hnev, i čul, že si ho
— preds' brata — viac ráz žiadal ku sebe,
snáď odobrať sa — Nie, ni netúrnul;
ba ani neišiel mu na pohrab.

— Nuž Ezech v onen sviatok turíčny,
keď prísna mať tak nemilosrdne
ho vypudila z domu do sveta:
kam mal sa vrhnúť, chudák? — Po službách
jak vyšiel z chrámu, kde sa otužil
čo pravý kresťan viery vzrušením
(dač, možno, pohľadom i na Žofku:
veď v prvej sedela čo svätica

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG5

v belostnom rúchu, zánet na líčku,
jas lúčov kolo nej, i bolo čuť,
jak zvonným dúškom i chór preráža), —
z kostola, vravím, jak sa ubieral
i ocítil sa zrazu samotným:
len prirodzená vec, že bez dlhých
okolkov (predsa k svojmu dľa otca!)
hor' vodou šibol prosto k strýkovi.

Ten oči vyvalil. Bo Ezechiel,
ač vravel s ním i uctieval ho vždy,
preds', rodičom snáď k vôli, nechodil
ku nemu.
»Laľaď! — Vítaj, mi fili
Balthazáre či Ezech —« ozval sa,
i od stola mu v stretky pricupkal.
»Tos' ty!? — hm,« odpľul, ruky založil
si krížom nazad; »veru, novina
a aká! — I rec, synku, čobys' rád?«
(porozkročil sa a nadstavil sluch).
Ezechiel okúňal sa s barvou von;
konečne ale musel vykrámiť,
čo za príčina dohnala ho ta.
»Tak!?« ztákal Eliáš a na päte
sa zvŕtol — »Tak? hm!« streknul zas — »Či tak?«
požmurkal očima; a cmuľknuv si
ret: »íha!« zpískal, »íha!« — Vystrel sa
(bol územčistý, ale svalitý);
i prihladiac si chvisty narudlé,
nadpriadal: »tisíc! — pekná historka! —
Hja, chlapče! tvoja horenósá mať
sa nazdá, že ty druhý Beňo si,
ktorého takto (ukázal mu i

v tom odpľul) okrúcala na palec,
i zahuckala neraz proti mne
tá —! (zahrozil sa smerom k oblokom).
I dobre máš, keď nedáš sa — buď chlap!
Ty predsa nosíš klobúk! ktorý vždy
viac stojí ako všetky čepúchy
a čoby boly zlaté, kochlaté! —
Ba chlap si! (potľapkal ho po pleci)
chlap, užtoveru! — Ale bližej poď;
si doma, neboj! — Hm-hm (pousmial
sa potuteľne, zchamril kol úst si,
dnes ráno vyholených na hladko,
i jakby čos' bol našiel, poskočil).
Mňa to len teší, že si prišiel sem,
len teší! ver mi — Akožeby nie?
toť nemám syna! nemám — Nahraď ho! —
A u mňa práce nazbyt, Ezechiel,
až pres hlavu! — Šak z toho, otec tvoj
čo nezabral mi, nezmarhal som nič,
skôr pričinil, skôr! — Nuž dosť robôtky
tu pre teba! a keď sa obabíš
dľa chuti, i pre ženu, pre deti,
pre — Ale dívaj! kde som zašiel až? —
Saď, synku, slož sa. Starká! —
(Judka v tom
dnu vklzla, i že zrela Ezecha,
až zmiatla sa —). Daj dobrý obed hneď!
toť synovec je naším hosťom dnes,
i zajtra, i vždy... čuješ?« Flochla a
von cúvla dvermi celá zjašená.
Eliáš ale sebou potiahov
synovca, sám hneď myknul za vrch-stôl,
i sedel už a živo hniezdil sa;

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

i jako Judka jedlo priniesla,
vo vytržení núkal: »Ezko! jedz,
jedz, Judka moja — pravá objedza! —
Ba prisámbohu! veľmi teší ma...«
(Dosť ľahko, hútal pritom: predsa raz
sa vyvrším! — ač pozde, lepšie preds',
jak keby nikdy! — Jeho všetečnosť
ten aspoň náter mala — Kto ho vie?).

— Mať, jak len zazvonili z kostola,
priam prikryť dala a to obrusom
stôl činovatým, aký najkrajší
len mala v truhle, samý po ňom kvet;
naň ihneď sletly hajná koláčkov —
nu, veď sú sviatky! —
Čaká, čaká; no
Ezecha len niet, neprichodí — Už
videla oknom kŕdle ľudí prejsť,
však zo žiadneho nevylúčil sa.
Ni v ostatnom ho videť nebolo;
ba, čoho takmer obávala sa,
bo veď len pohlo by ju ešte viac,
že ráno: ak tak povedie sa s ňou:
nie, i tá sama prešla s pannami.
To zmýlilo ju čajsi; potrela
si pravé oko. »Mara!« ku slúžke
v tom prerekla, »choď! popozeraj preds',
kde trčí Ezech? — Zaber podjedným
aj do čeľadnej jedlo paholkom —«
Šla. Brúsila sem-tam, sa zpytujúc,
či nevideli kde jích gazdíčka?
A pravda, pritom neomeškala
ni podštrknúť tej ktorej babke: »jój!

kej vedely ste, čo sa stalo vám
dnes u nás! — Strašnô! — onô — ale že
ma neprezraďte —« (,Šu-šu' — a šla diaľ);
no vzdor kutaniu nedopadla nań.
Až keď i druhú — Katru — vyslala
Estera, tej sa takoj zdarilo,
ho vyňuchať. Sťa diablom posedlá
pribehla s náveštím: »je — u Elov!
tam, urodzenká — zazrela som ho!
a sedí už aj s nimi pri stole;
hej, na moj' pravdu! —«
Čujúc Estera
chýr tento, málo že nespadla s nôh:
tak zhrozila sa. Ako? Ezechiel
ku najväčšiemu nepriateľovi
i jej i muža — svojho otca to! —
ku tomu falošníku, predrelcu,
netvoru bez duše i bez Boha
sa utiecť vedel vlastnou pred matkou!?
Neuznal za hodné ju odpýtať?
a sľúbiť, že jej žiadosť vyplní
a nikdy nebude sa protiviť?
keď ona preds' mu iba dobre chce,
oň stará sa, v ňom žije jedinom...?
»Och, to je mnoho! mnoho!« vyjakla,
ku srdcu chmatnúc; »och, ten nepodar! —«
S tým sama zasadla si k obedu.
No muška uniesla by na krielci,
čo utrovila; všetko pošlo zpät.

Po jedle chcela Bohu poslúžiť;
však podivné, ni k tomu prípravy

PG 5438 .O7 E9 c.1
PG54

nenašla jaksi v duši — Na knižku
složila ruky a tak dumala —

V tom zvony zhlaholily na nešpor;
i vzchopila sa: a jich zvuko-hra
čím diaľ, tým trúchlivejšie znela jej,
sťa pri pohrabe — Pustila sa v plač;
a skloniac sirú hlavu na ruky,
jak zvonov súzvuk vlnou dorážal,
vše zkvílila, i vykladala tak:
»ach, nemám, nemám viac už nikoho!
i syna pochovala som si dnes —
ja biedna mať! — ja vdova úbohá —
ó, Bože! čoho som sa dožila
na starosť!? čoho! koľkej neresti!
ja slabá žena, osamelá, ach —«

V kuchyni, ako ráno výstup ten,
i teraz jej kvil čuly služobné;
no poneváč ju znaly rozhodnú
čo hospodyňu, matku čeľadnú
i kazárku vše, ktorá netrpí
rád nežiadaných od kohokoľvek:
nemaly smelosti dnu vstúpiť k nej,
tým menej v nárku jej ju potešiť.

A cestou kto ten teraz ešte skôr
sa pozastavil, sliedil očima
a uchom dychtil niečo uloviť;
smiech pritom — možno, škodoradosti —
mu uťahoval kútky — Podistým
už mnohý vedel zvláštnom o spore;
zlá povesť všehdy bystré nohy má —

Jak zmĺkly zvony, poutíchla tiež.
Zodvihla hlavu, slzy utrela;
priam popravila čierny čepiec si
i pritúžila stužkou pod bradou,
a pridusiac vzdych schválne: »Ale nech —
nech!« vyrkla srdnate. »Keď šiel, nech šiel!
ten zanovit! — To nedožije ver',
bych ja sa prosila mu! Ja som mať!
jedine moje môž' byť na vrchu —
I škoda každej slzy! — Dúfam, Bôh
ma neopustí — on je radcom vdov
i pomocníkom, on —« A ukrotlá
začala vo spevníku prehrebať;
a nájduc pieseň, hlasom trasľavým
nôtila: jakí stáli povždy sú,
čo Sion, hradby jeruzalemské,
tí, ktorí v Pána stále dúfajú...

A Ezech ozaj pevne prilipol
u strýka. Nielen sviatky turíčne
že strávil v jeho dome vítaný
(len Judka jaksi zazerala naň
a patrne sa hrýzla v sebe), lež
i robotný deň, ktorý nastúpil
hneď na to, tam ho našiel: ako včas
za rána už bol dlubal pod cieňou,
čos' strúhal, dlabal, vŕtal: ku čomu
strýk Eljaš, klobúk majúc na uchu
a boky podpreté, sa s úľubou
uškieral, hlavou krútil — nebodaj
si bláhal: robotník! a bez pláce!
bo najviac čo mu denne dám vše jesť.

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

»Hm — tak!« mu prisvedčil. »To javorec!
šak, synku? Bude z neho kosisko?
A kebys' znal, kde som ho vyňuchal!?«
»Kde, strýku, kde?« sa zpýtal Ezechiel,
no ďalej majstroval. »Hm! — v Brde až
tá potvora ti rovno svietila
a nad prepasťou! málo chybelo,
že som ju nepremeral — Ale, hľa,
i z toho vidíš, že si nelením
bárs starý ani takých po pekliech
sa driapať, ver' nie! — uč sa odo mňa!«
»Var' nemyslíte,« Ezech prerval ho,
»že štítil bych sa ktorej roboty?«
»Oj, nie!« sa zponáhľal strýk, »božechráň!
Viem, že si ani doma pod pecou
nelíhal, ačpráve tam posluhy
vždy bolo až moc! Budeš tedy, viem,
i tu sa usilovať, budeš — Hľaď,
tam i tam v streche mrcha pazuchy!
až po ten šiar! Len snopkov naviazať
a pošiť — šúpy stoja v záčine —
I pokrov domu skoro opraviť
sa zíde; len že v hore ešte klát!
a (šepnul) v cudzej . . .« »Furták, strýko, ste!«
sa Ezech zasmial. »Nono,« priam zas strýk —
»mlč!« zžmurkal. »Potom — potom, ale dosť! —«
a odpľuv, postrečkoval po cieni.
»I rob len, synku! Ale nezabuď
dák' do hrabiel toť zuby povsádzať:
by naša hospodárka šmrľavá,
no robotnica ani víchrica!
— nie, ako čiasi pani Hestera —
čím mala narábäť: keď štepnice

a trávniky nám príde pokosiť,
a ty sa chytíš svojho javorca!
tak po chlapsky! šak Ezech? Pravda! — A
čis' videl, koľké trávy máme tam?
Nech nepľuvnem viac, ak nie vyše mňa!
nech —« »Ibák konský štiav či bolehlav,«
prehodil Ezech. »Všetko! bršlica —
Hej, pohodlný rok — Len prikladať
vždy ruky! Chleba, ufám, dostačí...«

Tam tedy prebol leto Ezechiel;
za letom jaseň plnú všakých prác
tiež prekonal tam; ba i pozdejšie
len zostal.
Ako dáky paholok
(strýk horkýže by teraz ponajal!)
tak robotoval po mrak od svitu
a vždycky s tou najväčšou ochotou
a chuťou bez únavy: vzdor tomu,
že ani snáď sám nevedel si dať
odpoveď na to: nač to všetko je?
tá služba otrocká? ten chvat i pot?
to prepínanie svojich mladých síl?
— Tu pri dome sa našlo všeličo,
čo treba bolo odbaviť; tu zas
rad iných vecí mimo gazdovstva
(tých, čo sťa lúče šibú na vonok)
sa prihrnul a vliekol bez konca:
na príklad v horách hotovenie drv
ku zime, — v holi pastva z poriadky, —
nad salašom vše dozor, — zápasy
pri kolčovaní chrastí, poľných ciest
opravy — a tak ďalej; všetko to

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

on podnikol i zdolal vďačne, bárs
dosť oštary mal pri tom. Robôt však
jak svitla doba: tu len ešte bol
vo svojom živle! Ako pravý lev
sa vrhol v kosbu; radok za radkom
len hrčal spádom ani ručaj z hôr.
Za tým zas nastúpilo svážanie
(ten najrezkejší dej na prknách žní
pri plnom svetle nebies priaznivých);
i svážal tobôž. Bujných na voloch
a bielych jak sneh, ktorých súmerne
ohnuté rohy skvely sa čo kvet,
pres čelá pásik bronel červený
(sám vplietol fáborce tie v žinky), kým
im pod lalky v krok zvučná hrala spiež —
na takých vozil, hrdo kráčajúc
si vedľa šumnej spräže, len tak bez
lajblíka — marcellínky povoľná
na hrdle slučka, klobúk na očiach —
Bral do drabín až zbožia na podiv,
po stohu takmer, že keď dedinou
sa terigal voz ťažkým ruchotom
a švistiac (— zpod sníc riasa splývala —):
o vetvy rafal sa, čo zo zahrád
nad cestu obrodené ovisly.
Preds' neraz i sám vyhupol sa hor',
a pri pavúzi sediac bezpečne,
poháňal zvoľna voly, od sparna
sa preťahujúce, vše zšmižkajúc:
‚hejk, beľa! široň!...' I jak vtedy mu
prejsť prišlo popred rodičovský dom
(bo zeme sem-tam v stráňach boly), to
tým väčmi zpukal bičom (trojakou

zdobeným kystkou); áno, zakaždým
vše tuho zpráskal — —
Vôbec u strýka
sa udomácnil cele. A keď chcel
či vlastne keď deň tvrdý minul sa,
si zašiel bez prekážky do Bockov,
ak neprimäl ho večer k práci tiež.
Tam v blizku svojej švarnej milenky,
pod svitom krásnych očí jej, jej vňád
tajomným vplyvom všetkým, rozkošou
z jej odviet vtekajúcou v srdce mu
znov okrial, posilnil sa na dlho.

Či toto bolo pohnútkou, že v tej
koľaji, do nejž viac bol vohnaný
než vklznul sám, i potom sotrval
— bo vedel veľmi dobre, matka že
tak snadno nepopustí; a či snáď
v ňom urazená hrdosť osobná
to pôsobila, keďže papľuhom
už nebol, ale mužom? — ťažko riecť.
Lež najskôr zpruhou bolo oboje.
To ale stojí: že strýk Eliáš
ho valne potvrdzoval v úmysloch
i v pôtke s matkou; Judka zase, tá,
ač zdúvala sa ani moriak vše,
škúlila, mraštila tvár pehavú
i odvŕkala leda pres zuby:
netrôfala si vypovedať mu.

On nehneval sa ozajst na matku;
no predsa bolelo ho nemálo
i mrzelo ver' dlho, že ho tak

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

bez príčiny (veď srdce neni ňou!)
a bez okolkov vysúdila vraz
von z domu: z toho hniezda milého,
kde narodil sa, prežil mladý vek
vždy v prítuľnosti, v láske k rodičom,
ho vykázala, čo viac vo sviatky,
a obrátila v posmech pred svetom.
Nie, nezanevrel na ňu, vedomý
súc pomeru si ku nej; toľko len,
že vyhýbal jej — —
Raz preds' stretli sa.
Mimoďak v poli. On šiel z kosenia,
mať ale proti s kŕdľom hrabáček
sa brala hore stráňou, sama tiež
si nesúc hrable. Ezech kamsi sa
bol zahľadel (snáď niekam v inú stráň,
zrak aspoň žiaril mu, smev kolo úst —),
čo stúpal poľahky; i prepásol
včas pobadať, kto tiahne oproti.
Len jak mu vrava uderila v sluch,
v dol pozrel, videl — ovšem neskoro.
A predsa dosť včas. Lebo matka v tom
už upozornila ho (hrabáčky
až zanemely zrazu) činom tým,
že ač aj boli ešte na dostrel
si zdiale, spešne pevnou pravicou
v bok utrčila dlhé hrablisko
i mrskla zrakom — zrejme na povel:
by vyhnul... Porozumel rozkazu,
a umknul s cesty brázdou — —

Paholci,
keď sišli sa s ním, tí len sa ho dač

nadomŕzali! By vraj zabudol
na všetko, čo sa stalo nestalo;
by prišiel domov, prejal gazdovstva
on správu — Jakí budú poslušní
mu povždy! — Veď vraj, pravda, robí sa
tam i dnes svedomite, len že Bôh
ho tam zná! nejde to jaks' od ruky —
Hja, darmo: hlavou v dome má byť muž!
a zvlášte nad čeľaďou — Riekol jim:
»synkovci! prídem iste — dakedy,
hej, len že ako svoju matku znám,
ver' mnoho vody ujde potokom —
I dotiaľ buďte verní, robotní! —
Nuž, s Pánombohom —«
Ale staral sa
o hospodárstvo preds' len otcovské
čo hneď i z diaľky; lebo paholkom
vše porádzal to — takto, onakno —
No ak však matka potom z rečí jích
dák' zhádla, v tom že Ezech ruky mal,
už z protivne hneď ináč prevrtla,
»tak chcem, tak bude! — viete?« dotušiac,
»vy, trúpi! i s tým, čo vám radcom bol —
Marš, na Kubľovo! —«
Neraz, matere
kde nebolo, keď skončil svoje si,
i pomôhol vše v práci služobným
a nájomnictvu, pravda, úchytkom —
Tak doukladal kríže — Sprevadil
dol závozom zas záprah so zbožím,
potľapkav pritom známe tátoše —
a iné — Podjaseň tiež pomôhol
im porozorať ďatelinisko,

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

i rozsial pšenicu — Ba stalo sa
hneď počiatkom žne, že keď so strýkom
už boli zrubli žito Ploštinou:
priam pozhora (kde stálo otcovské
a ktoré bol sám zasial v jaseni,
dnes súce už tiež pod nôž), z toho tam
jaks' nevedome, kýmsi pudom len
prv štrkáč začal poťahovať — v tom
zaostril kosu, zakosil — »Hop! stoj!«
strýk zakríkol naň. »Čo že vystrájaš?
to predsa cudzie žito! Zabudols',
há? — Ezech! cha-cha! kde že myslíš? Ťaj!
či nie to k smiechu, Judka?« rechtal sa.
»Hm — nikdy!« odpľul; siahol po krčah
i priložiac ho k ústam, pokým pil,
pol očkom maččím strežal na Eža.
A Ezech sa až zmiatol — neznal, čo
riecť? — »Eha, prôba —« hlesnul; nevädze
kvet zdvihol, strčil stonkom do zubov
a bral sa viazať —
Taktiež pozastal
si vedľa lánov neraz otcovských
a v dumách sliedil krásnych po zbožoch.
Tá hrobľa, kdeaký krík, medzička:
to všetko tislo sa mu pod oči;
ba každá byl, ten turček úvraťmi
si hupkajúci, briežkom králiček
sťa pýtal by sa: nie sme tvoji viac? —

— Že v dedine tiež mnohí hasili,
čo nepálilo jich, sa rozumie.
Už je to v prírode raz ľudskej, že
tak radi pasieme na nesnádzach

sa cudzích, z cudzích napájame rán;
i roztriasame veci súsedov
sťa kúdeľ zrebnú, cúďac-súďac, bár
na múdrosť našu nik sa nepýtal.
Nuž boly zvlášte pani sestry, čo
nedaly železu ver' vystydnúť
i kovaly ho tak i na opak.
Tu jedna prišla (Tera Jonkovie;
jak víchor vtrhla dvermi, ručník až
jej sklzol sa s pliec, len že slapla ho —);
»ach, pani tetka!« — tľaskla rukama,
»jak ľutujem vás — óvy! —« »Terezka,
a prečo?« na to vážne Estera.
»Ľaď! a či ešte nenapadlo vám:
tak opustená čo si počnete?
čo? beda, prebeda! — Och, zlý to syn
ten Ezech — hrúza!...« »Nono, nechaj tak,
kačička — nezaslúži spomienky.«
»Ba tretiu už noc nemala som sna,
len pre vás, tetička! mi uverte;
ach, reku, tá sa dačo nashrýza
po trápnom dni v tú neodbytnú noc —
Len pre vás!...« »Vidiš, a ja dobre spím —«
»Ach-ach! tak?« »Veru.« Vypľaštila zrak,
a popravila šatku na hlave,
postúpila sa, ústy žmykla a
»to nemožná vec!« vrkla; »nemožná! —
Veď predsa povedzte, jak budete
sa samy trápiť s toľkým gazdovstvom?«
»Nuž nebudem sa —« »Nebudete sa?
a ako, Bože?« »Predám židovi
ta všetko, Terka, všetko popredám!
a z istizny si budem dobre žiť —«

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

»Tak?« »Tak.« »A všetko na írečitosť?«
»Na —« »To už inô, inô, tetička,
a pravdu máte! pravdu pravdivú...«

A hádam: ten chýr hneď že odnesla
aj do Elov.
»— Ty, Ezech! ratuj sa;
iď domov, odpros — lebo uvidíš,
zle prejdeš. Vieš, čo tetka zamýšľa?
Že zpredá majetok vraj do byle!
Z jej úst som čula, na moj' dušu! z jej,
nuž? —« Ezech vetil: »ak tak, darmo je —«
»Hý! čudák! — Sváku, no ho vydurte!
Vy, totka —«
Judka ozaj mala už
čos' na jazyku, prežúvala, nos
si šuchla, chcela prerieсť: no
v tom prebiehol ju chytrý Eliáš
a spustil räptom: »Ezech — ten je náš!
od kedy od vtedy — ten nepôjde!
ja nepustím ho! nie! — A Hestera
že predať mieni? pletky! klebety!
Tá predala by!? — Pravda, pani! hm!
nie jak toť Judka, včela, vrtielka —
I nech! tu máme na čom robiť vždy
i so sto rukami! — nech, rohačka! —
A kapitálmi nevysteleme
jej do truhly! to nech sa nenazdá!«
»A ak ich minie?« »Minie? cha-cha-cha!
na dobrý úžitok! Juj, premúdre! —
A súdy by kde? — Stvora, nebaluš —
(tu trojak odpľul, nohy preplietol).
Ty, Tera, šípim, odkiaľ podúvaš!

si oslom-poslom — či nie? Predarmo,
nič neporídiš! — Ezech, šak vieš tiež?
(Ten kývnul hlavou, pritom usmial sa).
I čo sa pcháš? —« »Som predsa z rodiny —«
»Bŕŕ! žihľava sa dotkla plota, bŕŕ —«
»Noženo, Ežo! obanuješ raz...«

Tu zase Tomášovie Ilona
sa prilúdala pokryjome (toť
tá kmotra, ktorej dcéru Estera
by za nevestu bola chcela mať).
Len vošla, plné oči mala sĺz
i ledvúčičko rekla ‚dobrý deň',
a kmotre skoro padla kol krku.
»Saď, sestra,« ponúkla ju domová,
»a vitaj. Dávno si tu nebola.«
»— A počo, drahá moja Hesterka?
Veď odúfali sme sa všetci, ach! —
(tu ruky skľúčila a vrhla v klin).
Veď naša Marka predsa dievča je
tiež poriadno a sťa ten chleba kus,
tak dobrô, milô, tichô, pokornô —
veď hodnô je tiež — Veď sme starali
sa o veno; veď nie sme ostatní —
Veď Marka, chúďa — môžte uhádnuť —
a, hľa, ten Ezech! —«
»Kto by zúfal hneď?«
jej tvrdo Estera; »ten úskok, ten
lecikto! ešte nepreskočil, nie
môj ohrad! —« »A ak predsa preskočí?«
»To zlomí väzy! zlomí — Nemyslím,
by mal tú drzosť. Črepa z ocele
je síce, za to srdce má čo vosk —«

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG543

»Veď práve v takom rady bujnejú
náruživosti, verte, kmotrička!
i tŕň len v dobrej zemi vyhúka —«
»Iď, stvorička, iď! Trpezlivosť! ľaď,
ja koľko jej mám! —« »Veď, ach (povzdychla)
bár zlihala bych! Ale spomnete
si mojich rečí, čo ten vykáže?
Ach, dievka moja, dievka radostná —«
»Čo, kmotra? to bych chcela uvideť!«
»A čo mu vykonáte?« »Vykonám!
Ja vydám sa! a jemu nedám zbla —«
»Veď dobre, ale moja dcéra, tá . . .«

To zavzali tiež skoro do Elov;
však Ezech vetil zas len: »darmo je.«
Strýk ale, ten sa dobre nevalkal
od smiechu. »Vydá sa? ej, tisíc striel! —
a za koho? za hrivka!?« odpľuvnul.
»Jaj, bodajže ťa! starô, hundravô —
joj, bok môj! — chrenu, Judka! — Trarara!
Hej, Ezech! čuješ? vyskoč, pôjdeme
na svadbu! hotuj vynše, šablicu —
Ihop! (a česol dlaňou o sáru)
hop! Judka —« No tá: »ale — blaznieš sa?«

(Čo okrem tohto iní zahúdli
zas Estere, tí bližší, ďalší tiež
— však Vlkolinských tam z dom do dom moc —,
na príklad múdry Náthan, rozšafný
Jób, polprokátor Petro, Efraim
s lyšajou v tvári, jeho cipuška:
čo po tom všetkom? I tak Estera
nevšímala si fígľov jích a rád;

a Ezech urputne stál na svojom).
Na koniec prišla Zuzka, zolvica.
I túžily sa jedna druhej, až
sa poplakaly pritom. Nečud, však
už obe boly vdovy. Tamtá, že
muž odumrel ju dlžôb pod tiažou
a s kŕdľom drobných sirôt — Estera
zas v prebytku že veľkom zostala
a s jedným synom len, no ktorý i
päť dievok starosť hodne prevážil:
dosť každá mala svojho trápenia.
»Tvoj Ezech,« dotušila Zuzanna,
»sa môže vrátiť, predsi ztratený
je nie, a tvoju vôľu vyplní
a starostí sa zbavíš šťastlive;
no kde je koniec mojim nerestam?«
»Ech, Zuzka!« pretrhla ju Estera,
»nebude zo psa slanina, nie ver' —
to ťažko pôjde, badám. Do seba
ten ztvrda vstúpi; povedz skale, priam
ti vrkne svoje ,ale' — taký je!
A žebych ja ho ani holuba
vábila ,holúš-holúš' — toho niet!
Keď začala som, tak i dokončím;
nech pyká zlosyn! — A ty neboj sa,
Bôh opatrí nás! — Ktorú mi dáš z dcér?
no navždy! —«
Zuzanna až zmrzla, tak
ju prekvapila tá hľa otázka.
»Ach, Hesterka — ty myslíš naozajst?
och, moje kuriatka! čím ďalej, tým
viac prirastajú k srdcu mi — nie div:
v nich žijem — Ozaj? Bože môj —« »Hej, hej!

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

chcem jednu.« »Najstaršia je na vydaj —«
»Tú nie.« »Tá za ňou pravou rukou mi,
a stredná, chúďa, ani žubrienka
je šťúplo, biedno — Ibák Uličku,
ach, milô dieťa moje! —« »Tedy tú —«
»Ale var' nie hneď? — Ani nemôže,
veď ešte na učenie chodiť má —«
»Nuž tedy po tom.« »A ak Ezech by
tak prišiel nazpät? on by —« »Mlč mi s tým! —«

Snáď vánok nasluchoval pod oknom
a umknúc letkom, potom narazil
prúd rečí týchto schválne u Elov,
tiež odchýleným oknom — lebo kto
by iný klebetil bol? kto? a tam
preds' za horúca všetko zvedeli.
Čo Ezech na to? Ani najmenej
sa nezduril (nu, ozaj tvrdá šij —),
ba zrovna dodal: »dobre urobí! —«
Strýk rozpačil sa chvíľku. »Neverím! —
to neverím — sa vzchopil — Tvoja mať,
tá radodajnou nikdy nebola.
Si zakäroval rúče, pokračuj
i ďalej smelo! Vlkolinský si!
a ja som tvoj strýk! (Do pŕs hlobnul sa).
I jak tu stojím, v zácti nepadneš!
a Vlkolinský ešte nežobral...«

Ba čo viac sama Judka vpálila
raz do Beňov. Už čajsi na konci
to bolo robôt; mračno, šústal dážď.
I dobre nepuklo ver' Esteru,

keď zazrela ju razom vo dverach
v obruse čo smrť, celá zchviala sa.
»Nu — začala hneď bez privítania —
čo zjednali ste tomu paholku?
preds' nahrdloval pres leto sa dosť!
sťa neprimeriavajúc hovädo —
Vy svodci, zhubci! vy... A čo tu chceš?«
»— Ja príčina som?« Judka vyjakla,
čo fakla rozpálená; »ale ja?
ja?... Práve preto ku vám prichádzam.
Ja neviem, ako ma tu vidíte,
čo vlastne Ezech hľadá u nás? Ja
toť prosím vás: ta vezmite si ho!
ja nepotrebujem ho —« »Rozumiem,
po robotách! ps...« vtrhla Estera
jej do reči. »— Ja nechcem! nechcem...« »Nuž!
mám s povrazom var' poňho, s tatarcom?
ty sprostá Dora! Prečo nevezmeš
naň metlu, nevysobášiš ho von?
ty Júda... Viem síc, že ten diabol tvoj
mňa iba dráži, môjho štenca len
chce huckať do mňa, a ver' nikdy mu
nič nedá — sám by shltal i tú prsť,
sám — bodaj! — ale tak ti treba, tak,
ak dedičom ho zrobí, hlupaňa...
Iď; mne daj svätý pokoj! — Hanbi sa
jesť cudzie mozole — iď! radím ti.
Ja nechcem o vás ani slýchať — vieš?...«
— A Judka pošla, až tak fikajúc
od plaču — Vonku mračno; lial sa dážď.

— U Bockov že jak?
Inu, rodičom

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

bol Ezech vítaný až veľmi. I
na šťastí dcéry pracovali tiež,
jak mohli (predsa prvý v dedine
to vydaj! najlepší dom — jediný
syn, k tomu bez úhony mládenec —
zať driečny — a moc iných ohľadov,
čo riadne padávajú na váhu...).
Len vhod jim tedy prišiel rozhodný
ten vývin vecí, prevrat u Beňov
a rozpadnutie. Hneďky statnejšie
sa vystrel Jano (otec), rozkálav
na dvore kladu. »Len klin, starká, klin!
klin, jak sa patrí! (vrkol ku žene,
čo práve triesky nesla podstenou)
a niet tej hrče! toho stržňa, čo
by neoslabnul — šak ver'?...« »Pravda že!
no ale i chlap musí páckať doň...«
»Tých pirohov — vieš? strela...« »Ako že!«
— No Žofka sama ináč hútala.
Ten spor ju mrzel, čím diaľ, omínať
ju počal tým viac; rusou hlávkou jej
však myšlienky sa braly bez konca.
Veď srdce veľkú tají hlbinu,
a v tmách jej, áno, jedno svetlo len
sa ligoce, i jeden predmet je,
čo osvecuje jasne: Ezechov
to obraz drahý — jeho strmý zrost
sťa topoľca by — pohľad sokolí
zpod temných obŕv — hrdosť kolo úst,
kde ľahce brnel porost — vábny smev —
tá ruka kornatá, jak rukávom
utieral znojné čelo — každý ťah,
ten zrkadlil sa stále v svetle tom;

však v hlave, v hlave! och, tam rozličné
sa lúče krížily a posvit jích
nevolil, čo mal žiarou poliať, lež
i stínom frskol zrovna v mračnú tvár.
Tak neraz akejkoľvek pri práci
sa zahľadela razom, trúdila;
čo uzol dáky chcela rozlúštiť
vec totú: marne, nezdarilo sa.
Na tráve zastala si nad medzou
a srpec v ruke, ztrnula; jej zrak
sťa sivý holub rozpial perute
a letel k zorám, ktoré vznikaly
čo riadky plamenného písma — z nich
snáď ufala sa rady dočítať
(veď škorvánok toť ztadiaľ načiera
tiež smysel svojej piesne vysoký —),
z nich — avšak zbľadly, zhasly hádankou —
Alebo v žatvu naslúchala vše
šumotu klasov; vznesla stebiel hrsť
a hádala z jích reči budúcnosť —
složila na snop: riasa znemela,
však bez toho, by šepla útechu.
A pri roztáčke? žmurkal mesiačik,
no skoro zašiel za oblačnú hrádz
a nechal dievku v tiesňach pochyby.
Ba v komôrke, kde nevidel ju nik,
len oko božie padajúce z hviezd,
i slzy ronila, a bolo jej
tak krušno, bôľno. Ako? vezme ju?
a jeho matka nepožehná jim,
ba ani nesmie Ezech, vlastný syn,
ju ku nej priviesť, ženu, nevestu? —
On rozvadil sa s matkou pre ňu... hriech!

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

hriech matku nectiť, mater zarmútiť,
hriech! ktorý pomstvu... »Bože, pomáhaj!
Ty uprav všetko svoju na cestu —
a jestli nie?... och, Bože, Bože môj!...«

Raz v jaseni — bol večer sobotný,
na hviezde hviezda, mesiačik čo srp —
delila práve Ian, a Ezechiel
jej viazal hrste, sediac na kláte
a tropiac žarty pritom: pokrúti
vraj tak ich, že ich nerozuzlí nik.
Už z chvíľa, čo reč sa jim pretrhla.
V tom z hĺbky vzdychla. A on postriehol,
keď vzhliadla k mesiačku, jak zaleskla
sa slza v oku jej a zpod víčka,
čo pokrylo ju vláknom hodbabným,
jak mykla hrašky hladkom po líčku
sťa rosa ružou... »Čo ti? pre Boha!«
sa strhol Ezech. »Kto ti ublížil? —«
»Ach, Ezech« — vetila, »ten záder ja
už dlho v srdci nosím —« »Aký? čo?«
»Tá tvoja matka — tá sa nesmieri
ver' nikdy s nami — To ma trápi, to
ma nepokojí —« Tmavých do vlasov
si Ezech vpálil, hútal — hupol, »nuž!«
sa ozval príkre a hlas chvel sa mu,
»to chceš ma odbaviť!? chceš zatratiť —
Keď tak, to idem hneď — no nikdy zpät
k materi svojej! nikdy bez teba!
Svet veľký je, var' dakde ustrniem —«
»Nie, Bože! Ezech! zle mi rozumieš,
zle —« polapila jeho tvrdú dlaň,
»ach, nebuď...« zvzlykala. »Tak neželej!

nie! Žofka moja; nemáš príčiny —
Mať, verím, smieri sa raz. A ak nie?
mne jedno. Moja vôľa láska je,
jej razí iným — moja zvíťazí!
Čuj! (lastovičky pískly pod plátvou,
nu, zo sna) takí šťastní budeme!
bo kto môž' nášmu šťastiu zabrániť?
kto rozdvojiť, čo spojiť mieni Bôh? —
I nebudeš už dumať o tom viac?
čo? — Ľaď! čo ľanu ešte čaká — Sem!
nech poviažem v ňom tvoje myšlienky!
a ty ich obuchkáš a otrepeš
a pod trepačku padnú pazderím...
oj! plaché holúbä...«
A po chvíli
(mesiačik práve sedal za hole)
do noci tichej, ktorou tiahol vzdych
kejs' túžby a či šelest lísťaťa
opadom, obapolné zavznelo
i ozvalo sa znova ‚dobrá noc'.

— Tak prešla jaseň.
Prišly Vianoce.
Za nimi Nový rok —
I nešpor len:
a tuliti! už rázne nôtili
u Beňov tú ‚Rok nový...' Po speve
však farár, rechtor vážne vošli dnu.
Tam všehdy skvostná bola koľada,
kým ešte Beňo žil (i na pozdrav
vše vetil latinsky, zvlášť Seneku
si prizvav na pomoc). No ani dnes
nič nechýbälo; lebo Estera

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

sa rúče postarala o všetko
a zavčas, ani Marta biblická.
Stôl z chvíľu čakal pekne pokrytý.
I len že vošli, pozdravili ju,
už plná vďaky sadnúť prosila:
»sem nech sa ľúbi vašej milosti —
pán rechtor tam —« A sama od slúžok
hneď v dverách odberala misy (z nichž
až viala vôňa), na stôl odnesla —
i sama ponaliala vínca (čo
nebohý ešte prijal z Tokaja,
isteže dobré — staré —). Samučká
že bola prívetivosť, číry nuk.
»— Och, vaša milosť! ráčte — stehience —
kus klbásky — tu z toho koláčka,
či pampúšky: môj vlastný výrobok!
a vínka, vínka prosím! neškodnô —
Pá'rechtor — veďže z chuti! z chuti! Toť,
pres sviatky mnoho služieb bývalo —
Aj slávik potrebný je pokrmu
a nápoja, i slávik! nono —« Ba
pomedzi rečmi, jíchž sa zvlnil prúd,
a medzi ponukom, čo neustal,
a ďakovaním vrelým od hosťov
i sama žartík dovolila si;
a ovšem, pá'rechtor bol na cieli.
(Lež ani ináč to byť nemohlo:
bol predsa mládenec a ku tomu
i začiatočník ešte, akého
lzä poštekliť vždy bez toho, by dač
smel ťažkovať si). Ináč nevinné
to celkom boly smiešky; na príklad:
»Hej, pá'rechtor! tie hodnie oblátky

či viete, aké boly? (Vidličku
upustil ľakom, štrngla pres tanier,
i tŕpnul). Miesto cukru solené – «
»Ah —« zapálil sa. »Veru! — Však či div?
preds' mladý človek! fara hotová,
nuž, pravda! za Marou že pomýšľa —«
»Nie —« zahanbil sa ešte väčmi (bo
pán farár smial sa tiež, až briadka mu
sa ztriasla tlstá, ohly tabličky).
»Ja nezostanem tu —« »Čo? — Ani krok!
Sem vokátor, nech tiež ho podpíšem! —
A viete, príslovie čo hovorí?
to: ktorá skala nemá miesta, tá
vraj ani mochom neobrastá — tak!
No ale nech sa páči! — Príde čas,
ej, príde (a to bol vše onen vtip,
čo Beňo predniesol), kde povieme:
pán rechtor — ten má rozum —« Smiali sa.
A do spomienky prišlo všeličo.
Tu farár počal vážne; premenu
vyzdvihnul znova, ktorá udala
sa vlaní tu hľa. Vzdychla Estera
a meravo sa zahľadela — »Ten,
ten Ezech — pár ráz privolal som ho
ku sebe, napomenul otcovsky:
no vždycky svoju húdol pesničku.
Ja neviem...« »Ja nuž, tvrdá kotrba!
ej, tvrdá, vaša milosť —« prerekla
až príkrym hlasom; »dúfam v Boha však,
že prebije mu ju raz, prevŕta —
ech...« polknula. »Veď ale zkúmajme,
či, pani matko, nebolo by preds'
spôsobu? vec tú dajak narovnať —«

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

»Nie, vaša milosť, nie!« sa ozvala;
»mne síce jedno je — nech robí si,
čo chce, nech robí! neprekážam mu:
no ale nech aj u mňa nehľadá,
bych prisvedčila mu — Mne odpadol,
odpadol od srdca mi na dobre! —«
»Však ale srdce materinské! to
neznalo hraníc nikdy v láske a
vždy neprebrané bolo v obeťach!
Po Bohu kto zná najviac odpustiť:
je matka; po jeho kto veľtoku
ten najbohatší prameň milosti
má v srdci svojom: iba matka zas;
kto požehnáva plným priehrštím,
so sebazaprením je hotový
za svojeť strádať, trpieť, pod krýdla
ju schovať každým pred nebezpečím,
na oheň súžby celú zásobu
sĺz vyliať drahých, ba v bied najvyšších
horúcej chvíli hruď si rozboriť
a tekúcim z nej krve potokom
ohradiť svojeť: voždy matka len!
Nuž privolajte tedy: synu môj,
oj, vráť sa v náruč matky! Predsa si
nie Kain! nie si ani Absolon!
ba ani onen márnotratný syn,
čo predsa prijatý bol na milosť —
príď! srovnáme sa . . .« Zduševnela mu
tvár až, zrak blčal — tak sa rozhorlil.
I čakal odvet, čakal — Mlčala.
No badať bolo záchvev pohnutia
jej bytím celým — Rekla vposled: »ach,
veď ľúto mi — a predsa nemôžem . . .«

Odišli.
Ona ale sadla si
zpät na predošlé miesto; myšlienky
ju zajaly — či naslúchala snáď
vždy ešte citným slovám kňazovým? —
Len keď jej mimovoľne veliké
dve slzy hrkly z očí, stenuly
až ku kútkom úst, zpamätala sa:
utrela spešne ich i zvolala
dosť tvrdo: »Mara! sobrať so stola...«

V ten rok bol dlhočizný fašianok,
do neprežitia. A ten, vedomo
(tak aspoň pospolitosť hovorí):
len švarným dievkam žičí, naplniac
jich žhavú túžbu, pekným čepčekom
môcť zameniť svoj krajší panenstva
ver' venček; lebo zbojci mládenci
toť majú času nazbyt! preberať
v nich — ani v hnilých hruškách; kdežto, keď
je krátky: chvácu s kraja, na slepo.
I živo bolo v obci. Hostinky
a veseliny, tieto kratochvíľ
a zábav vhodné príležitosti
len tak sa striedaly: ni iskry z pŕs
mohutnej vatry, ktorá zpraštala
na grúni priedušnom. A známo je,
že pri prípadkoch, kde sa hýriť a
nezbediť dalo, najmä zemäni
(bývalí síc už, ale urputne
vždy ešte držiaci sa za takých)
vše boli v svojom živle, v remesle

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

tom precibrení, majstri; zjarení
— len cvenglo sklo či struna zbrnkala —
hneď hraním žiliek všetkých, v rozkoše
vždy chytrí skočiť more, rozpustlí
až do krajností . . . (Inu: dozvuky
nedávnych svobôd, volieb krajinských
i reštavrácij . . .). Málo chybelo,
že krčma nekľakla jim na hlavy:
tak harmatili neraz v svevoli
pod trámovím jej čadným — válčili
i rákošili; a jak zahrali:
to haštrili zas, medzitým si vše
zakrešúc ostrôžkami do skladu
i výsknuc: ‚hore hu!' — ‚Juch! Kohutiar!
Kohútik jarabý . . .' ‚Juch! Aráreš!
rež ju, rež . . .'; za čím spevot, jasot, krik,
pľask do dlaní, skok, vrt —
A pojeden
(najskorej toten, čo ho ‚cifrášom'
prezvali: tanečník i država —
iskriace oko, pohyb strunistý;
lajbliček sám skvost, jemná košieľka
a za klobúčkom rozmajrínik; ten)
si pojav z radu, ktorý otáčal
krútňavu plesu vôkol ani breh
by zakvitnutý, strojnú panenku
či nevestu vždy ešte sviežich líc:
vše najprv zastal pred muzikantmi,
»pst!« pohrozil jim (ztíchli); »túto mi!«
pohvízdal — »Ale, cigo-rigo, tak,
jaks' nezahral jej posiaľ nikomu!
vieš? — rúče, čerstvo, ináč na triesky
poštiepam vaše riady! —« Počúvli,

v spech poladili, zkúmli, bičíky
potreli, husle podstavili zpät
pod kostrbatú čelusť, zgánili
na vzájom, hlavy nahli čupravé:
i začali ju rezať — On však »ťu!«
zahúkal, ľavou zmihal v povetrí,
ručníčkom povial: i už v kolese
bol, tenul s prúdom — zrel si na nohy
(čižmičky na nich len tak jagaly
sa leskom, strapce hraly ozdobné —),
tak zpletal nima (mnohým k podivu,
zvlášť ženským); zrazu zkrútil nevestou
ni víchor hybkou škorušou, že jej
až zšumel šat a cípy kosičky
sťa kriela podletly i vykríkla:
»jaj, Gábor! čepiec môj —«, no vrtela
sa ďalej predsa, v letku postihnúc
zastrknúť ihlicu. A zakaždým
(nedarmo šuškaly si ženy: »ľaď —«
»ja nuž toť, viete, stará láska, to! —
tí mali svoji byť, ej svoji! pár
by iný, jak ten mrmaj —« »Veru — a
u Beňov čo že slýchať?...«), zakaždým,
čo k hudcom vlastne k sprave, na ktorej
drepčali, pribil tancu na vlnách:
štrng! rimštiak vrhol a či dvadsiatnik
do vrčnej barbory. Ba naposled,
vždy ešte v kole, Abrhámovi
z rúk krčah chvatol s vínom, podniesol
ho muzikantom, že však nestihli
priam prevziať, čo blesk oknom hodil ho
(že zhýkli ľudia —), vrkov: »mamľasi!
tam! pochlípte si — Ihop! —« Po chvíli

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

však nová nôta, oná úchvatná
,Pod horou ovos bujný' šťastlive
ponapravila všetko, do vôle
uvedúc rovnováhu — drpčili —
I tančili by boli — ale v tom
nu, pán brat Krištof —
(Korteš kedysi,
rváč, štekáč hrozný; dnes už obstarný,
však chlap i teraz zdrúzgať podkovu);
ten, nešianajúc vôbec spoločnosť,
jak bavili sa voľne: znezrady,
len zmrmlúc ,ustúp!' z bočnej (v ktorej sa
trundžilo) privalil sa medzi nich,
a nie var' krokom ani skokom, ba!
kolesá lámuc — Všetci ucúvli —
I videv, jak mu postúpili plán,
»poďse-bŕŕ!« zbrblal — »košiar, ovce, brš! —
Vykopal retkev — hopsa!« proboval
,od zeme' — »Ech, nek! (hodil pravicou
i popľul dlane). Teraz hrajte mne,
mne! ikom-fikom pod rebríkom — No?
kuk! — Ja som bača veľmi...« Zahúdli
až prenikave. »Kukú!« zkukal, »kuk!«
a rozkročiv sa, počal obvyklý
svoj tanec stvárať (to vraj žabäcí).
»Hup! do močila!« zfňukal, rozkrýdlil
čo pľutvy ruky, zdul sa, posošil
i tľapnul v podlahu a zveslujúc
nohama, hmyrel — sťaby plavil sa.
»Pod vodu!« zmeravel; »ú — z vody — ú,«
vytýčil hlavu, »kŕŕ—kŕŕ!« zakrkal
a skackom viac ráz prehnal vôkol, čím
kruh diváctva vše roztisol sa viac

(veď čudné bolo to i do smiechu).
»Von z močila! — Kvak! na breh, na breh! kvak —
kŕŕŕ —« zvrieskal ani večer po Ďure,
vyvrátil bielká, bradou pohýbal,
hrbatým skuknul nosom — vzchopil sa,
vyskočil ani divý, poza trám
sa lapnul: s toho hybaj! na druhý,
zas na tretí . . . tak popod povalu
sa krepko prehadzoval, drugajúc
nohama nešeredne, škrekocúc,
až desno bolo slúchať — Nastal krik
a zmätok. »Och, čert! —« »Rata! Bodaj ťa —«
»Zbesnelec —« »Plesňúch! posmech . . .« šprihaly
mu ženy, pričom prchly, mlely sa
von dvermi stiskom. Mužskí ale už
ho chmatli, navzdor zpriečkam vpratali
do bočnej, dvere nato uzamkli.
I len že zvíril tón zas, uspeli
naraziť ‚Počkaj starý, šedivý —‘
k ručníčkovému tancu: tuliti!
už bielo hrnulo sa pohlavie
zpät do izby či ono kvetúce
či staršie, ani cipky do humna . . .
— A svaďby? Krsty? (Zvláštno! nový rok
čo zavítal: kde prírostok, to kluk!
Znak blízkej vojny — len by zase nie
revolúcie! — veštili). Nu, tam
pri radovánkach totých viacmenej
tie isté počínania, tarkavé
prírody zjavy . . . Najtiaž holbice
dno zazrieť, sťaby zmaľované ním:
už zkrsá, puči, zkvetá, druží sa
kvet s nekvetom; hja, sama dúha, toť

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG543

nie vždy sa čisto skveje na mrakoch!
ba slnce! ni to nenie bezo škvŕn...

V tých výtržnosťach, hluku, pohyboch
nie div, že málo kto si povšimnul,
čo kutilo sa zatiaľ u Bockov?
Pojedni pamätliví predností
(tých pominulých) i dnes zhrdave,
pres plece hľadeli len na ten dom,
ak totiž museli; veď Bocko vraj
len vodral medzi nich sa, spôsobom,
sám Lucifer vie, akým? — podsadnul
zemäna! (tenže, ovšem, zpustlec bol)
a gvaltom, proti vôli veškerej
rodiny slávnej chvatol kúriu
i uviaznul v nej: kdežto sedliactvo
— a čoby ktorý ešte šťastnejšie
bol s lichvou čachroval a nastŕhal
viac ešte zvyškov, než čo shabal on —
má predsa priestor dolňom na konci —
Ba čo viac: ešte bratričkovať sa
osmelil s nimi — že vraj po žene!
No všetko málo, lebo posúďte
si len tú drzosť! za zemäna, hej,
za toho sa vám počal vydávať,
on! ktorý kdesi blízko pastierne
sa vykotúlil! ťahal z urbáru
a skáľa drvil. (Jaksi zpozdilcom
nechluplo do umu, že na cestách
už tĺkli spolu s ním —). Ten odkundes!
on s harmálesy? leda z lopúchu!
Však hegli ho aj, hegli roháča!
hej, že mu razom navždy prešla chuť...

Tak jedni z pánov bratov. Druhí (a
tých iste bolo viacej) dľa toho,
že ‚nepečujte o zajtrajší deň‘:
zas bez starosti — nech vraj beží svet,
jak chce a vie, i tak je márny dosť
a tvojím toľko, čo v ňom užiješ —
nuž dľa pravidiel pravých svetákov
(snáď Kazateľa hodne čítali —)
si žili prítomnosti radostnej;
vraj beztak v roku raz sú fašiangy.
No boli pri tom všetkom viacerí,
čo neprestali okom sprevádzať
i ďalej spor ten matky so synom;
jichž nedočkavosť stále trápila
hneď za horúca zvedieť: čo a jak
tam pod popolom tleje? pokiaľ to
as' zájde? a čo z toho vykvitne?
Ba po tom, čo už dosiaľ zkúsili
— nech je to našskejší dom; Estera
nech neni takou hrdou, nesdieľnou
a neprístupnou (čo viac, Ezechiel
tiež mĺčky zatváral sa do seba);
nech vôbec tá niť inde zhrčí sa:
i sami prispeli by čím-tým a
rozmotali by abo rozskubli.
— Nu Žofka, trebárs Ezech prišiel si
vše pre kužeľ jej, lásky záloh to,
i sama nezpomla nič: pomaly
začala miznúť s priadok, ztrácať sa,
až povystala celkom. Pravdaže
to napadlo priam. Predtým, nedávno,
as dva-tri razy, áno, pozvala
k nim bola všetky kamarátky vše:

PG 5438 .07 E9 C.1

PG54

nu, piera párať; to však prekvapiť
nemohlo žiadnu, lebo páračky
boly i budú, pokiaľ húsky sa
liazť neprestanú — a hľa! ktorási
keď nadhodila vtedy podvodne:
»ej, Žofka, budeme že vyžívať!
ak len nás nezohrdíš —«, sama mať
sa zponáhľala odriecť: »horký tam!
prehorčený — len aby nezprelo
mi na povale, preto párame«;
no druhý — tretí večer vystane
bez všetkého: či aby znova ich
na pomoc privolala (akby tak
i v zime možno bolo podskúbať,
čo veru nepočuly ešte!) či
by aspoň skukla: s Bohom! priadajte,
ja neprídem viac pre to, pre onô —
nuž musí sa tam čosi robiť! Toť,
čo bolo muzík dosiaľ: na jednej
leda že blisla! — Snujú, istá vec!
len čo? — »Že snujú?« ohlásila sa
zpod pece priadka; »už i otkali!
a teraz šijú o dušu — nuž tak!
ja to už viem, mi verte!« »Odkiaľ?« »Hm —
tá pec mi šepla; mohly ste sa tu
rozložiť, vám by tobôž...« »Len si seď,
seď v teple!« kríkly dievky v smiechu. »A
vie ešte dačo tá pec?« — »Vie: že keď
sa vydať ide za takého — ver'
len závideť jej môžte! — treba jej
aj pripraviť sa s rúchom, no či nie?«
»Ak pravda, pravdaže; len otázka,
či neklepnú jej zúbky...?« »Toho niet!«

»To pôjdeš za družicu?« »Nemyslím —«
»A Blažkúľ, ľaľaď, nechyrovať tiež!«
»Hja, sesternice —« »Mladšia vyšíva
akiste pre ženícha košeľu —«
»A Žoša plače pritom...« »Uhádla! —«
Zamysleľy sa, ztíchly; ledalen
vretienká zfuňaly vše —
Na priadkach,
kam zemianske zas panny chodily,
tam tiež vše zkrsly reči podobné.
Tak ťažkaly si zvlášte: Ezechiel
že ani nenakukne na tanec —
odoprel družbovstvá; raz jediný
sa neukázal medzi nimi, ač
dosť kúziel zvedly všakých — »Ak
má ešte pokoru?« »Ba! — Predsa rok
už minul — či nie?« »Veru pokora
a aká! u Bockov sa cmukotať
deň po deň — hanba!« »Ja nuž, keď má tam
svoj poklad, sestra —« Poklad nepoklad!
to mrzko zachádzať tak s materou,
to mrzko! Ale divím sa jej len,
že trpí tomu — ona!« (Marienka
v tom vše len stŕpla — stislo srdce jej —
i priadla, drmúc —) »A čo urobí?«
»Čo? Spôsobov sto! — A tam, pravda, tam
len pašmú za ním; akoby aj nie?
zemianstvo...« »Akokoľvek, nech sa tak
soberú: pomkneš sa jej v kostole,
ej, pomkneš, moja!« »Nikdy!« »Noženo;
i v pesničke jej riadok ukážeš,
keď príde neskôr —« »Nepleť!« — »Ale čo
nás po nej? eha!...« »Zvedavá som len:

PG 5438 .O7 E9 C.1

PG54

kde dovedie ju?« »Pôjde z dom do dom!
bo Eliáška, viem, ich neprijme,
o matke ani nehovoriac —« »Var'
prístupky budú z toho —« »Cha-cha-cha!
jedinák — zvláštno!« — Iným razom zas:
»Či viete, dievčatá, čo nového?«
»Nie; povedz chytro!« »Ežo bol vám už
i u zlatníka. Mama bola toť
na trhu, zazrela ho —« »A ja Bockule
som našla u Fišera. Celý sklep
mu zprevracaly: delín, kažmíre,
tafata, brokát, stužky, partice —
to všetko jagalo sa pred nimi;
sťa v sene prehŕnaly...« »Potvory!
podrastie že jim hrebeň —« »Čula som
i koľko čepcov bude mať: len šesť
okrúhlych...«
Práve večer sobotný
bol. »Poďme!« hlesla ktorás', „pod oblok —«
»Hej, poďme, sestry!« »Keď tam vysoko —«
»Podsadíme sa. Luče! ovečky...«

V ten večer riekol strýko Eliáš —
keď najprv vyholil sa, ulizkal,
obliekol skvostný úber, mentieku,
ňouž pasománty, gombí blískal rad
(kol hrdla čo viac sama Judka mu
hodbabný uviazala ručníček),
i palicu vzal sriebrom okutú —
nuž vtedy riekol zvrtkom: »Ezech, poď!«

Do Bockov tiahli prosto.
Vošli. Tam
aj hneď ich uvítali so všetkou

vľúdnosťou, vrúcne zaprosili, by
postúpli, sadli — »Hoho, počkajte!«
v tom Eljaš, strmnúc (za ním Ezechiel
sa sťaby skrýval), »to tak nemôž' byť,
tak nemôž'! jestli krásny otcov mrav
si uctiť známe, vieme poriadky —«
S tým stal si do gliedy, v bok palicu
odstrčil, pohmatkal sa po prsach,
i odkašľúc si, takto započal:
»Hm — urodzení!... ba hej (pre seba:
,poľahlo —'), mnohovážni páni!... hm
(zas k sebe: ,plno'; sepnul sebou i
si zistil mrmkom: ,dosť tým —') priatelia
či ľudkovia!...« Tu všetci zdvihli sa
s miest svojich: otec, matka, rodina,
nejináč zpoza stola príbuzný,
už starší, no líc sviežich, červených
(mal začesané pekne šediny,
i v kožušku si sedel, ovaliv
sa o stôl, rukáv biely svinutý,
a pozoroval prišlých), nebodaj
bol a či mal byť oddavačom a —
nu, Ondráš Blažkovie. No Eliáš
len-len že neuviaznul v prívete,
tak pomiatol ho mrcha titul ten
či iné; zhmkal neraz, zechkal i
čapicu mäčkal v rukách — Nuž toť: keď
liet veľa tomu, čo bol posledne
pytačom; pamäť, jak sa vymlúval
neskoršie, veru vekom oslabne;
a potom kôň má štyri nohy a
sa potkne vraj preds'. Akokoľvek však,
vynechav úvod, kde sa prosí prv

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

za dovolenie prehovoriť môcť,
to povynechav (schválne najskorej),
predniesol, čo je hlavnie. Vyzdvihnul:
čo k prvému Bôh riekol človeku
už v samom raji? že je samota
len clivota; i stvoril z vlastného
mu jeho rebra milú ženu a
dal mu ju k pomoci: tak založiac
stav manželský sám. Že Bôh môhol síc
hneď stvoriť celé ľudstvo; nezrobil,
a prečo? bo chcel: aby veškeré
z tej istej pošlo krve, potoky
jak všetky z jedných zeme-matky pŕs
sa prýštia: aby už i pôvodom
za bra... (Tu zhačkal sa). Cieľ manželstva
však že je poriadok i poctivosť
jak spolčených ním tak i zplodencov;
a diabol len je zmätku milovník
a nešľachetnosti... I jako stav
ten z písem svätých krásne zračí sa!
Jak patriarchovia sa chlúbia ním!
Čo riekol Bathuel? čo Šalamún
kráľ vraví v Prísloviach: nech žena je
tá, akou má byť? — Áno, od tých čias,
čo slúčil prvé, zrejme Hospodin
má svoje zvláštne zaľúbenie v ňom;
či nie on poslal k studni Rebeku?
a Tobiáša, syna, doviedol
kto k Raguelovi, keď nie sám on?
No nad to všetko Kristus Pán či tiež
sa nezúčastnil na svadbe, jak to
Ján svätý píše, evanjelista?...
Aj! dôvody, cieľ jejich príchodu

sem do príbytku tohto! Ezechiel,
toť jeho principál i synovec,
ba zrovna jeho syn! ten isteže
to všetko uvážil: keď skrz neho
(čo previesť podujal sa milerád)
prítomne vážne žiada o ruku
domácej dcéry; sám on ale vraj
čo pytač, povereník popred už
je bezpečný v tom: že ver' mládenec,
jak Ezechiel — nie súdruh Nábalov,
no ani roveň heno paholkom! —
chlap hodný a statočný do kosti,
ten voliť môhol takô jedine,
čo v skutku stojí za to . . .
Odpoveď
dal zápät Blažko. Vlasy prihladiv
si, hánky zoprev na stôl, oslovil
ich celkom priamo, zrovna ‚priateľmi'.
»Nezabuď, Ondro! — páni!« pretrhol
ho takoj Eliáš, si odpľuvnúc
i uvoľniac si pritom mentieku.
»Nuž! (tomuto smiech mihnul po tvári,
i rozopäl si tobôž kožuštek)
nuž, nech že páni! — generosi, nech —
Velice teší ma i rodinku
váš vzácny príchod. Ovšem, lebo veď
nám samým plynie z toho všetka česť,
nám! — no aj povďačným. A poneváč
tie ťažké dôvody, čo predniesli
ste, vaša milosť, pekne, jadrne,
my vážime si tiež: že totiž Bôh
sám ustanovil manželský stav a
mužovi súdil ženu; poneváč

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG543

je ďalej námer toho patrný:
by totiž týmto riadnym, počestným
sa jednotením ľudstvo množilo
i zachovalo sa tu na zemi
k oslave jeho, prečo v šiestom aj
si ohradil ho mocným zákazom;
poneváč Božia vôľa tedy je:
by muž si pribral ženu, táto zas,
opustiac otca-matku, aby sa
k mužovi pripojila a tak by,
bárs dvaja, jedným predsa za cieľom
kráčali svorne žitia po cestách,
sa pritom deliac v dobrom, v nešťastí
ratujúc obapolne; poneváč —"
»Hej, Ondro!« prerval ho zas Eliáš,
»tých ‚ponevátov' bude ešte moc?
Môj milý orátor! hm — skonč už a
toť, utri sviečku!« (No v tom Bocková
už načiahla sa bola cieľom tým —).
»Moc-nemoc,« vrkol onen, »oddavač
som, vaša milosť; cit! — Nuž, poneváč
z rozumných vašich rečí čuli sme:
že toť pán Ezech je tým pútnikom,
čo hľadá spoločnicu, ďalej že,
sa sem-tam obzerajúc, zreteľ svoj
na pannu tohto domu obrátil
a za okom i srdce tiahne ho,
i rád by túže za manželku mať;
poneváč známy nám je najkrajšie —
no, že on neni Nábal, tamtá zas
mu bude iste aspoň Abigail,
nie Jóbova, nie zradná Delila,
však žena podľa reči Siracha —

je poctivá a k tomu šumná dosť,
a stavom nemáš pri nich rozdielu,
i budú môcť sa oba ošťastniť
vzdor bremeniskám, aké Hospodin
vyhnatým z raja kedys' uložil:
v tých okolnosťach ja sám — pristávam.
No, ráčte ztrpeť: ešte zpýtam sa
prv principála môjho, matky tiež:
či privoľujú? — Privolíte, šak?«
»Keď — vetil Jano — Božia vôľa v tom:
nech stane sa.« Mať tobôž prikývla,
podnesúc zásterku si ku očiam.
»Šak — Blažko zas — z úst počuť musíme
i samej dcéry! — Kde si, Žofia?«
zrel vôkol; ale nebolo jej dnu.
Lež v tom už dverká hrkly kuchynské,
a vstúpila dnu dievka. »Či je tá,
Ezechiel?« zpýtal sa strýk; »dobre hľaď!
Hej, kebych ja bol lepšie prezeral! —«
»Nie,« Ezech vrkol. Vbehla druhá; »nuž
a tá?« »Ani.« Iná vletla; však
ni jednej nepriznal sa. Konečne
sa ukázala Žofka. Studom jej
tvár horela až, oči klopila
i poskúbala švíček záponky.
»Tá bude už var' len?« »Hej, strýku! tá.«
»No chvalabohu!« kríkol Eliáš.
»Veď bol by to aj pád! nech bzikne nám
sťa srna v háji strelcom zpod mušky
a musíme ju hľadať! — ačpráve:
že ,nechodil som za ňou . . .', bývalo
už za krčaha sveta, bude aj
na veky, synku.« Kročil, nahnul sa

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

a obdivoval ju. S tým oddavač,
súc pamätlivý svojej hodnosti
i úloh, ktoré bolo dokonať,
zas prejal slovo —
I keď vypýtal
sa Žofky: chce-li Ezechovou byť?
a ona hlesla ,áno' nesmelé;
keď za tým, onen jak im naložil,
si ruky podali a Ezechiel,
bár zpierala sa, Žofke urval bozk,
rodičia ale i sám Eliáš
(vraj ako otec, prečo činil sa
dojatým tobôž) požehnali jim
a Blažko ešte vynšom zavŕšil:
tu boli sodatí; on obrúčku
jej zotknul na prst, ona perko zas
mu podala i krásny ručníček —
»Ty, Ezech!« na to strýk, »len pozor daj:
tú šmatku abys' nenosieval ty!
a ona klobúk; lebo nespi čert —«
»To už nie! strýku. Šak nie, Žofka? čo?«
Usmiala sa mu v odpoveď a blíž
sa pritúlila k nemu, polapiac
ho za rameno, sťa keď povojka
sa chytí dubca — »Ale poďže sem,
ty dievča — k svetlu! nech ťa uvidím:
čo za nevesta budeš? Neboj sa!
var' nie som strašidlo? a nezjem ťa —
Hm, užtoveru! rúčo (štipol ju
na líce), sťa kvet — Majster! (pohrozil
Ezechielovi), ten ti ale vie:
od čoho kapú muchy? Figloš! hm —
A zúbky? von ich! — ani mýšatko —«

»To nejde!« zhundral Blažko, »obzerať,
jak na jarmaku — nejde!« »A ty čuš!«
Eliáš zahriakol ho. »Oddal si
nám dievča — koniec! A jak nachodím,
aj škoda by ho, jak vy, brdárom!
(Tu Bocko štuchol Blažku —). Na šťastie,
v ňom pôvod matky nezgrmančil sa —
Zrak belasý — ten už ver' neškúli!
Vlas ani zlato — A dlaň? ukáž dlaň!
hm — vyrobená! (pľuvnul). Žabiar! — tuť,
na, svoju škratu! — A šak si jej rád?«
»Rád, strýku, rád —,« sa zasmial Ezechiel,
si pojmúc Žofku, ktorú zkúška tá
až predesila: že si povzdychla,
jak keby umkla bola pohrome;
len Ezech čo ju porozjaril znov
a devy, tíško škádliace sa s ňou.

I len jak odbavily obrady,
čo predpísané sú či podaním
sa dochovaly k takým prípadkom:
len po tom dopriali si pohodlia;
rozložili sa riadkom kol stola
či po stranách, kde vedľa bielych stien
lavice, pozdĺž postieľ nastlatých
však stolce tiahly (— po tých ženské zvlášť —),
za vrchstôl, rozumie sa, pod samým
zrkalcom, rámom nad ním s krčiažky
sám pytač Eliáš sa posadiv,
tak Blažko, za ním iní... Ezecha
tiež zvali medzi seba, budúca
testiná hnedky pri strýkovi mu
vykážuc čestné miesto; ale on

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

ďakoval zrovna: a kde kozúbok
stál pobliž kachiel, v pološerý kút
i s oddanicou utiahol sa; tam
si potom, málo dbajúc abo nič
o ostatných, zrak v zraku utkvelý
a ruka v ruke, zamieňali sŕdc
reč tichú — o čom? ľahko domyslet...

Po stole ale jedlá, nápoje
sa objavily v chvíľce. Hostili
sa tedy prísediaci hojne — nu,
veď oddávky sú! — Rozprávali, i
vše zazdravkali: predne oddancom
(že Ezech skoro ustal ďakúvať,
i na mnohý zyv šiel si štrngnúť len —),
a zápät sebe — zprvu vážne i
kaľabne, neskôr? ako býva, zvlášť
keď z ruky udrelo už do hlavy.
Eliáš pripil Žofke na príklad
(ten raz už po tretie a samotnej,
bez Ezechiela — pomenujúc ju
dôrazne svojou milou nevestou):
by ako to vraj vínko červené,
čo k ústam podnáša, sa lička jej
vždy rumenily, vždy! — bo nič vraj niet
nechutnejšieho, ako ohyzdný
u ženy parsún: sadneš ku stolu,
si lačný čo vlk, chceš jesť — nevdojak
v tom na ňu kukneš! miesto do misy:
i bŕŕ! už striaslo ťa, a tvoja chuť
najmenej brúsi kdesi v Krakove —
i šmaríš radšej všetko o stenu!
Hm; pľuvnul — No s ňou sa to nestane!

ak za zôr ešte myť si bude tvár,
ak... »Veď hej! hák je len v tom,« opravil
ho Blažko: »že je ružou bez šípov,
i ošarpe ju skoro Ezechiel —
preds' chlapina! nie ako ktosi... Nuž
jalový to vynš, prisám! jalový
a prázdny ani (— dopil —) pohár môj!
(Dosť skúbla žena ho, len neprestal —)
Tak narafičte: že sa splniť môž'!
hej, taký koláč! jak bol tento tu,
nech nosí často na ramenách —« »Iď!
za mudrák...«, zazrel naň i zvrtnul sa
doň chrbtom. »Var' nie!? — Vivat Eliáš!
pán starý tatko!« a sa zrehotal
i plasol o stôl. »Čičík! predsa raz...«
»Iď, ľaba!« pľuvnul, »ta preč! pomkni sa —
tvoj kožuch vonia var'? A nepásol
som s tebou husi! Nevieš, kto som ja?
hm, surovô sťa... ustúp!« Len-len že
nezkrsla zvada. (V ten čas čosi bac!
do okna; prchly dvermi dievčiny —).
I zpoza stola vymáhal sa. »— Veď
to smiech len, prosím vás! nič iného —
Nie, nesmiete... Toť na stálo vám i
úprimnô zdravie! —« Bocko pokojil
tak Eliáša; »a ty (k Ondrovi),
maj rozum, švagre! — Nono, užite —«
Nastalo prímerie.
S tým Eliáš
sa pýtal na deň svadby; najlepšie
vraj čo sa navarilo, čím skôr zjesť.
»Nuž — vetil Bocko — po ohláškach nech...«
»A ako a kde —?« »Iste u nás len —«

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

»To u mňa var' nič? Protestujem! hm;
ja žením syna! moja polovic...
Kto všetko pôjde?« »Hja, dosť rodinky —«
»Toť Ezech by rád len vraj v tichosti
sa vrabčil — bez muziky, úchytkom;
no tomu nikdy nedopustím ja!
nie! (pľuvnul). Ja sám chcem sa veseliť,
sám! Cele zemiansku — hej, nad svadby
chcem svadbu, ameň! Len mi nezvite
vy dáku háveď (fľochnul na Blažka),
či viete? — O družbu tiež prvého
ja postarám sa — dobre?« »Nedbáme —«
prikryla matka. »Ale Jano! hm —
bo najmúdrejšie všetko zariadiť
zavčasu; tak sa vyhne škriepkam — Nuž
rec: čo dáš s dievkou?« »Ale, strýku! čo? —«
sa Ezech ozval prudko; »prosím vás...«
»Mlč, synku!« Eliáš mu — »hlúpy si.
Ja viem, že láska s chlebom chutí len —
Nuž, Jano?« Vetil: »nezahynú! nie.
Mám dolu chalupu i čiastočku:
ta tedy sídeme my starí i
toť s chlapcom (ktorý u dvier kuchynských
stál práve a čos' kváril s prípecka,
prv nebodaj sa dievčín okúňav —),
tých mladých ale osadíme tu —«
»To múdre, Jano! múdre. Zemianstvo
ťa veru pochváli! Veď kúria,
hm, to tu — nech ju tedy zemän má!
Tak má byť... (pľuvnul). A preds' nebude!
Tí — u mňa budú bývať! musejú! —
Šak, deti?« — Ale jaksi mlčali —
»— No, o tom potom!« Jano zasmial sa;

a ponalejúc ako peniaz, piť
ponúkal: »nože, svatu!...« »Nebudem,
nie! nebudem,« mu Eljaš. »Zbytočný
som nikdy nebol — Potom na svadbe!«
No Blažko pochýlil; a sblíživ sa
oddancom, začal dudať: ‚už ty len
— vraj — mojou musíš byť, — vraj — bársby tvá
rodina proti tomu...‘ »Nepravda!«
vykríkol Eljaš. »Tá sa nehodí
sem — negaudž! Mojím musíš, mojím — skôr!«
Vstal od stola; chcel mentieku brať: však
Bockovci oba zas ho sdržali —
vraj kto to videl s oddávania ísť,
keď hlásnik leda prešiel s desiatou?...

— Na druhý deň, len vyšli z kostola,
(hneď z húfu; s knihou pod pazuchou) už
vpálila známa Tera k Estere.
»Ste neboly, šak — začla — v kostole?«
»Nie; nemohla som —« »Nuž tak neviete,
tetička, ani: čo tam nového?«
»Čo?« »— Veď vám Eža s kancľa shodili!
hej, užtoveru! že som zmrzla až,
na ciagol zkrähla ani krkoška —«
»A — nezabil sa?« Zrela na tetku;
neznala, ako brať jej otázku:
za žiadosť srdca či za dáky žart?
i zrapotala ďalej: »pre Boha!
čo nerobíte proti tomu? Veď
v kostole všetko len sa zdívalo!
ba zhýkal skoro každý! Iba on,
ten starý hrdzavec — veď viete, kto? —
och, ten si pyšno drnčal v stolici!

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

Zakážte! — predsa môžte synovi!?«
»Ja nemám syna!« vrkla Estera
pošmurne; »a ty, pošta Jóbova,
choď! Nemátaj ma ustavične...« »Ach —
tak odpusťte! (a kľučku chytala).
Len chcela som vám sdeliť... Nikdy viac!
no nikdy vás už mátať neprídem —
Dobre sa majte! dobrý apetík...«
Esterou striaslo; peru zasekla,
i jako lvica v klietke, zbúrená,
bez cieľa prechádzala po izbe.

As o týždeň tuť stará Plevuľa
sa rediká dnu s uzlom na chrbte!
»— A veru (zdýmla) idem od Bockov.
Pozdravujú vás na stotisíckrát!
a posielajú (upustila kôš
a vykrútila —) tuhľa poklonu;
i odkazujú...« »Nie som zvedavá!
drž jazyk —« pretrhla ju Estera.
»I nechže bude; ale var' už len
jim odkážete dačo? —« »Zhola nič.«
»Nič? Dobrô do oka —« »Ba odkážem!
odkážem — (Hútala). A predsa nie!
Ber svoje riady!« »— Ale to už nie,
tú poklônku; už ju len podržte,
vás prosím! Žofka, chúďa, ťažko by...«
»Ja dbám! — No, za to šak dar? Počká si!«
»Nie —« »Znám vás dobre! Ta mi s očú, ta!
kým ešte krotká som, ta...« potisla
ju dvermi i dosť prirazila ich.
No otvorila v tom a »Katra! poď
sem,« zavolala súrne na slúžku.

»Čo rozkážete. . .?« »Tu ti poklonu
doniesli; hotuj bôty na svadbu!«
»Kde, prosím pekne?« »Kde — čis' zabudla,
kde dolapla si vlani zajaca?«
»Zajaca? neviem —« »Tedy medveďa
či vlka, sprostá! nevieš, v turíce?«
»Mhm —« »Chvalabohu! Tam či do Bockov —«
»Ja?« »Ty, ty...« »Ale! to var' dáky smiech...«
Tak Estera sa ten raz chovala.
Snáď premôhla sa navždy? či to len
pretvárka krátka: smev kým na tvári
dosť plachý, v srdci táže hryzoba...?
Zasadla pod kúdeľ, s tým štipočku
si povlažila a už z vlákeniek
čo hodbáb mäkkých (— slnko úkosom
dnu svitnúc, zlátilo ich —) siažila
niť po niti, že švižké vretienko
až tančilo si po podlahe; vraj
do štyriadvadsať pásom priadla, i
ver' chýrnou priadkou bola. Ale preds'
jej nešlo ako inokedy. Tu
dač hrubšie potiahla, že musela
hneď aj zhrýzť hluzku; zase ani vlas
sa šmyklo jej pres prsty, vreteno
však odtrhnuté hybaj po izbe
sťa poblaznené, osýpajúc sa...
»Jaj! (vrkla) ký to beťah? — Bodaj ťa
i s Plevuľou; či mrcha povesno...?«

A ešte, zo pár dňami pred svadbou,
prihrnul k nej zváč. Toho ale už,
len strčil dnu nos, zavrátila zpät,
súc najvýš rozhorčená. Akoby

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

vraj schválne drážili ju lotrovia!
Nie dosť, že obrali ju o syna
a šťastie domu podkopali: toť,
i ešte kliešťmi srdce jej chcú rvať!
a z urážok sa tešia iste... Zváč
však ustrnul preds' jaksi v pitvore.
Pomedzi dlážky šparchal paličkou
ostužkanou a smýšľal — Naposled
rozhodnul sa, kus dvere odchýlil
í zavolal dnu: »ale Ezechiel
si pýta aspoň krásnu mentieku
a prsteň, po jeho čo tatkovi...«
»Čo!?« rykla — Nech si kožuch odeje!
a prsteň trebas z hlúba ustrúha —
Tá bezočivosť! Bodaj zkáral vás
Boh otec do hodiny! aby ste...
Joj, dievky! škrabňu skoro, tieskom ho!...«
Ten, pravda, nečakal; lež v ten čas už
bol, kto vie, za ktorým až uhlom? môž',
u Elov sa už rechtil, rozprával
Eliášovi toten figeľ — snáď
aj tento sám bol jeho pôvodcom,
on najskôr: ako Ezech nevedel.

Eliáš zase po oddávkach priam
tak rečnil Judke: »Judka moja, vieš?
ženíme Eža, hm — Nuž priprav sa
mi k svadbe, jak sa k takej náleží;
nešanuj, neceň, neváž ničoho,
či v sypárni či máš ho na pôjde.
Chcem dokonále všetko! v hojnosti.
Povedľa — pľuvnul — dolu potokom
v ten čas len víno, víno musí tiecť!

a lávky prezeň budú koláče,
čo natľapkáš ty — šak si kuchárka!
hm, kameňmi však vôkol pečienky,
čo — šak si pekárka! ty naškvaríš...
vieš?« »— Ale ja? —« »Vieš!?...« Mrdla plecama.
»Či mrd či nemrd,« dodal úsečne
i pľuvnul, »tak chcem! punktum! stane sa.«

A svadby nastal deň. (Bol pondelok).
Už z rána živý rozprúdil sa ruch
dedinou. Ženy, zvlášte súsedky,
čo neraz ohníka si na vzájom
požičať zvykly len tak v pokryvkách,
tu i tam sbiehaly sa po uhloch
a pod zásterkou ruky, o pretek
si klekotily, v čom jim pomáhal
škrek vrabcov so striech; tváre v oblokoch
zblískaly zhusta, poodúchnuc s nich
kvet inovatý, dvormi pokriky
nakárajúce —; hor-dol cestou však
shon detvákov (snáď školy nemaly)
strečkoval, huchkajúc si za nechty,
hneď v letku chytal srieňu kryštále,
hneď zase ztuhlou poľadovicou
sa klzkal: lebo pres noc pritiahlo
na dobre po čliapkavom odmäku, —
i slnko — jakby predtým bolo dni
fašangovalo, s ražňom brúsilo
i docingané došlo na nocľah —
len-len že vyklulo sa z osuhle
sťa z perín valne nebom nastlatých.
Zváč objavil sa v spechu. Nečudo:

PG 5438 .07 E9 C.1
PG543

dnes okrýdlené nohy musel mať;
a keď aj nemal ich, tož hunice
mu aspoň opáľaly kriela, znad
jej pracky galún snul sa poletný,
jak stúpal, vlastne behal z dom do dom.
I deti hybaj! za ním výskokom
a lúdiac: ,dajte, sváku! výslužku . . .'

A zanedlho (iste rozumel
sa rúče povolaniu) tuliti:
už tu-tam z domu švihol družbovský
na hradskú, ani keby tulipán
bol umknul zo zahradky. Nádherní
tak boli všetci. Títam od dola:
tí cifrované mali halienky,
pres prse krížom každému sa pás
malebný tiahol, zdobu belások
lesk podňal návlak, s baranice sluč
však stužky kynula sťa májová
by zeleň; pokým zo zemianstva tí
zas v dolmáňoch sa skvostných pýšili,
s prámovím, sriebrom, perá u čiapok,
na ľahkých čižmách hravé ostrôžky,
za pásom pištoľ, šabľa u boku —
Rozleteli sa ani sokoli
za holúbkami; svorne dva a dva
šli hľadať páru: švarnú družičku.
Vstúpili. A hneď jeden zarečnil;
zaprosil rodičov: by ráčili
vyhovieť snažnej prosbe, totižto
jích principálovej, a pannu . . . toť
rozmilú svoju dcéru laskave
jim prepustili, verným obhajcom,

za družicu, jej k úcte, k okrase
však svadobného chóru. Zvolili;
a družku, jak len mihla zo zadnej, —
kde ako páva vycipkala sa
pod okom matky, až tak šušťalo
jej krásne rúcho, bielym hrdielkom
pruh perál žiaril, veniec na vlasoch
len skvel sa, s party hravým trblotom
sa páriac, — zapálenú stydlive,
už vedli si ju medzi sebou . . . Čo
starejší: tí zas so starejšími,
nu s polovičkami, tiež v paráde,
a povedomí svojej vzácnosti
ciepkali zvoľna. I jak do chrámu,
zvlášť ktorí boli zvaní so strany
mladého zaťa, len sa hrnuli
do svadobného domu u Elov.

Eliáš (už tiež v háboch sviatočných;
rukávy mušlienovej košele
sťa dudy majúc, prsmi gombi rad
filigrán-práce —) vítal príchodzích
čo najvľúdnejšie. Samá svedčnosť bol
i ochota; mal zreteľ na všetko
a všade zkrsol. Vkročil nový hosť
a pripovedal sa jak káže mrav:
priam zvirgal k nemu. Najprv obzrel ho
bedlive; a keď zpoznal, utrafil
mu meno, zpýtal sa ho, domáci
čo porábäjú? (bližším známym aj
prehodil slovce zavše do smiechu):
uveličený, ihneď složiť sa
a pohodlným zrobiť súril; i

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

vždy zamestknaný hmyrel, sporádzal,
nadpriadal reči, núkal, častoval:
vraj kuráž platí! dobrý počiatok!
a k veľkej veci treba posily,
na dlhú cestu hodnú merindu!
»ty, Judka! (kríknuv zčasta), ty zas dbaj
o pani sestry! vážne matróny
i pekné družičky; ja poradím
si s mužským kŕdľom — ašak? — ľahko sám.
Len, Judka, dôkladne! nech pamätá
svet, kedy boly u mňa výjedky!
hm — Bračekovci! nono zalejte —
a vy tam duvau-du! hm —« Gombíkmi
si prešiel dlaňou, sfúkol s lajblíka
zdanlivý prášok, a myk! do bočnej
sa vklzol, kde sa Ezech cifroval,
upravoval si práve nákrčník
so zlatým strapcovím. »Ba vygrimbuj
sa, synku! (škrkol) že ťa vlastná mať
nepozná, hm —« »Mať? ako?« »Nonono!
to reč len taká; neboj! neprišla,
a čo nás po nej? — Tisíc! to je už
košeľa potom! prsty pozlátiť
by hodno, hm — kdes' ju len vypriadol?«
»Hádajte, strýku —« »A var' neviem, há? —
A oblek — krása, chlape! vicišpán
ho nemal, či vieš? — Tak, hm, zhotuj sa
mi gavaliersky!« Odpľul, vrzol zpät.
Medzitým hromaždil sa svadobný
sbor: mládež, stárež, osve, miešano.
»Ľaď!« zbručal Efraim, jak uviedol
cipušku svoju v čepci sriebornom,
»ten žnie, kde nesial —« »Veru!« Eliáš

sa uškrnul, zmnul ruky; »pomôžeš
mi tedy mlátiť, ašak?« »Ačida!
po mlatbe?« »Hm, tak stroviť, kochliť sa —«
»Hja, priemyseľník! chytrák, ktorého
nezmôžeš,« zvolal Peter, bratianok,
posepnúc plecom. »Jedným úderom
dve muchy čapil! či nie?« »Figľuješ,
hm, braček; ale dneská nedbám nič,
nič nedbám! (odpľul), veď je veselín
čas, hm, nie plaču! Budzme veselí!
cic! kozy, kozi . . .« »A preds' pravdu mám!
Och, prezrel som ťa, zvážil, neboj, hneď!
čo praktikuješ, voňal —« »Páchlo? hm,«
mu Eljaš; »veď ty večný argument! —«
»Ja ale vravím,« Náthan vmiešal sa
(porozvalený sedel za stolom
a veleväžne zdvihol obrvy;
jas slnka zbleskotal mu plešinou
čo v zrkalku —), »ja vravím nedarmo:
že cesty božie nevystihlé sú;
a čo je komu súdenô, to ver'
ho nikdy neminie!« »Toť pravda, ľa!«
priznali mnohí. »V skutku,« starejšie
tiež prisvedčily; »nuž tak,« dodala
Efraimova ešte, perama
ako by zhudúc. »To však ešte skôr:
že paciencia jest bylina
hojitedlná —,« Jakub priťapil
(bol prvý z pánov bratov prišiel a
jak obyčaj mal, utiahnuc sa v kút,
túžobne pestoval svoj kalištek).
Smiech zhlaholil kol. »Ja tiež súdim tak,
len tak, hm —« zponáhľal sa Eliáš.

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

»No, nehádajte! nelámte si hláv;
hľaď každý, z čoho žiješ — Iba raz
Eliáš žení! (pľuvnul) Hore! na
víťazstvo k dnešnej patálii! hm —«
»A Ezech!?« zase Peter šeľmovsky —
»Ak ti tak ufujazdil k materi,
to bude! Vtedy musíš na sobáš
ty s Judkou —« Obzrely sa starejšie,
až ztrblotaly čepcov libačky;
družica hlesla: »Gábor! počuješ? —«
»Ba! nemäť,« rozpačil sa Eliáš,
»môj vták je nie hýl, Petro — príde hneď,
hm, príde (zobracal sa); vidíš ho!?«
A v skutku vošiel v tom, čo mladý zať
vystrojený až radosť. Zarazil
sa, zbľadnul trochu; ale zápät mu
zasvitlo tvárou: mužne pokročil
i s každým vôkol milo zvítal sa.
»Šak hodného mám syna!?« Eliáš
zajasal, »a to moja zásluha,
môj mozoľ! — Hľadzte, Vlkolinských kvet!
Hm, Judka! pozri len, či neztrepe
ti srdce? — A ten oblek, nikto! hm —
Sem, chlapče! sem!« Sám behnul. Podskočil,
kol krku chmatol ho i prichýlil
a cmukol v lice — potrel rukávom
si oči; cmukol ho i na druhé:
»to moje požehnanie otcovské,
to...« (»Ani Judáš,« Peter k súsedom —).

I keď už kompánia slávnostná
pospolu bola celá, Eliáš
porobil poriadky (»ty, Judka! hm,

výsluhy pani sestrám! ani dážď
nech pršia jim z rúk hojne —,« rozkázal,
»vy ale, mrzikanti, za nami
pôjdete rúče — pozor!«): sobrali
sa, popárili a s tým pochodom
odtiahli pre mladuchu do Bockov.
Prv šli len ticho, ďalej s výkriky;
no jak už skoro boli u cieľa,
pred otvorenou bránou: streľba ich
ohlásila vraz z všetkých pištoliek
(až jakly družky, spešne chvatly si
ku uškám), zápät náraz muziky,
tak vlastný ozyv na to vzrušený...

Na dvore celé kŕdle divákov —
Lež prerobili priechod šťastne si,
sám Eljaš kliesniv cestu povelom:
‚hm, na bok, deti! baby! — Tatata,
šušomäť, zpred dvier! Ani červených
vás myší (pľuvnul), tata! —‘ Chceli vnijsť —
však dvere nikam pohnúť; zavreté.
A v dome ticho; iba dymníkom
čo zkykyríkal zrazu akoby
kýs' kohút, za ním teskné ‚kotkodák‘,
zas krotké ‚kľu-kľu‘... Najskôr družbovia
šípili figeľ, lebo potajme
sa pousmiali; tak i Ezechiel.
No Eljaš, ako na ňom bolo znať,
sa zduril nemálo, zvlášť starejšie
keď začaly ho, vodcu, naberať
a Efraimka ‚nuž tak —‘ zhúdala.
»Máš, brachu, prisám!« výskol Peter, »máš!
Veď nás tu nechcú! nechcú, istá vec!

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG543

Na švorci Ezech — zase dievča frnk! —
čo stváraš? čo nás držíš za bláznov?
Že vypýtal si? zhola nemožno,
nie, to si odpusť! (Smiechot v diváctve,
bo v tom zas zhora nehorázny škrek...)
Hej, za mnou, svati! za mnou, čeliadka!
ta — do Tomášov! tam už dadia i
ver' odprevadia; ešte pribude
k nám ktosi a to s radostníkom, ťaj!
a s koľkým — to len bude hostina!
netakšia — obrát!« »Iď si, pokusa,
kde chceš! hm,« odsekol mu Eliáš;
»tí ale, nemívaj sa, nepôjdu!
tí pri mne zostanú —« Tu palicou
do dverí trepol, odpľul; zazrel hor',
zkiaď znova škrekot hrozný ozval sa.
»Však čo tu robiť?« riekol družba. »Čo?
hm —« »Ba je pravda,« Efraim tak, »hej,«
zas Náthan, pritúživ si mentieku,
»skutočne podivnô to...« »Nemúdro!
hm, sprostô! braček, takto nechať nás
stáť predo dvermi, akýs' valašský
zvyk —« zšprihal Eljaš; »tomu kokošu
väz vykrútim —« „To vyskoč!« Peter mu,
»alebo hore ciaglom vylez, bo
ten dneská sotva sletí s pántu! Nuž,
to radím: poďme!« »Kto ťa drží tu,
há!?« Eliáš mu s hnevom. »Ale veď
vám pomrzneme!« kríkly starejšie.
»Ja zas len vravím — Jakub prehodil —,
že paciencia...« »To, Kubek, to!
hm —« »Dobrým dobre, len že pokiaľ? var'
do mrku?...« »Pokiaľ? pokiaľ chcete! hm —

(tu nasršil sa, zvrtal sem i tam)
Že pokiaľ? tedy ešte neviete!?
Nuž boli ste vy kedy gárdisti,
há? pri Branisku a či kdekoľvek,
hou? — Videli ste piky kozácke? —
Ste chlapci buci? krevní zemäni?
ech, prepytujem (pľuvnul); ináč by
vám netrčalo v pošvách rezivo —
Čo stojíte!? hm — čo sa dívate
na dvere, kým hen posmieva sa svet?
Neviete ešte, ako sa dá vojsť?
hm, kulašníci — Ezech, ukáž im!
Vysúčte rukávy! von fringie!
sem koly, obuch! — dvere vypáčiť,
vyrúbať treba! (zdýmnul) dobyť dom,
šak chalupa je a nie Komárno!
No...« (odpľul). Ale hrkla závora
v tom, dvere otvorili šire a
akoby nič, tým ‚pekne vítame'
ich pozdravili všetci z pitvora,
ba jeden dodal: »inu, sliepočka
len teraz znesla vajko sriebornô,
to žičíme vám, no ho prijmite —«
»Hm — Eljaš na to — viete, s háveďou
nemáte do činenia; figličky
tie držte pre seba...« »Však vajičko
zas zlatô dajte vy; toť podsypať
je treba kôku, chytro!...« Eliáš
však zas: »hm, hovorím, to pre seba...«
»Hja, braček!« zvolal Peter, »rozumej!
dukátov nasyp do klobúka mu;
dar za dar!« »Syp ty, ak máš! (pľuvnul) hm;
ta zpod nôh! dajte pokoj s pletkami...«

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

Dnu dľa poriadku pytač Eliáš
by bol mal predviesť svoju družinu
i pozdraviť tam svatov prítomných;
no urazeno zdul sa, zkrúžil pysk,
prv ešte družbu lakťom postrkav.
I prvý družba: Gábor Šimovie,
už známy hrdoš (pokým Eliáš
čo predný starší strmel popri ňom,
i pohrdlive požmurujúc kol,
mu prehodil: »hm — synku! bez cifier . . .«),
ten začal takto: »majúc kráťučkú
vám inštanciu predniesť, prosím vás
o vyslyšanie; tak aj aby ste,
čo potrebujem, na čas ku rukám
mi odovzdali. Náš pán principál
má totiž, ako vieme, od času
oňahdajšieho istý poklad svoj
v zavarovaní vašom, poctivú
to pannu Žofku; tedy kroz toho
jak sám pán principál tak družina
tu jeho celá pekné vzkazuje
vám služby i mnou drahý o poklad
ten všetci snažne prosia, žiadajú.«
Reč prejal Blažko, oddavač; i keď
podniesol hlavu, ruky založil
si križom pres prse (čo neveľmi
sa muselo zdať Eliášovi,
bo zhmkal, zdurne odvrátil svoj zrak),
odvetil: »urodzení páni a
nám zvláštne vzácni! S veľkou vďačnosťou
váš prijímame príchod; Hospodin
ráč požehnať sám vášmu vchádzaniu!
Nie menej teší nás, že ráčili

ste prítomnosťou svojou radostný
dom tento poctiť a tým svadobnú
toťríšu všetku milo prizdobiť.
I prosím vrúcne vaše milosti:
nech ráča posadiť sa medzi nás
a v bázni božej s nami zabaviť.
Nateraz toľko . . .«
V izbe pohyb v tom
a hlukot zvíril, ako v jazierci,
keď búrka jeho vody zčerila,
či jakby štuchol do mraveniska.
Von jedno, druhé dnu; tam rozišli,
tu zhrčili sa; strety, poklony
a chvály na vzájom — nuk prednosti
pri miestach — vtipky, smiechy, rozpravy:
to všetko zvrelo jednou vlnou, k nejž,
jak zatočila dvermi, pripojil
už pitvor svoj žvast, podschod brnkot strún,
kuchyňa ruch a vravu, plameňov
blk zvučný kolo hrncov do kolien,
kuchárok povel strmý, pokrik ‚preč!
vy pačrevy, ta! nepriezočivte! . . .‘,
až zmohutnelá fluskla na vonok:
tam ani v pláni k nohám zástupov
uľahla, splasla šírym nádvorím.
Domáci a tí, ktorých úlohou
to bolo, však hneď rozleteli sa
sťa pracovité včely, snášajúc
na stoly všaké smačné zákusky
a nápoje, i ponukujúc, zvlášť
rodinku novú, naliehave: vraj
zďaleka prišli dosť i premrzli —
od rána je tiež ne-tu, predobed

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG543

sa zíde každému — a povinnosť
ver' veľká očakáva všetkých — I
kým ujedali, pili, krákoriac
vždy rezkejšie si pritom; starejšie,
nu, pani sestry ale kávičke
sa zaliečaly (ktorá pocta ich
patrne prekvapila, lebo ,ľaď'
a ,ejha' hlesly, ,nuž tak —' zistila
Efraimova, tým sa hrdejšie
vypäly, i tým potom viac a viac
si osládzaly vzácny nápoj); kým,
hovorím, jedlo sa i pilo kol:
za ten čas družky v pravom preteku
uvily perká, stužky pridaly,
i rozpŕchnuc sa ani veverky,
ich pripínaly družbom, starejším.
»— A mladuchino, sestra?« »Nevidíš?
na prsiach Ezecha?« »Ach, bezo mňa —«
»Bez každej — sama mladucha mu ho
musela pripäť —« »Pavko, zasmej sa!«
»Na rozkaz; prečo?« »Lebo ináč ťa
bod-bod...« »A veľmi, Ulka?« »Do srdca —«
»To Jonáša skôr...« »Nepleť...« »Ešte kde!
za klobúk, dievča!« »Ja viem, kde vám je?
nuž na kožuštek —« »To! a rozdrap ho,
ti dám! — A čo to za kvet?« »Dívajte:
to muškát —« »Vonia?« »Zkúste.« »Pŕŕ — ta s ním!«
»Mačacia kapusta —« »Či máčik som?«
»Tu zase púčik —« »Bysťu! nesedel
ten nikdy na šípe...« »Hja, starejší
nech nepreberá...« Eliášovi
Blažkova dcéra perko prinesla.
»A musí to byť?« vrkol. »Akože.«

»A čia si?« »Blažkovie.« »Hm, a zvú ťa?«
»Nuž Markou.« »Čo nie Dorou? podivno —«
»Ej, strýku,“ Ezech (snáď čul) pristal tam,
»tak nevrlý ste . . .« »Synku, moja vec!
(odpľuvnul) hľaď si svoje . . .« »Dievča, sem!«
zavolal Peter, »ale s bukrétou
nad všetky! Neboj, ja už móres znám;
ja nezneváž im venca tvojeho,
nie tvojich bielych rúk —« »Ej-ej!« ozvala
sa jeho žena smiechom, »a viac čo?«
Posepnul plecom; »ech! poď, Marienča,
tu pekne pripni —« »I mne,« Efraim
zabručal. »Tebe? (tak mu Peter). Ba! —
Či nemáš ľaliju toť na tvári?
a na nose sťa pivoniju . . .?« »Jaj,
ty starý — bucháč!« žena mu v reč. »Cit!
My si už rozumieme, šak?« »Mne tiež,«
v tom Jakub. »Tiež? — a paciencia
je kde?« »Tá? pri mne vždy; tak, Efraim,
štrngnime si — čo nás tam po všetkom?«
»Hej, pane Eljaš! (Jurák ohlásil
sa, kmotor Bockov). »No?« »Len toľko chcem
riecť: pekného ste zaťa dovedli,
i družinu . . .« »To verím.« »Ja veď nie
tak zpurne.« »Veď nie, hm.« Tu Bocková
sa priblížila; »ale, Eliáš,
môj Jano povedá, vraj nechcete
sa dotknúť ničoho, och —« »Nie! bo ja
po práci užívam, nie ako tí —
tí kohutiari —« »Ale, prosím vás —«
»Nič, ani byle!« (odpľul). »Povedal
som ti, že darme —« (muž jej stranou tak).
»Ach, Bože —« »Hm, či prišli sme sem jesť?

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

Čo sedíme tu ani najatí?
Kde mladucha? — Hej, Ezech! — Ale ten
len brnká sem-tam sťaby motýl, hm;
zas myknul do zadnej. Ta na sobáš!
na sobáš, sestra; Gábor, rušaj! ta
pre dievča!« »Ach, veď (tak mať) príde hneď —
hneď, Eliáško —« skoro zalkala.
»Potrpte! (Blažko mu v tom) ja už dbám
o poriadok; keď dôjde tomu čas,
pôjdeme v božom mene — Robota
náhlivá nikdy dobrá nebýva...«
»Hm, to sa iste v šarlát a či v kment
oblieka —« »Kto vie, či nie? predsa má
sa Vlkolinskou stať!« »Hm, rozumiem...«

Po chvíli Gábor priviedol ju aj
v mladušskom rúchu. (Ručník hodbabný
jej splýval s ramien; venček zeleňou
pricláňal hviezdky party, tu-tam kvet
si z lístkov sviežich kukal snehový
čo páper, dlhé jeho úponky
však s partovou sa stužkou bavily,
k jej zlatým v bielom poli posiatym
sa radiac kláskom —). Bola pobľadlá
a sťaby splašená, a ku očiam,
čo zarosené stále klopila,
zas a zas vznesla jemný ručníček.
»No, chvalabohu...« zhundral Eliáš
A Blažko nadpriadol: »ten vážny sľub
majúce v čerstvej pamäti, keď sme
oňahdy... pánu Ezechielovi
za spoločnicu žitia sľúbili
poctivú pannu Žofku, aniž ho
dnes chceme odvolať: z tej príčiny,

i poneváč toť z vášho príchodu
tiež znamenáme pevnosť úmyslu,
na vašu žiadosť prepúšťame ju
v Pánovom mene nielen, ale aj
s tým oddávame do rúk vašich. Prv
však i jej samej ešte doviem sa,
stojí-li v sľube a či ruší ho?
Nuž, milá panna, menom Žofia,
keď, ako známo vám je, ctihodný
sbor tento sľubu vášho základom
vás týmto ku svätému sobášu
sprevodiť žiada: tak mi reknite,
pridŕžate li sa tých smluvných slov
i dnes, že šľachetného mládenca,
urodzeného pána Ezecha
Vlkolinského, tuť hľa tohoto
sa chcete manželkou stať pred Bohom
i pred ľuďmi? I oznámte nám to —
len jasno, dievka moja.« »Ale iď!«
sa ozval Eljaš, »inkvizítor! hm —
Nevidíš, že je v sobáš hotová?
že mladuchou je, akej sotva si
i kedy videl, nie to oddával?
Nač ceremonie a daromné
tie reči všetky? v skutku... hajde!« »Nič!
Tie pekné zvyky otcov — viete? tie
zachovať treba; k tomu vážna vec,
nie chleba pojčať — Tedy, mladucho?«
Snáď hlesla ‚áno‘, vrhnúc materi
sa kolo krku v rujnom nárku (čo
zarosil priam i tváre družiciam);
bo Blažko dodal už: »tak príjmite
ju v mene božom — choďte; otec náš

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

nebeský, riaditeľ ten najlepší
požehnaj vášmu predsavzatiu i
daj šťastia, zdaru...« »Staň sa,« povzdychnul
si Bocko. »Moja dcéra dobrá, ach...«
mať zkríkla —
Hudba razom zahrala
k pochodu — Tam von ale zvlnilo
to množstvom búrne: každé pchalo sa
vpred, napínalo, videť mladuchu
chtiac čím prv, aký úber ozaj má?
či hodne plače? prezrieť celý sbor,
kto všetko svati sú? jak vedú si?
kde lzä čo zloviť látkou k besedám
po teplých kútoch?... Streľba z pištoliek
zdurkala, až sa strechy otriasly
a zchumelilo srieňom — zápät krik
na slávu: pod tým heslom pohli sa
pomedzi húfy riadkom nádvorím,
(starejšia ktorás' pritom znôtkajúc:
‚Pozri si, Žofika, hen na našu väžu;
už tvoju slobodu do ručníčka viažu...‘),
i pohadzujúc sem-tam výsluhy
— pred nimi deti ani strnádky
v poskoku — bodrej mysle odtiahli
dol cestou, po nich slnka hravý jas —

Pred tretím súsedstvom as' boli už
len od Beňovie domu, povedľa
ktorého mali prejsť: tu — naschváľ či
náhodou puhou — zrazu hrimavý
zrachotil výstrel, výskot ozval sa;
od dola, z dvorov mládež pobehla
však oproti, ‚už idú!...‘ volajúc —

I len že prvý ukázal sa pár
pred domom: oblok rozletel sa vraz,
v ňom pozastala strmo Estera
s hrozivou tvárou ani bohyňa
by pomsty, na Ezecha uprela
svoj pozor takoj, z nehož sršal hnev,
a »nehanblivec!« rykla (Zalomil
že hlavu tiažou totej výčitky;
zpred srdcolomný povzlyk mladuchin
zakvílil — ledva Gábor sdržal ju
od pádu —). Zpurne odvrátila zrak,
najskorej, aby inam šľahla ním —
v smiech prepukla kýs' horký, vyhla sa
von oknom (— vlas jej hodne pobelel...
s konárov hrušky šustla inovať —)
a »a tí!« chrípla, prešla prstom rad,
»tí — hlavní zemäni! aj čertovi
ver' pôjdu svadbiť, nech len logať dá
im hodne, suku do dvier zavrzne —
ha, toť ten Belzebub!... hach!« strmla dnu
a treskom-pľaskom oblok priklopla.
Sbor ale svatov mĺčky odtiahol — —

Keď so sobáša prišli, Eliáš
bol ani prečaraný. Usmiaty
sa vrhol za stôl. »Ezech!« výskol, »ej!
dala nám, hm, tá stryga... Ničto však!
nebanuj, synku — mne to v dolinu!
Aj ostatný to fujtáš z pukačky,
vieš? z chabzdy, che-che! (pľuvnul) ostatní,
mi uver! — Ale dovedz hneď a hneď
sem totú našu, že ju vykľajem
už zprvu za tie plačky v kostole,

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG5

hm, hrúza! — Neboj, pekne vycmukám!
veď predsa tvoja je, ty granatier!
Hej, svatu Jano! sestra — Ale hop!
(vstal) tu nás viacej, i znám povinnosť,
znám...« prihladil si chvistky pri uchu
a škrobnul bradou. »Gábor povedal
toť svoje, hm, ja svoje doložím.
Nu, chvalabohu! vrátili sme sa
tak šťastne, jak sme boli odišli,
so všetkým, nechsi ono náleží
hm — komukoľvek. Žiaden neztratil
nič, tak sa mívam; jeden našiel len —
môj Ezech! Chlapák! — (Tu si obličaj
poutrel šatkou). I jak počiatok,
hm, nech že bude ten i koniec — nech,
nech, daj to Bože! — Teraz ale, hm, —
kdes', nevestičko? podaj pyštek svoj! —
nu, číra radosť, rozkoš! — Sadnime
a...« Blažko ale vetil: »Uslyš Pán,
by tieto krásne vynše do cela
a do konca sa naplnily! Však
nť ráči, prosím, vaša milosť nám
i ďalšie svoje veci oznámiť —«
»Hm, ký hrom!?« zarazil sa Eliáš,
»čo smýšľaš zase, Ondro?« »Horký ja,
to vymysleli dávno iní — Nuž,
tie ‚pekné dúvody‘ —« »A nato ty
zas svoje ‚poneváče‘, ašak? rád
bys' kykyríkal znova? vreskáč — ta
(odpľuvnul) hybaj!« »— Ako Hospodin
dľa svedectva, čo Mojžiš poznačil,
učinil ženu — ako ostríhal
mladého Tobiáša anjelom —

Čo Šalamún kráľ praví o žene,
keď múdra, statočná je —« »Ale mlč!
hm (skočil v reč mu). Pri oddávkach som
povedal, čo som povedal! ni kňaz
nekáže dva razy — Ver' za rechtor!
iď! Vieme my to všetko netakšie,
jak ty, môj milý, ech! —« »Ja jeden nie,«
prehodil Peter; »no aj svedčí sa
ti perorovať, predsa starejší
si prvý, hónor! —« I viac ešte ich
zniekalo vôkol. »Ja dbám! (pľuvnul i
sa strhal). Ktorý nevie, do školy
nech ide! A môj hónor vo mne je,
tu! premilení (búšil do pŕs sa).
Hm, Jano! sestra —« »Ezech ale, toť
pán principál váš (Blažko nadpriadol
hneď zase vážne; mnohých schytil smiech —),
ten ovšem podľa totých príkladov
sa choval, za dar Ducha svätého
vše prosil: aby vôľu Otcovu
tam na nebesiach môhol zpoznať, i
naplnil jeho príkaz. Stalo sa;
bo, ako trôfam, vyšším vnuknutím
obrátil zrak svoj našu na Žofku:
ju vyžiadal si vrúcne od Boha,
i jeho pomocou, hľa, dostal ju —«
»Hm, kazár!« pretrhol ho Eliáš.
»Nezabuď, že i ja som pri tom bol!
čo, Ezech? —« »A on, dúfam, skrze vás
nám všetkým hotový je sľúbiť, že
v zármutku, v bieďach akýchkoľvek...« »Čuš
už toľko!« Eljaš mu v tom urputne.
»Či neprisahal na to pred chvíľou

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

u oltára? či nie je na dosť muž?
Ba radi buďte, že ho máte! hm —
Ty, Ondro, tos' ty kotkodákal prv?
nik iný, poznať! veď už pipeť máš;
i bodaj že ti prischnul k jazyku!
Hej, sestra, obed už raz! —« »Teraz však
(zas Blažko) na tú peknú prípoveď,
čo prednesli ste, nech ja odpoviem.«
»Juj, nešeredník!« vreskol Eljaš, »ty
sa osmeľuješ mi var' posmievať!?
(tu odpľul.) Coky! čerte — Ale, hm,
viem trafiť domov; poďme, deti —« »Hó!
ho!« sdržali ho. »Nikam!« — »Čujme však!«
A bársi Blažka ženy prosily,
zvlášť jeho vlastná, k tomu švagriná,
tiež na svojom stál. I čo oddavač
snul reči ďalej širou odvetou.
Sirácha spomnul: aký šťastný je
muž, naleznuvší ženu dobrú, bo
ver' pekný počet bude jeho dňov
a roky... Vyňal z knihy Príslovi:
vraj žena mlčanlivá, pobožná
je zavše vzácnym darom od Boha.
I Apoštol jak súdi, vyznačil.
Oproti tomu, hrozil, nezdarný
jak manželský stav školou kríža je!
a kameň hrubý, ťažký na bedrách,
čo odvaliť sa nedá... Na koniec
však poznamenal, ako Kristus Pán
tam v Káni Galilejskej požehnal
bol svadbujúcim láskyplne, jak
v kaňviciach vodu zmenil na víno,
že rozveselil sa húf... »Predsa raz!«

zazdýmal Eljaš, »sme už na svadbe.
Ten trápeľník, hm — Nono, dajte jesť
a piť, šak čas aj! Chasa, za stoly!«
Ruch krížom-krážom. »Prosím, ešte nie!«
tak Blažko zvolal. »Ešte jedno —« »Čo!?«
vyvalil oči Eljaš, »pochabieš?«
I iní divili sa. (Družice
,už poďme' kynuly si na vzájom;
družbovia ,do roboty!' súrili,
nu, muzikantom —). »Ako oddavač
som v práve —« sekol Blažko. »Nepravda!«
Eliáš podskočil; »už z kostola
idúcky mohli sme ťa odpeľať —
Ja som tu doma! — A to kúria,
vieš?« (odpľul). »Ale paciencia...«,
mu Jakub. »Iď! hm — glgáš od svitu...«
»Preds' úvod nemôž' vystať —« »Pravdaže!«
utvrdil Blažka Peter, požmurkav
naň potajomne. »Ty čuš! Uviedol
ju rúče farár; ak nie, uvediem
si ju sám! i toť Ezech si ju uvedie,
šak, synku?« protivil sa Eliáš.
No Blažko nechcel nijak odstúpiť,
tým menej, bo i samy starejšie
to za neodbytné voskrz uznaly.
»A predsi nie tak,« Náthanova sa
ozvala; »uviesť treba nevestu,
hej, len že potom, keď už v čepci je,
len potom —« »Nuž tak —« Efraimova
hneď doložila. »Vidíš!« Eliáš
až zpišťal, »Náthanova múdrosť! hm —
iď, pokušiteľ!« Za stôl prisadol
si pevne. »Inu, mravy otcovské,

PG 5438 .07 E8 C 1 PG54

veď viete? na vlas treba zadržať —
len preto —« Eljaš ale ujedal
už vtedy hltkom —
»A čos' nehrabal,
keď druzí?« mu tak Peter. »A čo chceš?
hm — Ja jem, keď jem, vždycky po práci,
nie ako zvykli daromníci, znáš?
a na dnes som už šťastne dokončil —«
»Tak?« onen smiechom. »Ale štrngneme
si var' len?« »Ja dbám!« A hneď starejší
mu všetci zazdravkali, každý dač
povedev po srsti mu. (»Veru hej —
len trpezlivosť,« Jakub donôtil,
»a trpezlivosť.«) »Tak-tak!« Bocko jim
privolal. »Dobrej vôle... prosím vás,
len dobrej...« »Veď hej (Eliáš mu), hm —
ty ale najprú všetkých kokošov
posrážaj s pántu, vieš? a hen ten — ech!«
»Viem...« Zchechtali sa —
»A si vystála,
vystála potrest,« rekla Petrova
ku Žofke; »nikdy takých starejších!...«
»Ach — už sa dobri, hľa, šak Ezechiel?«
»A do Eljašov by ste mali —?« »Tam?
ja neviem,« Žofka ľakom vzozrela
na Ezecha. Ten trpko usmial sa,
i vetil: »čoby! — Dakde budeme —«
Mať pristúpila k nim a v pobľadlú
tvár dcéru popohladiac, s povzdychom
vyrekla: »skoro mi nič nezobla
už pár dní — Dievča, dievča, trápiš ma...«
»Ja, nedivte sa predsa mladuche!«
tak Petrova jej, »taká nemôže —

Až bude po všem, tuto s Ezechom
si chuti dodajú —« »Veď hovorím
dosť mame,« Žofka na to; Ezechiel
však zistil živo: »i ja! —«, poza pás
zobjatú žienku túliac k srdcu si.
V tom Blažková i kmotra, ako aj
starejšie iné pridružily sa,
a hlásily sa k slovu. Petrova
však poupomla mladých: »viete, čo? —
ta medzi mládež; ešte dnes
si pohovejte — neskôr...«

Medzitým
na krčme hudci vyhrávali už,
až vrelo vôkol. Doma družice
sa preoblekly rýchle; prikvitly
ta v ľahkých, maľovaných sukničkách,
nu, v rúchu podskočnom — a chvíľka len:
už zvíril tanec plným prúdom, jak
na opravdovej svadbe tančí sa;
družbovia kríkali si do taktu,
kreskali ostrôžkami zemänskí,
tí iní zdupkali však tu i tu,
a tanečnice vľahce zvŕtali.
Kedy-netedy objavili sa
i mlado-manželia, a zrovna v prúd
vtenuli hravý. Ale museli
mať veľa čo si sdeliť, lebo ples
ich nezanímal, v tichom shovore
— do ktorho vše sa vplietlo usmiatie
tu jej, tu jeho, jako v šumiace
sa žitko vpletá zkvitlý orešec —
skôr kráčali len, ako tančili,

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

pokrajom kola. V tom sa priplichtil
k nim Blažko; »dovoľ, synku! (riekol). Vieš?
na miesto strýka musím...« Uchvátil
mu razom Žofku; pozkrúcal ju, vraj:
by ako sama sebe gazdiná
tak ťočila sa kolo ohniska
a obracala každej pri práci,
i každoročne mala dlhý ľan —
»A teraz vezmi — ale tancujte!
nie s nohy na nohu — hop! ohnive!
Juj, keď som sa ja ženil, to bol skok! —«
I starešina došla po čase.
Tí tiež hneď pustili sa v zábavu,
so starejšími, až jim s belostných
čepčekov len tak stužky brnkaly
všakových bariev ani motýle,
skackali; ráčili sa, výskali —
nu, na veselí ľudia veselí — —

Keď noc už bola, sadli k večeri
bez konca, jak to býva pri svadbách,
i muselo byť zvlášte na tejto,
bo keďže vydaj bol tak vybraný,
i o chýr toten išlo Bockovcom.
Počiatok zvedly všaké polievky
s obsahom znamenitým; za nimi
pritiahla kapusta, no v ktorej sa
ctihodná ťuška hodne váľala —
tak drobky s plnkou, spolu s kutľami,
z nichž, predsa z knižiek, mnoho múdreho
sa vyčítať dá — po tom mädová
a omaslená griska, pre deti
i veľké prijateľná — pečienky

tu dvoj-, tu štyronohé (— za pecou
ich Jurákovo vnúča chránilo
čo anjel-strážca; lebo darmo je:
i z ťapše nôžka mykne, vyletí
krýdelce snadno — nad prípecok, toť!
až čiahly vrtké prsty barbory! —),
pečienky vonné — k tomu koláče,
jichž tajný obsah nelzä uhádnuť
bez zakúsnutia: celé sihote
z nich stály po stoloch, k nim túlily
sa bachraté sklá s nápojami sťa
by vlny v svetlách dúhou hrajúce —
v strediskách ale štrúdle: v kolieskach
lenily ani hadi v úslní;
to všetko mali stroviť, všetko, čo
len srdce ktoré stihlo zažiadať.
Na dobrej vôle tedy príčinách
veruže nechýbälo; zmôhla sa
aj počím diaľ, tým zrastom silnejším,
až s tiažou zmestila sa do izby,
i okny, dvermi strkla parute.
Nedarmo zavítaly k večeri
dievčence ešte s radostníkami:
rozkoše, žartov, figľov bolo až
do nepresluchu, neprevidu, či
za stolom ešte kým si hoveli,
či v trme-vrme neskôr, na príklad
keď ktorý pánbrat na stôl vyskočil
i zatančil si podľa nôty (— bo
muzika tiež vše svojím prispela —),
bez toho, by dač rozbil, len čo mu
do skoku všetko hrave zcvendžalo.
Už na začiatku ktorýs' starejší

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

pošteklil družbov: »čo to za spôsob,
há? (kríknuc) usádzať sa poza stôl?
Družbovskí majú posluhovať a
pri každom jedle, ktoré predložia,
vynš pekný vytresnúť! tak bývava
i má byť na veselí — Do gliedy!
raz-dva-tri — opasujte zásterky!
Pán principál, rozkážte! prikrúťte! —
Až všetci ústa poutreme si,
nech potom častujú sa pod kochom,
nech sami...« »Pravda!« v smiechu družbovia
sa ozvali; »tým zbavia ohryzky
a oprsky, šak? Múdri starejší!...«
»To vyšlo z módy —« hlesly družice.
»No, akokoľvek,« Blažko staručký
(nie oddavač, lež jeho otec; už
natoľko sošlý starobou, že ho
dosť málo bolo videť, shrbený
jak sedel medzi svatmi v kútiku),
ten znôkal tiahle, »ale za môjho
mládenstva nesmel družba do radu,
hneď ztratil by bol pero —« »Ojojój!«
zajojkal družba Halaj; »akiste
to bolo, deďko, keď bol ešte groš
čo lopata a...« »Najskôr na Vida!«
v to druhý; »ale recte synovi,
nech ukáže nám — no, mu zásteru!
družičky, Zuzka! (staršia Blažkova)
veď otcovi!« »— Nič; žiadnej nemáme —«
»Ej! (vetil Blažko) len by principál
tak naložiť chcel, ja bych uvidel,
či by ste nešli! —« »Vivat principál!
nech žije!« zkríkli razom družbovia,

družice ztľapkaly však. Ezechiel
sa zasmial, zdvihol pohár, chlipol i
ponúkol svojej (— spolu sedeli
si v stredku štíta, zrejme na prvom
to mieste —); ale spešne odtisla
pravicu manželovu, milostným
vzozrela k nemu okom, rumenec
jej tváre bĺkol v svetle — »S tými si
neporadíte — darmo,« Juráčka
sa ohlásila. »Veru za rešpekt —«
Petrova k tomu. »Dobre!« starejší
dotušil onen; »ale kuchárky
keď prídu s obarenou rukou, len
vy do varechy dáte za všetkých!
vy, prisám!« »Stojí!« ztvrdil družbovský,
tu ruka na to! len že najsámprv
pán pytač nech nám mýto zaplatí,
čím dlžen zostal ešte zpredo dvier —«
»Hej! tak je!« kríkli druzi. Eliáš
podistým nečul, lebo nemožno,
by schváľne príležitosť omeškal,
vycuzdiť totých zlostných kohútov;
bol zamestknaný ináč — Bocko tiež
prevolal zápät: »máme posluhy
dosť! Každý nech si sedí, hoduje —
a veselo si! — Nuž a kuchárky
nech dajú pozor — nie sme doktori —«
Mať šepla v tom čos' blízko u pece
sediacej starejšej. »Och!« vetila
jej táto, »hľaďte! ani holúbky
tak z jedneho si zobú taniera —
pár užtoveru! —« »Veru,« susedky
tiež prisvedčily. »Ale na sobáš

PG 5438 .07 E9 C.1 PG5

keď vedľa Beňov ste šli, ako to...?«
»Nuž, pletka — verte...«
Práve na drobkoch
si usilovne pochutnávali,
že pravá stála tu-tam ruvačka,
keď Peter prehodil: »ej! za újesť
to, braček, ašak? — Oči pozájdu
ti od rozkoše, pokým neprežreš —
Nie, takých drobov ešte nebolo
od svadby Korodovej! nech som... nie!
čo?« Eljaš zhmkal, začrev poznova;
»nu, zbavia, zbavia — Ale počkaj si,
čo všetko moja Judka vytresne!?
Netakšie veci! Iste škvarí sa
i teraz ešte, chudi...« polykol.
»No, uvidíme! — Ver' aj Hestere
by pochutily! keby...« »Smiešno, hm —«
V tom vrhol ližku: »nechcem! prismudly —
a (pohár chytiv) víno? z Krupiny —«
pil ale predsa. »Verím, koťuha!«
mu Peter; »keď si sa už zasýtil,
nuž plná škola žiakov — Odtajíš
var', ako hrabeš prvý od prvu,
truc tomu, žes' mal obed iba sám?
i smolíš ani dúha? —« »Nebrnč, hm —
už dosť dnes! — Ja viem, čo a koľko mám;
ty ale sotva...« »Nuž a fľašu tú
kto vytrúbi vše!? var' ja, Eliáš,
var' ja? no povedz!« »Najskôr vyvetrie —«
tak Blažko. »Abo fľaša deravá —«
zas Jurák. »To ju sošiť treba, hej!
starejšie, chytro! skoro, družice!«
doložil Ferdo a sa zrehotal.

Smiech všeobecný nasledoval. »Hm —
čušíte?« kríkol Eljaš; »každý hľaď
do seba! — A ty tu máš, krutihlav,
keď ľúto ti, hm — (nalial Petrovi),
sreb...« »Krajšie, braček, krajšie ako mak,
tu nie sme sami —« »Ja dbám —« »Ezechiel
toť svedok na to, že som pravdu mal,
šak?« »Nie je, nie je! ani nebude!«
»I jeho mladá žienka —« »Ani tá!«
»Nech rečú sami —« »Citte! kašičku
vám nesú,« Náthanova prerekla,
»no ale iba dobrým deťom, hej,
len dobrým! —« »To sa chytro pomerme,
Eliáš! braček zlatý, premilý —«
»Hm, nejdem, natož!« »Ale —« »Najlepšie!«
sa ozval Náthan, »vše sa popriečiť
a zase smieriť; čím viac prieku, tým
viac lieku! Múdre ste to navlekli,
ver' múdre!« »Čuješ? — Štrnk-brnk do tŕňa!
no —« »Ja nie vráb, hm...« »Darmo, kaša je
mať naša! ašak, Jakub?« opýtal
sa Ferduš, vzdychnúc. »Jedzte, družičky,
ta jedzte — družbom nenechajte nič! —
je sladšia ako mäd, je mastnejšia
od masla, aj-jaj! Čo vy, Jakubko?
paciencia?« »Hej, tá — ja len tak
potichu: poď sem, chlebe, zjem ťa — poď
sem, vareničko, vypijem ťa —« »A
či slúchnu?« »Čida — ak nie, počúvnem
ich ja; i vždy sa pekne síjdeme —
Len trpezlivosť vedie ku ruži —«
»Ach, hej, tu i tu po kaluži —« Checht
a výskot strhol sa. Tu na slávu

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

kričali Jakubovi, tu zas ho
o ďalšiu unúvali nauku,
i dali takoj vyhrávať mu tú
‚Červená ružička . . .‘
Že Efraim
tiež zbručal časom, rozumie sa. Tak
k Eliášovi riekol: »Čo to tá
Hestera poviedala?« »Kedy?« »Dnes —«
»Hm, mne nič aspoň.« »Komu inému?«
»Najskorej tebe.« »Mne? a čo?« »Hm, čo?
choď sa jej zpýtať —« »Choď ty, lebo to,
ja viem, že iba tebe patrilo,
ja viem —« »Vedz, keď vieš —« »Ale, Efraim!«
v tom Peter — »napime sa! Počul si,
jak tvoja ‚nuž tak‘ rekla? tedy — tak!«
»Nu, vďačne, vďačne; lebo ja som ten,
čo nikdy nezohrdil nikoho —«
»Viem, zvlášte keď ťa ten kto ponúkol,
na príklad takým . . . Veď aj slušná vec!«
»Aj inokedy, inokedy — vždy,
vždy —«
»Idú! idú!« Ferdo zatúkal;
»hej, zahrajte jim predsa k príchodu,
vy zazeraji! —« »Kto že ide? kde? . . .«
sa pýtali ho. »Nuž, hľa, pečienky!
či nevidíte? . . .« »Miesto! miesto jim,«
narazil iný z pánov bratov; »ach,
premilá známosť v skutku! . . .« »Óvy-ó!
a kaša na vidličkách už nič . . .?« »Čuš!
sedliakom kaša s mliekom! —« A to bol
len ešte pravý podnet k smiechom a
neviazanosťam! Hádky vznikly: vraj
kto ako zaslúžený? komu česť

a komu trúba? ktorý labočku,
kto krýlco, iné kto má právo vziať?
A pravda, usnesený prísudok
mal rozmanité, pádne dôvody
vše, do rozpuku; lebo starejšie,
nu, prispely tiež svojim dômyslom
a stojí: ni čert nevymyslí, čo
má žena v svojej mysli! O jednom,
len požmurknutie, a sa dohodli:
gágorce — tie vraj božím pod slncom
nikomu kremä Jakubovi len
sa smejú dostať; toť i v polievke
ich bečeloval! a jak ide chýr,
i doma sám ich šuľká na brde...
Dosť odhŕňal sa, že ver' ďakuje,
že jemu lepšie oná bundica
sa hodí, ktorú šura nosila
vyfutrovanú mäkkým páperím,
tým viac, keď vonku uhly práskajú:
nič nespomohlo, musel ustúpiť
pred argumentom, že to práve sa
až radosť pári s pacienciou!
No nad prasiatkom, ktoré smialo sa
so smejúcimi — nad tým ešte len
zasadli v radu! Panská stolica
vraj — »štatárium!« zkríkli viacerí.
Los, kto má viesť súd, eksekvovať aj
priam jeho výrok, padnul nevdojak
na Eliáša. »Nechcem!« zpištal, »hm —
i opponujem!« »Nejde! nemožno...«
ho presviedčali. »Prečo?« Blažko mu,
»to predsa hodnosť, jaká patrí vám —«
»Hm, prečo? preto! nie som mäsiarom.

PG 5438 .07 E9 C.1 PG54

Tys' nejedno už zkántril, tak si kol,
dri!...« zazrel naňho. »Dobre! — Kožuštek
šak ale bude naším; i tak my...«
»Hm, plno! počkaj, nech si ukrojím
pre seba prvej, potom synovi,
neveste (»a nám!?« kríkli družbovia —),
čo zvýši, nedbám, nech je Mariši...«
»Hľa, predsa len kat —« »Pozor!« privolal
v to Peter, »žeby nezvirgalo ti
i s nožom dáko zpod rúk do poľa!
Hej, chlapci! chvatte ho...« »Veď nekvičí!...«
»Nuž priľahol ho, zdusil najskorej...«
A zápät nové zkrsly otázky
o deľbu; komu sa čo dopriať môž'?
Mozg prisúdili Náthanovi; vraj
je múdry i tak — bude múdrejší.
»Oj, znamenite! (vetil), to ja rád;
no kto má v rožku iba trošku, dám
i tomu...« Ale nehlásil sa nik.
»Efraim!« vrkol Peter, »nechceš?« »Nie —«
Rebierka idú novomanželom:
tak urídili; prečo? nerekli,
len zchychtali sa. (Ezech tušil snáď,
bo zasmial sa tiež; pozrel na Žofku,
tá naň zas, vľahce zdvihnúc obrvy...).
A chvostik? Vreskol Ferdo: »podobne
toť Jakubovi! komu inému?
nech pobavká sa... nech si ovije
ním pohárik, kvik!...« »Ty si nie môj súd,
nek! — A ja apellujem, protest... nek!
i opponujem, ako Eliáš —«
»Mňa sa ty nedrž,« odpovedal mu;
»čo tvoje — tvoje...« »Tak je! musí brať!«

priznali mnohí. (Mládež medzitým
tiež šantila si, znakom pokriky
jích časté, ako: »Gábor, pre Boha!
veď nehádž — hľaďte, chleba koľký kus!«
»Jak vrania hlava...« »Väčší!...« »Pavko, seď,
seď ticho! vravím, blízko trhu si —«
»Ej, Fružka družka — a čo predávaš?«
»Uvidíš, trpky —» »Ale, Ulička,
ten Jonáš!» »Tu som! čo je, kamarát?«
»Či reku žiješ?« »Hádam...« Brtoš zas:
»Ej, ‚Dievča, dievča lastovička'...« »Nie!
tú ‚Dievča, dievča maľovanô', tú!«
mu Halaj, »no že spusťte!« »Ešte vám
zahádam jednu! ale takú, že...«
»Iď, betlehemec, nemrz!« »Ľaľaď ho!
Hrajnoha...« »Čo som?« »Chlapci! koterec...
Utrite gamby...« »A čím? pyštekmi?...«).
A pôdhrdlinka? — samým družičkám,
len tým, by jejich dúšky slávičie
sa pretríbily; ktorá pod čepiec
však rada by už, nech vraj mladuche
zpakruky vezme čo to s taniera,
no tak, by tá to nepobadala.
»No, šiky-myky!« duril družbovský,
»veď nepozerá —«; ale piesňou mu
odpovedaly ‚Nevydávaj sa
ty dievča ešte', piesňou zápornou.
Starejšie zbedákaly, že jim nič —
Ó, hej! — vraj — zúbky! k zúbkom chrumkalá,
a na to rosy, rosy z plnučkej
toť fľaše, keďže dievča naše je...
Tak zamieňali reči veselé,
nápady, jak čo komu chluplo v um,

PG 5438 .O7 E9 C.1 PG54

a nezbedili počas večeri.
V to muzika vše zhrala; ktorý ten
uskočil zpoza stola, zhulákal
a zatančiv si, hupol na miesto.
Družice celú piesní zásobu
rozvily, ani stužiek ligotných —
tak jedna:
‚Kedy sa mi, vtedy srdce zaveselí:
keď mi predný družba predo dvermi strelí...
Ani mi otec, mať, ani radní páni;
koho rada vidím, nik mi nezabráni...‘
Druhá:
‚Náš starejší nevie, čo družičkám treba:
po pohári vína, po okružku chleba.
Tá naša starejšia ošemetná žena:
z mladého dievčaťa urobila žieňa...‘
Tretia:
‚A veru sloboda nad všetko panuje:
ktorô ju dievča má, nech si ju šanuje...
Keď sa dievča vydá, ako by umrelo,
ako by ho nikdy na svete nebolo.‘
Iná zas:
‚Krásna reč, múdra reč;
komu že sa moja milá dostaneš?
Nikomu inému,
iba tebe, šuhajíčko, samému!‘
Podobne:
‚Náš družbovský pyšný, že má za groš čižmy,
koňa za päť groší, čo sa na ňom nosí...‘
Družbovskí v to:
‚Keď sa šuhaj žení, ako by sa topil,
ako by jablčko do Dunaja hodil.
Ešte to jablčko Dunajček obráti,

šuhajova voľnosť viac sa nenavráti...
— Ešte ťa len kolembali,
už ťa za mňa sľubovali;
ešte si len húsky pásla,
už si v mojom srdci rástla...
— Veru by ma dali, keby ma pýtali;
ale ma nedajú, keď ma nepýtajú...
— Za päťdesiat toliarov sivé volčatá;
že som sa oženil, že som sa oženil:
plačú dievčatá...'
Starejšie
zas:
,Už si ty, dievčatko, už si ty raz naša:
veď sme zaplatili od tvojho sobáša...
— Nič si ty, nevesta, nič si ty nemysli,
len si ty mužíčka ku srdcu pritisni...
— Už som sa vydala, Bože Hospodine!
mám že sa nachodiť s hrncom po dedine;
čoby po dedine, ale i po meste,
ako je to mrzko tej mladej neveste...
— Už som sa vydala, už je darmo,
obviazala som si ťažkô jarmo,
ktorô musím ťahať až do smrti,
na svoju slobodu zabudnúti.
Slobodienka moja, drahý poklad,
oplakala som ťa na tisíckrát...
— Teraz som sa rozihrala, teraz že mi hrajte...,
Na to starší:
,Všetko by to nič nebolo,
keby dievča naše bolo.
Už je dievča, už je naše,
napime sa z plnej fľaše!
— Bola to nevesta, mala tá periny:

PG 5438 .07 E9 C 1

PG54

štyri vozy sena, piaty hrachoviny...
— Oženil som sa napoly s plačom,
vzal som si ženu s krátkym rubášom.
Ľudia ma kľajú — ženu mám malú,
srdce ma bolí pozerať na ňu.
— Oženil som sa napoly s plačom;
odbavil som veselie s poldruha kabáčom.
— Kochal som anjela, čerta som vzal...‘
Všetci pospolu:
‚Nech že náš principál, nech tak dlho žije,
pokiaľ komár vodu z mora nevypije.
Pi že ju, komárik, pi že ju pomaly;
nech že náš principál žije v dobrom zdraví.
Pi že ju pomaly, pi že ju potenku;
živ Bôh oboch mladých, mužíčka i žienku.
Pi že ju potenku, pi že ju cez zúbky;
rozmnož a živ, Bože, v jich dvore holúbky...
— Ten náš gazda dobrý gazda...‘
Po hluku, jaký zšumel po tomto,
a pripíjaní búrnom, výskote
zas radostnice chcely naraziť,
i začaly už ani škorvánky
tú:
‚Zaspievaj si, dievča, kým si na slobode,
kým ťa neulapia, jak rybku vo vode‘;
ale Eljaš v tom ich zahriakol:
»hm, nehúkajte! nie ste v úboči —«
Odsotil tanier, jaksi srepetil
sa so sedadla, zlupkal očima
a pokračoval: »všetky nôty tie
som dávno v pätách zodral, dávno! hm —
už vtedy (odfúkol si nadute),
keď ešte cez sklo lízaval som mäd,

či viete? — Slúcham z chvíľu všaký škrek,
nu, Doroty je skoro — ale hm,
niet piskora, čo utrafil by raz
i moju nôtu —« »Ktorú!?« zkričali,
»hej, hudci! zahrajte, hej, dievčatá!
nevesty!...« a sa hupkom pres stoly
hrnuly bližej. »Ktorú?« zhrdlive
sa uškrel, »nedouci — túto! hm,«
a počal nôtiť hláskom tenunkým:
‚A tak idú naše časy s hodinami rovno:
dneská hojne, zajtrá štedre — potom veľmi skrovno!
(»bo,« zkrívjv ústa, vrkol, »nemívaj
sa nikto, že ho ani pavúka
var' budem kŕmiť — nie som blázon!...« »Čo!?«
viacerí zkríkli. »Uvidíme, či
nedáte, čo nám ide! Nájdeme
vám clivô miestko — pobúrame dom!
Ba zálohov dosť — záloh vezmeme,
hej, v skutku!...« »Judku? he-he... slúchajte!«).
A keď príde ameň:
privalí nás kameň;
a tie naše kosti
pôjdu do radosti,
duša na eksámen.‘
»Ľaď!« zvolal Blažko, »ani na pánte,
tak zkykyríkal; na moj' veru on
to musel byť dnes na povale...« »Čuš!
hm, lužeš!« (pľuvnul). »Nepľuj!« Peter mu,
»si strygôň či čo? Predsa pri stole
dlieš a nie v stajni...« Ale na Blažka
vždy ešte hľadel stĺpkom, mykajúc
čeľustím, a bol ani z varu rak.
»Ondrisko psisko!« zpišťal, »nazdáš sa,

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

že zabudnul som, ako čeliadku
si moju prijal? — Za tú neúctu
hej, na dereš s ním, chlapci! na dereš!
hm — hrmen tebe! hrmen. . .« »To len tak!«
mu Blažko, chachocúc sa. »Po všem už,
už po všem, pane Eljaš! palica
dnes má dva konce, udre, koho chce!«
»Jaj, Gábor! Jonáš!. . .« »Veru! hajdúsi
sme vari vaši?« vetil jeden z nich.
»Náš úrad trocha vyšej stavǟjte;
a potom — jeden Vlkolinský len
bol, ktorý mal moc laskať virgáčom,
len Beňo, váš brat —« »Vidíš!?« Peter v to,
»i tí ti vypovedia poslušnosť,
dnes druhý raz už — Sadni; jenerál
si mrcha, braček —« Odpľul, strhal sa,
»ja!?« kríknul, »čo som, to som! — Ale tí,
to samý chumaj — (»Hoho!« zvýskali,
»hejk hore! —«) Ja tých kedy zavolám
za družbov. . .« »Ale daj už pokoj raz!
Rozmýšľaj radšej o tom, čo si nám
toť spieval: ako složíš eksámen —«
»Hm, ako? na eminens —« »Neverím;
bo assessorom bude, hádaj, kto?
Hestera, braček —« »Žena neráta —«
»A tá (v to Ferdo) bude prikladať
ver' hodne pod váš tučný kotlíček,
ej, hodne —« zrehotal sa. »Čoby? hm —
tú pekne krásne prekabátime
i tam, šak Ezech? he-he. . .« »Noženo!«
mu Peter. »Akokoľvek, zalejme
tie muky, Eljaš!« »Za-za zalejme
ich,« Jakub na to —

Radostnice v tom
zjasaly znova, teraz velebiac
zas manželský stav v piesňach rozkošných,
prednosti čepca vyvyšujúc nad
svoj veniec, predstierajúc mladuche,
toť Žofke: jako krásne predsa je,
viac hodno nežli všetka svoboda
a povoľnosť, než vlasy spustené
i party blisky, viac — byť nevestou,
za ktorým srdce dievčie túžilo
len z diaľky, oko plachým vtáčatkom
poletovalo, muža milého
môcť zobjať trvale, s ním životom
si kráčať svorne, hrave, bezpečne
a jemu hľadať vôľu, — hniezdočko
spoločné riadiť, pravou gazdinou
si dvoriť, nosiť kľúče za pásom...
V jích chorál ihneď vtrhla družina
a pomáhala, ba i starejšie
sa zamiešaly. Ešte svokrušu
by boli mali kliesniť v piesni — no
vstal práve Náthan, preto zatíchli.
Ten ale riekol: »tak sa nazdávam,
že deň sa hodne schýlil; večera
tiež žiadna nemôž' trvať večite
a čoby bola Balsazárova.
No mrzko bolo by, keď minulo
by sa nám všetko a my slovíčkom
nezpomli by sme tých, z jíchž spolčenia
nám tiekol celý dnešný úžitok
i radosť všetka. Čakal síce som,
že povolaný k tomu povstane
a pozdraví ich — (»Čuješ? Eliáš,«

PG 5438 .07 E9 C 1
PG54

v to Peter výsknul, »to si mal byť ty!
Neúcta strašná...« »Hm, mal lebo nie,«
mu vrkol; »ja si rúče pozdravím
ich doma, či vieš? hm, a do iných
ma nič, nič — či vieš?«) Ale nevstal nik
po teraz — Tedy obraciam sa ja
hen k mladým, vynšujúc jim zo srdca:
by ono slnce božej milosti,
čo svitlo jim dnes s nebies bohate
a papršlekov zlatým povrázkom
ich zopásalo tuho v jednotku,
jim nezapadlo nikdy — za hole
tie naše mračné, ale svietilo
jim neprestajne v cestu života!
bo stojí: pod tým slnkom jedine
je požehnaný každej práce pot
a jeho svetlo býva ručníčkom
na každú slzu oka najlepším.
A aby toto dostalo sa vám
za podiel, deti moje, viete čo?
bojte sa Boha! božia bázeň je
najlepšia kázeň. Jeho milujte:
a lásky vašej prameň vydolie
v čoakom suchu; na Ňho skladajte
starosti svoje a On odnesie
ich a vám za to sťaby čarúnkom
prinesie vašich túžieb splnenie.
I žite šťastne matuzalemský
vek! v oddanosti jeden druhému,
pri požehnaní božom, kdekoľvek
zájmete postať; ako dobrý strom
obroďte hojne zdravým ovocím,
vám k chvále, celej slávnej rodine

k radosti — toto žiada, vynšuje
vám starý Náthan, sused, pokrevný.«
A zazdravkali novomanželom
napospol búrne, každý doloživ
dač svojho k tomu, ovšem, pojeden
i šteklivého . . . Ezech nestačil
sa poďakovať. (V kútku u pece
mať zavzdychala: »daj to, Bože, daj . . .«;
a sviece zblkly vôkol v tulejkách —).
Na prívynš ale onen Náthanov,
jak patrilo sa, menom mladých dal
odpoveď Blažko. Dlho hovoril
i rúče; predsa oddavačom bol
a že aj rečník, podal dôkazov
dosť predtým. Ako skončil, rozumie
sa, opäť hojné zkrsly prípitky
a nielen v počesť mladým, rodičom
a hodnostárom svadby, ale už
i na vzájom; veď mnohým šumelo
to ani v úle v hlave — myšlienky
však podobné sú včelám, bleskne-li
opojné svetlo jara, neztrpia
viac v hniezde, bziknú, bzučia . . . Eliáš,
kým Blažko rečnil, zpretý o stenu
a vyvalené prsia, na tohto
sa díval, díval, kedy-netedy
zšmižkajúc iba mihalnicama,
zhmkajúc, mľasknúc — I keď dokončil
ten svoju povedačku, zdravkania
však ztichly prúdy (na ňomž účasti
brať nechcel žiadnej, vzdorne odoprel —),
naň prstom ukázal a odfúknuv
si valne: »clarissime orator —

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

hm, quot sunt partes orationis?«
sa opýtal ho. »Respondeas, hm,
luride puer! scisne? —« »Septem,« mu
odvetil Blažko v smiechu (ostatných
tiež bralo náležite), »septem, nam,
domine doctissime praeceptor!
nam —« zajakol sa jakby — »Asinus
es! Blasius, octo! octo —,« Eliáš
zajachtal. »Non sum, rogo —« »Sus! sus —« Non,
nam interjectio ulla scilicet
‚hm' nulla dictio est, nequaquam —«
„Quid? kvak-kvak — proles ranae deformis! —«
»Et nobilitas vestra lupi, mox —«
»Quid loqueris? quid vertis oculos!?
ulula... Canis tua...« »Loquor nunc
de liquore et isto poculo —
bibamus tandem...« »Bibas! bibas — Huc!
‚Cum steteris coram dominis, haec quinque tenebis:
junge pedes; compone manus; caput erige; vultu
ne dispergaris; nisi jussus, pauca loquaris!'
Audivistine? cave...« »Pareo,
omnia jam tenebo certe, sed
bibamus propter pacem —« »Apage!
hŕŕ...« schytil fľašu, ale podniesol
ju preds' len k ústam. »Braček! (Peter mu)
už darmo, nepredáš ho — latinák
to veru! zpod ferule Gallasa —
vieš? toho ‚quare muchy do strechy'! —
Nuž ‚ipse vtip se', to jest chyť sa vraj
za noštek —« »Blízo všetkých bude čas
polapať za ne, všetkých na úzdu,«
privolala mu žena. »Nonono',
len aby vám tam čepce na krivo...«

A započali vychvaľovať reč,
prv Náthanovu. »Ale! Eliáš
preds' na ohnivom voze chodieval —«
»Ten? (Ferdo na to) Nikdy ináč, jak
na drabinovci vídam jachať ho!
Však stojí, voly máva najkrajšie,
vždy ani ryby . . .« Zápät Blažkovu
zas ocenili reč; no Eliáš
neohlásil sa, na stôl podoprev
si hlavu, dumal dumu hlbokú.
»Ech,« škrkol Jurák, »neviem, načo to
tie mnohé vítancie? kedysi
to išlo krátko; ale manželstvo
trvalo za to potom —« »Do smrti
var', Mišo?« »Dlhšie, ani hrubý ráf —«
»Hľa, kováč! —« »Ja bych aspoň pokoval
či odbavil to tiež tak:
Prišli sme po tú vašu.
Dajte nám ju k svätému sobášu!
— Ech! nos fafrnos,
ústa kapusta — na! —
Kto chce furmaniť:
musí cestu nehaniť —
— Tak? nuž choďte k svätému sobášu!
Mlatkom buch!
buch! na nákovu — putko hotovô . . .«
»Bŕŕŕ!« zotriasal sa Eljaš. »Sedľač, hm,
len na lopate, čida! —« »Zemianstvo
prestalo, pane!« vrkol Jurák. »Čo!?
prestalo tebe . . .« »Pravda, prestalo!«
»Nepravda! neprestalo!« zemäni
zkríkali; »nego . . .« mrmlal Efraim.
»A nikdy neprestane, prenikdy!

PG 5438 .O7 E9 C1 PG54

vy ale sedliač ste i budete
vždy! —« »Bysťu! nie tak,« výskli títo zas;
»sme rovní! viete? sám pán Košut váš
tak...« »Čo nás do Košuta? my sme my!...«
»A my sme tiež my!... Rovno porcie...«
»My za vás!« »Za čo?« »Za čo? za tú zem,
čo po nej črčrete sa...« »Zemäni
sme tedy takže! Vojenčíme tiež...«
»Na salaš! na pltnicu! na panskô!
tam...« Tak to išlo z reči do reči;
i bezmála by bolo všakove
sa dialo, ale v tom vstal Ezechiel
a utíšiv ich, takto preriekol:
»sme rovní! áno — zemän-nezemän,
v tom rozdielu viac niet. Kto inakšie
dnes vraví, nezná časy alebo
je zatvrdilý, čo je nerozum.
Bo rovnosť má byť v svete, ako je
pred Bohom rovnosť; všetci ľudia sme —
Ak predsa žiada si kto prednosti,
to nech ju hľadá v sebe jedine;
a bárs ju nájde — môž' sa zjavovať
na príklad v pekných skutkoch, v statočnom
plnení povinností, čoho bez
otázky i ten roľník schopný je —
viem, nepôjde s ňou predsa na hradskú
sa chvastať, znajúc, taká prednosť že
najkrajšie svieti z tichej komory
pokory: jak to z príležitosti
tej práve, ktorú spomenuli ste,
v novinkách našich krásne vysvetlil
nám, akže dobre hádam, Lichard náš.
Nuž prosím všetkých, svorne bavme sa!

to pristane len spoluobčanom:
jediné svornosť, bratstvo, priateľstvo,
úslužnosť, shovievavosť kresťanská;
veď chyby svoje, jak sa hovorí,
na chrbte nosí každý, nevidí
len cudzie — no že predsa ťarchou sú,
i vlastné zpozná, cudzie preminie...
I prosím... A keď i sám ďakujem
za úctu; a keď odporúčam sa
i svoju žienku ďalšej do lásky
vás všetkých, tento pohár, dovoľte,
nech vypijem ho vaše na zdravie!
i shodu, pokoj k ďalšej zábave...«
Blažkovci rástli až, kým hovoril
Ezechiel. Žofka nežným pohľadom
utkvela na perách mu zbronelých;
chápala lebo nie, no bolo znať:
jak lapá v dušu každý jeho hlas
a otvoreným zpola pyštekom
jak dychtí urvať z jeho bytosti
až jagotavej pre ňu... Eljaš zas,
keď Ezechove počul vývody,
len zmykal lakťom, zmrmlal popod nos:
»hm — dal že by ti Beňo nebohý,
hm — prevrat...« Ezechovej po reči
sa zdvíhal, ale zdvihnúť nevládal,
»hm (cmuknul), nebodajná Krupina...«
Chcel Ezechiela najskôr zavrátiť —
či Náthanovi abo Blažkovi
vyčítať svoje? kto zná? Seďačky,
no podporený jak prv, začal aj
či vlastne započínal s mnohým ,hm',
»bŕŕ« — »ale« — »ja som« — »ja viem« — »holopysk« —

PG 5438 .O7 E9 C 1 PG54

»trhani« — pričom hádzal posúnky
pravicou všaké; ale nikam nájsť
vodiacu nitku v ume, jazyk mu
viac lolotal len, až i voviazol
v mrmlanie púhe — V rozpoložení
tom kolísal sa za čas na lakti,
až hlavou razom sklzol k ramenu
i stal sa božím . . .

Bo už k polnoci
či po nej bolo, keď čas čepčenia:
starejšie utiahly sa do zadnej.
Tam Žofku ihneď vzaly do krúžku,
na stolec posadily; samy však,
horiace sviece v rukách, pri speve
tých prenikavých piesní, v ktorých sa
mladucha lúči s vencom zeleným,
s tou krásnou partou z perál, z atlasu,
už nenosila iba do času,
i rada by ju ešte podržať,
no družba náhli, že ju treba sňať —
so svobodienkou zlatou, na krielcach
jejž sťa to vtáča dosiaľ lietala
po dúbravine — takto spievajúc,
sa otáčaly tíško kolo nej.
Že pohlo ju to k slzám, ľútostne
sa rozplakala — nediv; okamih
to predsa veľavážny pre každú!
v ňomž zrazu celá panny minulosť
sa zjaví v svetle a, jak za hoľu
by mračnú hviezda, hneď i zapadne,
tmu zvíriac v duši mladej . . . Ku tomu
družbovský, Gábor, ozaj tiež už stál

tam ani cherub s šabľou, aby ju
vypudil na vždy z raja mladosti;
kým zo starejších jedna (Blažková)
jej rozpletala vlasy, strehotal
i hodne súril, aby sňala už,
čo jemu patrí, partu zvenčenú —
»No, s buka spadol, oddýchnul si!« mu
odsekla, »aký vojak! — Čakať, kým
jej odspievajú — Tuto! to ja var'
len s hlavy strhnem a — na!?« »Nečakám! —«
a dral sa v kolo; ale družice
ho zadržaly, smejúc sa mu: »nič! —
Ak dáš nám po byločke?ináč nie,
Gáborko!...« drážily ho. »Ani zbla! —
no nemrzte ma — Chytro!« nástojil.
Znal svoju úlohu: že veniec má
nenarušený odniesť v triumfe
a na šabieľku pekne zotknutý
s tým heslom ‚dobrý boj som bojoval —‘
staršiemu prezentovať, i že niet
pre družbu väčšej hanby, ako keď
prepasie skvost ten abo zošklbú
mu družice ho, chtivé vydaju.
I preto strážil tak ni šarkan u
dvier pokladnice, zmáhal prekážky
a odhrýzal sa jašteričkám: až
konečne veniec šťastne ulovil,
zablahorečil mladej, družiciam
sa vymocoval z rúk a s korysťou
čo víťaz hybaj! umknul do prednej...
A Žofke z rusých vláskov zrobily
priam kontík, jak sa češú zemianske
nevesty. »Čepiec!« rekla Petrova,

PG 5438 .07 E9 C 1 PG5

»sem . . .« »Už-už . . . tu je,« prinesla
ho totka. (Biely bol ni ľalia,
okrúhly, s šírou stužkou ružovou —).
»Je krásny vskutku! pristane ti — Nuž
vo meno božie . . .« I už pripraviť
ho mala; ale v tom v pitvore hluk —
dnu sprevádzaná matkou, babami
(podistým od posluhy, z kuchyne)
vkročila slúžka, posol Esterin
s dosť hodnou škatuľou. Až skrahly, tak
ich zarazilo všetky. Zvláštno! Či
tak chytro by sa bola smierila?
Hrom z čista-jasna — Čo viac, hneď i dar?
Skutočne zázrak! — Zvládla zvedavosť,
hádaly — »Stavím, čepiec zlatý, ten
s drahými kamienkami, s perlami —
veď viete? nosila ho Hestera —«
»Skôr k začepčeniu z čipák ako sneh,
vie predsa . . .« »Najskôr bude toho viac,
nádoba hodná . . .« »Tedy dáme z tých,
musíme!» »Chvalabohu!« Bocková
si vzdychla; »a ty, Katra, povedz, že
ďakovať dáme pekne — dočkaj len,
priam výslužku ti . . . ;« ale slúžka šla,
šla rýchle domov. »Veď že otvorte
ju skoro!« podúrala Petrova.
»Akosi tuho trčí, bodaj ťa —«
»Daj ju mne —« »Ba mne —« spely na pomoc
jej razom všetky. »Ale čakajte —
toť! (pustil vrchnák) Svieťte!« Poslúchly,
i skoro všetky čiahly v škatuľu;
čo ale bolo, čo vytiahly z nej
zpomedzi množstva všakých papierov?

nu — klopty. Prekvapenie opätné —
»Ach!« zaupela matka, dcéra však
tvár skryla v dlane — »Ejha!« Petrova
mlk prerušila, »bolo to tam! Ten
bol, je i bude predsa najkrajší,
v ten začepčíme — drž sa, dievčička...«
»Za pomsta! (Blažková zas) Ako by
už v kloptách nebolo žien poriadnych!
viac ich jest... Netrápte sa! Ráno hneď
ich pošleme jej nazpät s odkazom,
že keď už chce dať, v Starých Horách nech
dá aspoň krajšie ukleplovať, hej!
toť mojim dievkam zídu sa, ba i
mne starej ešte...«
Začepčenú už
odviedol Gábor medzi svatov; a
keď pohovoril s Blažkom úradne,
predstavil Žofku Ezechielovi
čo mladú žienku, tento ale sa
jej priznal zrejme s veľkou radosťou:
dal zahrať a jak rezkú zahúdli,
na obe strany povyzvŕtal ju;
čím zapríčinil, že aj ostatní,
čo totiž mohli, s búrnym výskotom
a prespevujúc, vtrhli do tanca.

No onedlho dali na stôl, vraj,
že pokladanku: koláč, pletenák,
rozmerov dúžich, vôkol ktorho si
rôj jabĺk sedkal pekných, červených
ni detské tváre... K tomu pečenky...
I chutnali si... Blažko predniesol
úvodné sady... Ktorás' starejšia

PG 5438 .07 F9

však zaspievala mladej neveste:
‚Pozri si, Žofika, hore do povaly . . .‘

Deň na to týmže hlučným trávili
spôsobom: zčiastky bujných pri hodoch
(jichž chýr už viac ráz obec oblietol
mohutným krýdlom, tu-tam upustiac
páperce, perko vzácnu za korysť —)
a zčiastky na tanci, tu na krčme,
tu doma u stola. Dobrej vôle jim
skôr pribúdalo než by ubudlo,
a z jaročkov tak mnohých, zprúdených
tok musel povstať valný. Ba i hry
si v kratochvíľu vplietli rozličné,
jak nivou mysle štedre zkropenej
a ožiarenej slnkom povole
jim zkvitly: zapýril sa vlčí mak,
nevädza žmurkla, šepla sypačka
a štrkáč zhrkal . . . všetko prejavy
prírody nezpútanej. Na príklad:
(snáď Eljašovi zafatinkovať
sa chcejúc za včerajšiu nehodu)
do obžaloby vzali kohúta,
zasadli súdom takoj, po stručnom
však pokonávaní i vyniesli
hneď ortieľ nad ním: strašný zločinec
ten že má smrť podstúpiť a to priam,
bez apelláty, hlavy soťatím.
Za katov hlásili sa družbovia,
a ženské zanôtily k poprave
až srdcolomnú pieseň. Eliáš
do Blažka: »ty bys' nadstaviť mal krk,
ty podšťuváč, hm . . .« »Prosím! panáček,

vy máte hrebeň rúči, hrvolček
až radosť, k tomu perká červené —
a potom každý kokoš zemänom,
šak ostrohy má...« »Ti dal, Eliáš!«
k tomuto Peter, »ajaj!« »Veď ty, hm —
prokátor čertov — Ale odoraj
mi kde raz ešte, nahľadíš sa! Dnes
sme dvaja...« Peter sepnul plecama —
Zas pošli hejnám (ozaj pod hejnom
čo mužskí); najprv ku potoku, tú
si vyspevujúc pieseň:
,Keď som išla na vodičku briežkom,
pripadla mi moja hlávka sniežkom —';
za tým však
ťažalo vzali s jarmom, v tamto os
zabili, na ňu ztokli koleso,
v to ale s jednej strany dedka a
oproti pripravili babičku.
Jak túto z šúpy formovali (— nos
jej označoval špalok zkrívený,
dve slivky oči, ústa kôry kus
ohnutý v žliebok, dnuká kolozub —
a vlasy boly z klkov —), Eliáš
prehodil: »hm, hm — ja bych poradil
vám babu! živú, zlostnú, strapatú —
veď viete, včera jakla z obloka —«
»Var' Judku!?« kríkol Ferdo s chachotom,
»a vy zas dedkom...« »Ľapták! umýva
od rána hubu, predsa... Varuj sa
hm — nihilovať... Prídeš ko mne, príď!
dá tebe ona, dá! —« »A Jakub, ten
poháňať bude... i tak... alespoň
nech bičom plieska!« »To nie! ani nie,

PG 5438 .07 E9

to naše kiare...« Halaj odseknul.
A prestrojení všako (jeden z nich
za slameného kňaza) odtiahli
vraj po pýtaní oných po domoch,
z nichž účastníci boli na svadbe.
Po tomto — ale kto by vyrátal,
opísať stačil každú roztopaš
a figle, aké v ten deň spáchali?
Niet toho pisára! Len slnko snáď,
čo opäť jasnou tiahlo oblohou,
zrieť, počuť mohlo všetko vôkol, čo
jak lúčov, toľko píšucich má rúk:
to mohlo by byť vstave poznačiť
ich všetky deje asnáď na blanu
nív zasnežených, strání...

Vo stredu
či v svadby tretí deň (bo Eliáš
urputne súril odchod; Bocku s tým
odpravil, pravda, v žarte: bolo vraj
a není, prejedlo i prepilo
se, item... item... účet hotový —),
o polpoludní sobrali sa, a
pár mladý v čele, jak prv, pochodom,
no takže s treskom-pleskom, pri speve
tých ‚Ostávajte zdraví...' odtiahli
do Elov. Práve mali do dveriec —
tu Eljaš (lebo navzdor pesničke,
že: ‚Otvárajte vráta... ideme
z ďaleka...' tiež boly zavreté)
brnk! vopred fortňou; a jak zhrčili
sa všetci u dvier, už stál za prahom
a pokyvujúc rezko čapicou,

so všetkou, akou vládal vľúdnosťou,
všemožne pekne vítal príchodzích,
»hm, Judka, kde si!? skoro chlieb a mäd!«
s patrným srdom zkríkol po druhé.
No tá ni hláska. Iba v kuchyni
sa šerudili — dvere však tiež klop! —
»Nič — hm — A rúcho!? (v čelo trkol sa)
kde, Ondro? Ideš takoj nazad poň!
Nevesta každá...« »Či som rúšnica?«
ho prerval Blažko. »Nuž tak žena... hm;
hej, Judka!« zdupkal. »Žena môž' byť; no
mladucha ešte neodobrala
sa od rodičov — nemám pravdy?« »Čo?
ty? kedy? — Ale nič to; no že dnu,
dnu — Judka! — nech sa páči — Čertica...«
A povchádzali. Dnuká pokryté
sic boly stoly, ale prázdne. »No,
hm, predsa aspoň toľko —« S tým
mentieku shodil, dal sa do práce,
usádzať, zahovárať — »Ezechiel!«
zavolal, »nevestička! i vy, hm,
pomocte, i vy, ako doma — Kde
len trčí devla?« Judka vošla v tom.
»Jaj, tisíc... kde sa šúľaš, povedz!?« A
k nej bziknul, »rec, hm.« »Ale — na pôjde,«
mu odvetila celá bez seba.
»Hľa! tiež tam...« kríkol Blažko. »Len že, hm,
si nečul šarapatiť — rozdiel, vieš?«
K starejším postupla a omluvou
prerekla: »ale nečakala som
vás ešte, nik mi neodkázal, nik;
nuž preto, preto — ale vďačne — mám
hotovô...« I to občul Eliáš

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

i zplesal: »To je žena! hotová
hm, kedykoľvek; uč sa, Žofia —
veď tak ti meno? Potom u mňa sa
aj obedúva, viete? ako náš
Kazimier obesí sa — bom-bom, hneď,
nie ako hockde!« »Chvasty, braček, to!
nič inô . . .« Peter mu v tom. Nedočul
snáď, pokračoval: »ale, Jano, mi
zle nerozumej; si svat! tebe česť,
hm, prvšia u mňa! Nuž a žena kde? . . .«
»Oj, príde; ešte doma kutí sa . . .«
»Nač? lebo všetko tu sa dokončí,
tu bude kyjak! a ja dúfam, hm,
že dom môj bude takým traktýrom,
jak žiaden iný! Toľkej čriede aj
hm — treba, braček — ani kobylky
to, veď vieš, ktorí? — Nono, naložte!
až stoly budú stenať pod ťarchou . . .
Hej, Žofka! fertuch...« »Hej, pán strýčik, hneď,«
zponáhľala sa. »Strýko, dievča, vieš?
alebo — tato. Len mi privykaj,
zmok zlatý, he-he-he, hm — lasička,
tak friškô,« potľapkal ju po líci.
»Len, Judka moja, slušne!« »Ale — viem,
viem, sadni —« vrkla. »I tým, čo sú dnu
za stolmi; i tým, čo sú v pitvore;
i tým, čo na dvore . . . Och, to je len
hm, radosť! ženiť, to je potecha!
môcť všetko rozdať, čím len vládneme,
i vola, osla . . .«
Tak bol vzrušený,
tak naklonený svetu celému.
A vskutku vyznačil sa. (Prvý raz

v živote zdarma) Dával jesť a piť
až zbytkom; že sa každý podivil,
čo znal ho dobre. »Už ten šalie sa,«
Petrova škrkla, »toľký predrenec...«
»Ja (Náthanova na to), povedal
‚a‘, musí i ‚b‘...« »Ale (sused jim)
nebojte, žeby zašiel po ‚zať‘ až;
má za ucháľmi...«
Ferdo: »aspoň raz
z Eliášovho do rozpuku — na
dva týž'ne aspoň! Žena moja, jedz —
chráň, Jakub! nehaj pacienciu,
až pôjdeš na Hladovku...« »Dobre!« ret
k úsmechu podňal Eljaš, »na to je,
len na to! Ferdík. No aj máme vždy,
vždy po dônovku hodne ďaleko!...«
»To potiaľ bude svadba?« »Šibal! hm,
má merťuk — Dobre! ale budete
mne robiť, svážať môjho do humna
so všetkých zemí! ako?« »Nedbám, ak
vždy budú hody...« »To už opýtaj
sa Judky! tá má štoky pod rukou;
ja čo len na trh odmeriam vše, hm...«
Tak zabával sa s každým, štrngal si,
dal zahúsť jeho grošovku. A bárs
aj zapárali doňho vtipy: dnes
(snáď, na svoje že prešiel smetisko)
nik nevysotil by ho z koľaje,
čo aký kameň hrubý vrhol by
mu pod koleso vôle tekavej.
No aj mu išlo mnohé po srsti.
Zajedno Judka posošila sa
čo žena, ktorej povesť mužova,

PG 5438 .07 E9 C 1
PG54

tá dobrá zvlášte leží na srdci;
veď bolo ozaj všetko v hojnosti
i dobré, ako uvažoval sám.
Stred obedu však povstal Blažko, i
polichotil mu hodne všelijak:
vraj to už zemän! pohostinný pán!
muž, hospodár i gazda — prvý strýk
pod slncom! ktorý ruky obidve
rozprestrel nad synovcom ztrápeným...
A Judku ešte ako vyzdvihnul!
že na pôjde keď bola, nebola
tak vysoko: — jej krásne vlastnosti,
jej súcosť, štedrosť, vľúdnosť, milotu...
Len prirodzené: rečiach po takých
že nastal hurhaj; cvengu, výsku že
a dúškom konca-kraja nebolo.
»Si mandragora, Ondro! kýsi čert —«
preriekol Eljaš, utierajúc si
slz púte, čo mu tvárou potekly,
bo pokým vravel tamten, nestačil
ich smazať, meravo stál, počúval
a obe dlane k ušiam nadložil.
»Šak sa ti páčil teraz?« Peter mu
nadhodil. »Pravda, hm — a čo by nie?«
»To verím.« »Môž'š.« A ozaj podivné:
i jemu samému sa rozviazal
v tom jazyk; rečnil — ovšem, bez ‚hm'-ku
to nešlo, len s ním. »Judka moja, vieš?
(pokriknul) to tu naše kuratá!
hm — dobrá kôčka dobre fedruje;
i volaj, volaj zobať: cip-cip-cip...«
A dodal: »nie som taký sprostý, hm,
jak kto by o mne myslel; ačpráve

čo na mňa boli mali naložiť,
šlo na Beňa — Ech! čo tam po tom? hej,
by sme si reči nezabudli!...« A
zas ľulkalo sa statne. »Zahrajte!«
rozkázal Eljaš a brnk! uprostried
bol izby. »Žofka, hybaj!« pokynul —
Šla ostýchave. Pochytil ju a
vyzvŕtal až no — »Vivat!« kríkli. »Hm —
tak uctievam si doma nevestu.
A teraz — Judka!« Ledva stihla dať,
čo niesla práve, na stôl; i dosť sa
oddudrávala: voľky-nevoľky
musela zvoliť, tým viac, všetci že
tiež stáli na tom, »tak je!« zvýskali.
I tancovali. On si skackal, tá
však cifrovala s nohy na nohu
sťa račica by... »Hm, toť, Judka, sme
nič nezabudli! šak? — hop! zvŕtaj sa —«
(»Just mrkva s paštrnákom —« podštrknul
susede Peter). »Vivat!« zhrmelo.
A to ich rozjarilo natoľko:
že zpoza stolov mleli sa, ba čo
viac, pres ne vyskákali do tanca;
i čosikamsi, jeden zprúdil vír,
spev rozliehal sa —
»Ale do krčmy!«
a skokmo z izby vytratili sa;
čo starší ciepkali, jak vládali —
Len Ezech tíško tajšiel so svojou...

K večeri prišli zpät. Bo Eliáš
ich zrovna zajal: u neho sa vraj
aj večeráva! i čo obed by

PG 5438 .07 E9 C 1
PG54

bol trval po samú až večeru;
v zemianskom dome vraj tak býva vždy,
— kde totiž ešte nevypriahli —: tam
vraj kozub nikdy nevystydá, sťa
by dáky Turek dymník večite
si fajčí, dnu však stola holého
vraj nikdy ešte cudzí nevidel.
Jak sedali si, Eljaš rozkázal:
»Hm, Žofka! za stôl — rúče s Ezechom!
tam vaše miesto, tesno pospolu
sťa tie dva prsty — i tak počujem
vám srdcia pištať ustavične; a
na obed videl som, čo všetko vieš?
nu, bude z teba žieňa, bude! hm...
A teraz — celá moja čeliadka,
do ruky! z ruky do úst — do mlyna!
a z mlyna — do nôh a či do hlavy!
kde ako ktorý chce — a nevesty,
hm, pod čepce! hneď krajšie zakvitnú —
Ty, Jurák! ale poklep, ak by sa
čo zhubilo kde...« »Vďačne urobím...«
Večera bola žírna; trvala
až skoro do bieleho rána, a
nevelmi treba snáď už ztvrdzovať,
že pri rozmare najstrakatejšom.
I načo šíriť slová? keď i tak
už známe čeľaď. Ináč krútňava
to aj, jejž žiaden nerozkáže duch:
stoj! na okamih, že ťa vystihnem;
nech zmeriam tvoju šerú hlbinu,
nech zpoznám vlny, svetlom zažiarim
do očí každej, akou dúhou hrá?...
nie! nepostojí, ďalej ubieha

kolesom, hupká pierce bielych pien,
dunenie . . . snáď aj ináč nemôže.
»To jenerál, šak?« Petra oslovil
ktorýsi, »teraz už len prisvedčíš?«
Bo Eliáš jim nedal odlihu,
tak komandoval — až i povystal
mu jeden-druhý . . . »Do špitála s ním!«
zavolal bodrý vojak. Náthan si
plešivú hladkal hlavu, prečo? on
sám vie len. Kľuckal, brnčal Efraim,
a jeho polovička za každým
‚nuž tak' sa ovievala ručníčkom
tým tuhšie — »ovej, ovej, vetríčku!«
sťa keby bola rekla. Mládež zas
v hrách preberala — až sa dohodli
most stavať veľký — pres Váh hlboký —
»Hop!« zhvízdal Ferdo, »ja som palier, hop!
Nech oprobujem, či je mocný? či . . .
juj, švarná slzaj!« cmukol družicu —
Tá nelenivá, švac mu zaucho —
»Ej!« zsipel, »požehnaná dlánočka . . .«
Tak každý výraz dával nálade.
A Jakub? V ústach pipku, hojdal sa
na miestku, spadal vždy viac do hŕbky,
no ruky na stole mal stále a
objímal tuho ten svoj kalištek.
»I jak sa máme?« Blažko ku nemu.
Pokýval: »len ta — len ta — držím sa —«
»A operadla, ašak?« Ferdo v to.
»Len domov ako potom?« »Pomaly —«
»Ak ani tak nepôjde, Jakubko?«
»Poslúžiš, synku — pod pazúšku ma
zaberieš; doma opri o stenu,

PG 5438 .O7 E9 C 1
PG54

vieš? tak už zájdem...« »Tisíc! tedy var'
len naliať ešte?« »Pravda!« ozval sa
Eliáš hurtom — —
Judke bolo už
primnoho toho; fľochla z kuchyne,
zas prisotila prudko dvere —
Deň
prezeral okny. »Ľaľaď, ráničko! —«
»A kedy zmrklo? prisám! neviem, nek...«

— Vo štvrtok (ktorý bol aj posledným
dňom svadby) tamže poschádzali sa,
kto prv, kto neskôr, ako môhol dôjsť.
Vraj na otrusky prišli, ako aj,
ak by tak v bočke ešte ločkalo;
bo tamtie by vraj vtáctvo nebeské
alebo snehové toť motýle
— veď bijú sa von zase mlynári —
pozobať mohly snadno, súdku však
by zaťaželo iste v žalúdku.
»Čo pravda, pravda!« ztvrdil Eliáš,
»hm — nemyslite, že ste vyjedli
ma za deň cele — z bočky musí tiecť
tiež ešte jarkom — Judka, dokazuj!«
(Tú skoro puklo zlosťou; predsa vraj
jim vykrámila všetko, rabošom,
a ešte sa ti doredikajú —
no Eljaš kázal: muselo sa stať
a čo by vziať ho mala zpod zeme —).
»I radostníky ešte majú byť! —«
»Neboly včera?« ryknul Eliáš.
»Nie!« »Budú dneská; Judka, nakladaj!«
A čosikamsi: preds' len vypriadla

i nastolila zdostač všetkého.
»To žena!« Eljaš výsknul. »Veru hej!
hej, veru!« prisvedčili všetci. »Hm!
niet druhej na tom svete —« »Veru niet! —«
»Hm — ale Žofka bude taká tiež!«
»Ja, bude —« Vo všetkom sa zrovnali.
I hodovali znova ochotne,
spôsobom známym, časom zabehnúc
do výtržností všakých —
Pod večer
rozkázal Eljaš: »choďte po kúdeľ!«
Za nimi zvolal ešte: »od piesta
až počnúc — s ktorou vecou robila,
to všetko prineste mi — síjde sa...«
»Ja, veď že nie tak —« Bocko zatočil —
(bo sami boli už). »Nuž?« Eliáš
vypľaštil oči. »To, že v oddávky
sme sa už boli dorozumeli;
či nemám pravdu?« »Pravdu nepravdu!
hm,« Eliáš mu; »trvám na svojom:
tí u mňa budú!...« Judka poštuchla
ho tajne; ale obozrev sa, doložil:
»co jsem psal, psal jsem!« »Ale, strýko náš,«
sa ozval Ezech, »pekne od vás, hej!
i povďačný som... no ja odprvu
— preds' mojou vecou je, sa udržať
i ženu, ináč nezaslúžil bych
ver' mena muža — vravím, odprvu
ten plán mám: Korodovskô prenajať
na viacej rokov — (Judke odľahlo,
až povzdychla si —) A tak prosím vás,
veď poznáte ma... (tu sa zapálil),
pri tomto podniku mi pomocte —«

PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

reč zchvela sa mu. Eljaš zosŕkal,
»si žid? hm, či čo?« vrkol tupo, »a
čo za pomoc chceš?« Ezech mlčal však;
v tú chvíľu pocítil snáď po prvé
tiaž kroku svojho — »Nič viac, strýku, nič!«
sa sobral. Bocko sa chcel zamiešať,
no Eljaš prebiehol ho: »synku! hm,
tu roboty dosť, oj, dosť! Potom vieš?
jar príde: výndeš pekne do poľa
a obrázdiš si zeme otcovské,
prioricš k mojim, i tak patrily
k nim, synku — A mať nech tam súdi sa!...«
»Tak nikdy, strýku, nikdy!« Ezechiel
zamietnul trpko. »Ale,« ohlásil
sa Bocko, »v takom páde čo by ste
s tým urobili, kde my bývame?
bo to som určil deťom a aj dám —«
»Hm — ak nieináč, do arendy...« »Tak?
to zase nikdy nedopustím ja!
Priam na Jozefa vytiahneme a
tí zostanú tam — to si vynšujem
i moja žena... »Žofka túlila
sa k Ezechovi teraz ešte viac
i zrela do tváre mu, obojím
sa zdala prosiť, aby poslúchnul —
on celou duše svojej vrúcnosťou
jej tiskol ruku, ale rozmýšľal
len ďalej — »Ech, čo?« škrkol Eliáš,
»to ukáže sa — Od vás záleží,
či tu a či tam? — Ak tu, vďačne, hm,
šak, Judka? pravda —« Plecma zmrdala
a šuchla dvermi. »Stojím na svojom —
hm, ukáže sa...«

Rozniesol sa spev,
a oknom plápol bolo videť sviec,
húf uličkou, ruch — Niesli praslicu
vysoko vytýčenú, zvenčenú
i ostužkanú zdobne. Pred okny
zastali; hudba zhrala do skoku
i zdupali sneh takoj — Jeden ich
hnal v tanec, vzduchom piestom zamával —
Po chvíľce vtiahli dnuká s povykom,
zavynšovali: by vraj nikdy niť
sa Žofke nepretrhla! — Točiť ju
na míľu! ďalej — Do divého sa
pustili tancu, letkom krútili,
vyskakovali, o stôl trkli vše —
až Eljaš zhmkal, vreskol zpurne: »dosť!...«

Sťa skočná srnka z hája na pokraj,
tak švihla z dveriec; podľa záhradky,
už z rána novo zkrášlil vďačný máj,
by ozdobnejšou bola na sviatky, —
tak švihla z tieňov lipy na cestu;
svet videl kráčať — mladú nevestu.

Na nôžkach z kordovánu čižmičky,
čo vrzly spevne každom pri kroku;
z hodvábu sukňa, po nej hviezdičky,
snáď vo blankytnom tkaná vysoku —
skôr látka len ztiaď našské pod ihly —
záponka zpredu: kúsok rannej mhly...

Živôtok driečkom rýdzi zlatohlav
a z plecníc stužky — pres ten kosičky

PG 5438 .07 E9

sieť: kvetnou lúčkou čistý jarku splav —
zpod tejže prebleskujú perličky;
na hlave čepiec: samý zlatý jas —
kam oko zazre, kŕdeľ vňád a krás.

Zemianka? pravda, ona. Taký kroj
len ony nosia, strojné zemianky.
Slniečka lúče za ňou... včeliek rôj
jak za stydlivým kvietim pohánky;
či vábom perko v ruke? z rezedy...
či tvár, kde milosť s krásou susedí?

Turice boly: sviatky velebné.
Deň ani rosa v kvete. Slušno, k nim
že pripravila sa tak malebne.
Len slušno, hodne v čas, keď cherubim
prúd Ducha naráža v dol, zo plamu...
Spevníček v druhej — spechá do chrámu.

Hneď za ňou z dveriec kročil mladý muž,
čo svieca — tiež tak k sviatku hotove.
Pár krôčkov — a ju dohonil by už;
no na hradskú v tom Gábor Šimovie
tiež zahnul z dvora, v tomže úkolu:
zahovoril ho — i šli pospolu.

Kus nižej ale, kde toť orgován
nad cestou spriada vetev k vetvici,
dom Tomášovie — z neho ako laň
vybehla panna — rumeň na líci,
Marienka známa — hor' sa zopäla
a s orgovánu ešte trhala.

A ženáč — bo sa už-už sblížili —
druhovi šepol: »tys', hľa, mládenec,
a pozri! dievča, kvietok spanilý —
nuž?« »Sprevádzať var'?« »Prirodzená vec —«
»Ba! —« »Slúchni, braček — lebo kto ho vie...?«
»Daj pokoj...« váhal Gábor Šimovie.

Na ‚Dobrô ráno' ženáčovo zrak
sklopila náhle — bola v rozpakoch;
no Gábor pridružil sa — (rúče tak),
»smiem odtrhnúť si s orgovánu?« »Och...«
A ženáč šibnul, za ženičkou šiel —
Kto boli títo? – Žofka, Ezechiel —

Od Bockov vyšli; lebo ako jej
rozhodnul otec, tak aj stalo sa
vzdor povytáčkam Ezechielovým:
tam bývali si sami ani tie
hrdličky v hniezdku. Na majetku, čo
ku domu patril, hospodárili,
ba nielen na tom: lebo Ezechiel,
jak úmysel mal, z onej kúrie
vzal do prenájmu predsa mnohý kus,
prednejšie hony (— otázka len, či
s pomocou strýkovou? —). A poneváč
on hospodár bol súci, rozumný,
ona však varovčivá gazdiná
a robotnica, ani včelka vždy;
poneváč žili v láske, svornosti
a bohabojne, znajúc, modlitba
že vrúcna zavše nebo preráža,
i čoby bolo skryté v oblakoch
tých najhustejších — i že pokora

PG 5438 .07 E9 C.1
PG54

je onou palicou, čo na cestách
života najskôr sdrží od pádu:
Bôh požehnával prácam, úsiliu
jich, zmáhali sa očividne . . .
Keď
jim zbudlo času, Eliášovcom
pomohli zavše — v poli — na humne,
no beznáročne vždycky. Vtedy vše
Eliáš zhmkal: »ani na krok viac!
tu buďte . . .«; ale najskôr očistom
len, bo ich predsa nechal domov ísť,
jaknáhle bola práca skončená.
Veď kto by vyznal sa aj v podivnej
prírode jeho? ktorý zdravý um
v tej krížnych pováh hroznej mäteži? —
Snáď preds' len najlepšie ho Estera
znázorňovala — nediv, znala ho
najlepšie, všetky srdca záhyby —

A táto — ako? Asi ako ten,
kto oželel sa, na svet zanevrel:
tým úmornejšie zaryla sa do
prác neustajných kolo gazdovstva
(až služobníctvu u nej vydržať
len zťažka bolo možno —); neskoro
chodievala spať, včasne vstávala,
a navzdor veku dosť už sošlému
zas hrdlačila ďalej — Akoby
tých zamestknaní hrubých kobercom
pozakryť bola chcela na dobre
zäjúcu ranu srdca, vdovskú strasť
a opustenosť. Prirodzene, i
sporila pritom hodne, na hŕbu

snášala, sotva kedy postaviac
tú otázku si: kto to poberie?...
Bo z hrozieb známych nevyplnila
ni jednej dosiaľ: nepredala zbla
z majetku a aj sotva urobí;
ni nevydala sa, i žeby to
raz vykonala, veriť nemožno:
bo jestli ktorá, ona na pranier
nevrhne nikdy ženskú hodnotu...
A zolvicino dievča, Uličku,
(na Petra-Pavla práve s mnohými
konfirmované bolo v kostole),
to že či kedy vezme za svoje? —
Od tých čias aspoň viacej nezpomla...

Nuž žila, ako mohla, neozrúc
sa o nikoho, vyhýbajúc i
potyku s ľuďmi — Čo viac v kostole,
ni tam už nesedala ako prv
v stolici z predných, ale zakaždým
hneď u dvier utiahla sa za mrežky...

Po rokoch (— minulo ich päť či šesť —)
Estera v dobe sbierok, pod večer
(už slnko šikmo slalo pablesky
kol na strniská, nižej stromovím
ohradov preblieskalo zárive,
v tom osvieťac vše záprah so zbožím —)
šla s poľa práve, uzol na ruke;
i jako drbolila dedinou
znaveným krokom, jatá pomysly
(snáď: čo má ešte dneská porídiť?

PG 5438 .O7 P9
PG54

či akej práce ťarchu zajtrajšok
navali na jej chrbát shrbený?)
a ku domovu doháňala už
po prašnej ceste: zrazu šarvanček
tu tmavovlasý! — Náhle vylúčil
sa z kŕdľa detí, ktoré sedely
u plota, húpajúc sa na brvnách,
a pobehnuv jej v stretky poskokom,
ju zobjal prez jej vetché kolená
tak prudko, že až našinula sa —
»Och, pačrev!« rykla celá zjašená,
»och, bodaj . . . tak mi prebrať driemoty! . . .
len toľko, že som neprepadla prez
ohavu . . . ideš zpod nôh! . . .« Chlapča však
tým tuhšie trímalo ju, do rancov
sa vrepiac tlačenice; »ja vás rád,
rád veľmi!« výsklo, trocha račľujúc.
»Iď! — kopnem ťa, ty žaba! . . .« »Ale no . . .«
zas chlapec frnkom, prekážajúc jej
urputne v chôdzi. »Čie si, potvora!?
há?« — Vzozrel: »Ezechielov — Bockovie.«
»A jak ťa zovú?« »Benkom.« Strhla sa,
odtisla hlavu decka strmo, »ta!
iď — nezavadzaj!« vrkla. »Nepustím,
nepustím . . .« chlapča plačky volalo
i túlilo sa k nej. »A kto som ja?«
»Vy — moja stará matka, moja, hej —«
»Nepravda! — Zdvihni takoj klobúk si
a choď, choď, chlapče! nehnevaj ma, čuj . . .«
»Ja nejdem — s vami pôjdem, s vami len —«
»No! ubijem ťa . . .« »Stará matka! nie . . .«
»A čo chceš predsa? povedz!« »Jabĺčko
si prosím, stará matka! jabĺčko —

Tak krásne rastú u vás vo dvore
(tu mľaskol), videl som ich škárou vrát;
z tých, stará matka, jedno! — Joj, ja vás
rád vidím veľmi, veru! —« »Nuž tak poď,
poď...« rekla. A vnuk, v tyle klobúčik,
keď zobzeral sa ešte po deťoch,
jak by jim riekol: hľa, ja budem mať —
s vysmiatou tvárkou šiel s ňou, hupkajúc
i štebocúc jej pritom; sukne však
jej ani vtedy ešte nepustil.

Len vošla s chlapcom, vzala tyčku a
potriasla konár. Chlapec posbieral
si do klobúčka všetky, vysadol
na múrik povláčky a rumádzgal...
No pozoroval pritom starú mať
brnkavým zrakom stále, pokým sa
kutila sem-tam... »Ča-ča! pozrite
len, stará matka, akô krásno je!
hľa —« ukazoval. »Vidím,« vetila.
»To tatovi — a toto mame, šak?«
sa pýtal. »Nedbám —« zavolala. V tom
povedľa prešla, vrátila sa, v tvár
sa nazrela mu dobre, na čielku
mu zahrnula vlásky; drobnými
len chrustkal zúbky, hmkal — »Nehmkaj,
to mrzko!" rekla, »kde že predsa si
už polapil to...?« »Už viac nebudem,«
odvetil okúňave, vzozrel k nej,
»joj! (kríkol) stará matka! — čo vám to
po tvári — posberkanô?« »Hja, syn môj,
nuž, vrásky — starosť...« »Starosť? — Ale ma
už rady — ašak?« »Ozaj? — no že no,

PG 5438 .O7 F9 C.1
PG54

ak budeš hodný . . .« »Budem —«
Z dnuká kľúč
vyniesla s perom veľkým, zubatým
a pošla do sypárne. Chlapec priam
brnk za ňou — »A tu, stará mamička,
čo máte?« vyzvedal sa líškave.
»Všeličo, Benko . . .« (brala hydine).
»A tuto sťa strom! má i jablká —«
»Strom familie —« »Čo to?« »Rodina,
vieš?« »Hej, viem — Aká jabloň! — A či tie
jabĺčka s neho odpadujú tiež?
keď dozrú — ašak?« »Tak, môj synáčik,
čo dozre, odpadne aj . . .« povzdychla.

Do izby za ňou vkĺzol podobne.
»Joj! (klobúčik sňal) ako peknúčko
tu máte, stará matka! — Obrázky
jak krásne! (rúčky složil) Na koňoch
to páni, šak hej?« »Oni . . .« »I ja, keď
narastiem, budem pánom!« »Ešte čo . . .«
»Ba hej — A tuto čo kníh za tým sklom!
čie sa to?« »Nuž i tvoje môžu byť,
ak budeš dobrým žiakom — ako že?«
»Hej, budem — tato dá ma do školy,
povedal — budem —« »A čím?« »Farárom!«
»Čo nepovieš . . .« »Hej, veru!« pokýval
hlavičkou dotvrdením, »už aj viem
a b ab! stará matka, tato ma
naučil . . .« »Ach-ach . . .« Skackal, všetečil
a v každom kúte plno bolo ho.

Medzitým skoro zvečerilo sa.
I keď už pokŕmila, všakove

ho nalaskala (robotnictvo tiež
už dochádzalo s poľa, s Dúbravy,
i statky hrnuly sa na nocľah
s mučaním, s klepom): rekla chlapcovi:
»a teraz, synak, choď už domov, choď,
noc bude . . .« »Joj, nie, stará matka! nie,
len trocha ešte — veď som doma, šak?
Kravičky pozrieť — máte teliatka? —«
»No hľadať budú ťa . . .« »Nie, nebudú,
nebudú . . .« odhŕňal sa. »Slúchni! iď —«
»Ja nejdem — s vami, s vami budem spať!«
»To nemôž'š! prídeš zajtra . . .« »A vy k nám
prídete kedy? mama . . .« »Táradlo . . .«
— I mrk už tmavý zvládol dedinou,
jak odniesla ho slúžka k rodičom.

A toten chasník bol, hľa, hrdinom
tým, ktorý uzol krutý rozviazal:
čo rozorvaly liché predsudky
a premrštenosť, prepasť hlbokú
preklenul jeho malicherný um;
zarytú myseľ, srdce zatvrdlé
na lásku ztopil jeho prostý cit . . .
Bo onedlho za tým chlapčaťom
čo vodičom by prišli — do shody;
testiná ani keby pri svadbe
si privítala milo nevestu
a neobanovala, veru nie:
bo táto ozaj bola ako chlieb,
tak dobrá vždy i sladká ani mäd —
a Ezech bol tiež dobrý syn i muž . . .
— Nuž stojí: rozumní čo pokazia,

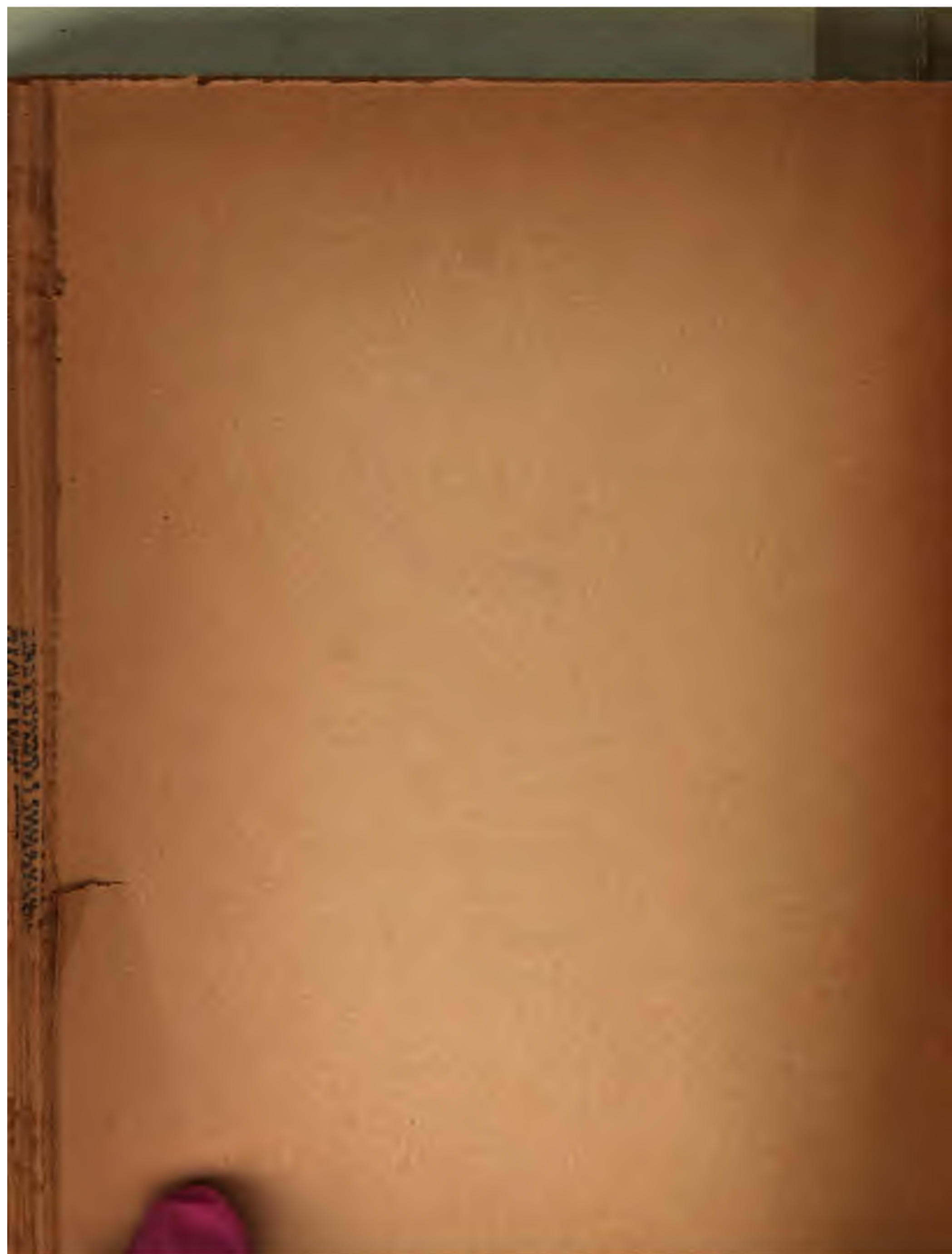
PG 5438 .O7 E9 C.1
PG54

napravia často deti nevinné;
hej, ony poslovia sú z neba . . .
Tak,
čo rozdvojilo s Bohom človeka
hen v raji, tuhľa šťastne spojilo
so synom matku — šumné jablčko.

Oprava.

Strana 33, riadok 16 má stáť: si šuchla, chcela práve preriecť: no

PG 5438 .O7 F9
PG54

PG 5438 .O7 E9 C.1

PG543

Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine.

J. G[illegible]K
kní[illegible]chod
v T[illegible]ine.

PG 5438 .O7 E9 C.1
Ezo vikolinsky :
Stanford University Libraries
3 6105 036 112 485

PG
O7

	DATE DUE		

STANFORD UNIVERSITY LIBRAR
STANFORD, CALIFORNIA
94305

